

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU**

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE
MEVZUATTAKİ VE UYGULAMADAKİ
NOKSANLIKLARIN TESPİTİNE İLİŞKİN
KOMİSYON RAPORU**

TEMMUZ 2010

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU YAYINLARI NO:3

TBMM
Kütüphanesi

Yer: 2012-1388

Yıl:

Cilt:

Kısım:

Kopya:

Demirbaş No.

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE
MEVZUATTAKİ VE UYGULAMADAKİ
NOKSANLIKLARIN TESPİTİNE İLİŞKİN
KOMİSYON RAPORU**

TEMMUZ 2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu tarafından yayınlanmıştır.

Bu Kitabın Dağıtımı TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu tarafından yapılmaktadır.

Yayın No: 3

Adres: TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu
06543 Bakanlıklar ANKARA

Tel: 0 312 420 52 95
0 312 420 52 98

Faks: 0 312 420 52 97

E-posta: kefek@tbmm.gov.tr

Hazırlayanlar: Ahmet KAYMAZ - Gökalp İZMİR

Baskı: TBMM Basımevi, Ankara, 2010

<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/index.htm>
adresinden yayınlarımıza ulaşabilirsiniz.

SUNUŞ

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderek kadınların aleyhine işlediği yolundaki gözlemler, kadının ekonomik ve sosyal gelişmede kısaca kalkınmadaki rolü ve işlevi konusunu gündeme getirmekte ve kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalara özel önem verilmesini gerekli kılmaktadır. Türkiye’de kadın hakları alanında gerçekleştirilen son reformlarla önemli bir mesafe katedilmiş, özellikle de aile düzeyinde, topluluk düzeyinde ve ulusal düzeyde karar alma süreçlerine kadınların katılımında önemli adımlar atılmıştır. Bu ilerlemeler, insani, sosyal ve ekonomik gelişme göstergelerine yansımaya başlamıştır. Kadın hakları ve fırsat eşitliğinin tanınması sadece kadının kendini özgürce ifade etmesine değil aynı zamanda toplumun gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Yaşamın her döneminde kadın, erkeğe göre birey olabilme uğraşında büyük sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunların başında ise şiddet olgusu gelmektedir. Şiddet, bütün dünyada her yerde her yaş ve cinsiyete

karşı uygulanan bir insan hakkı ihlalidir. Kadına yönelik şiddet ise sadece Türkiye’de değil, gelişmiş ve gelişmekte olan bütün ülkelerde görülen önemli bir toplumsal sorundur. Her kadın , cinsiyeti nedeniyle yaşamının belli bir döneminde şiddete uğrama riski altındadır. Şiddet hangi biçimde olursa olsun kadının temel hak ve özgürlüklerini kullanmasının önünde önemli bir engeldir. Genel olarak gizli tutulmaya çalışılan bu sorun, kadınlar ve erkekler arasındaki eşit olmayan güç ilişkilerinden meydana gelmektedir. Bu durum birçok toplumda cinsiyet ayrımının yaşanmasına yol açmaktadır. Son yıllarda kadına yönelik şiddetle mücadele konusu kamunun ve insan hakları kuruluşlarının ilgisini çekmiş ve bu alanda önemli mesafeler katedilmiştir.

Bu çerçevede, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu olarak 2010 yılı içerisinde **“Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Mevzuattaki ve Uygulamadaki Noksanlıkların Tespitine İlişkin Çalışma”** gerçekleştirmiştir. Komisyonumuz, konu ile ilgili uzman kişileri dinlemiş, yerinde incelemeler gerçekleştirmiş ve bütün bu görüşmelerden elde edilen bulgulara dayalı olarak kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin mevzuattaki ve uygulamadaki noksanlıkları tespit edip, çözüm önerileri geliştirmiştir.

Bu çalışmayı uygulayıcıların incelemesine sunarken, çalışmada emeği geçenlere katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Güldal AKŞİT
TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği
Komisyon Başkanı

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU ÜYELERİ

Üyenin Adı-Soyadı	Komisyon Görevi
Güldal Akşit	Başkan
Kemalettin Aydın	Başkanvekili
Nevin Gaye Erbatur	Başkanvekili
Fatih Öztürk	Sözcü
Şenol Bal	Kâtip
Öznur Çalık	Üye
Mustafa Hamarat	Üye
Safiye Seymenoğlu	Üye
Cânân Arıtman	Üye
Ahmet Ersin	Üye
Ali Koyuncu	Üye
Ahmet Orhan	Üye
Fatma Salman Kotan	Üye
İlknur İnceöz	Üye
Ahmet Aydoğmuş	Üye
Özlem Müftüoğlu	Üye
Sebahat Tuncel	Üye

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU PERSONELİ

Adı-Soyadı	Görevi
Hilmi Soner Erdoğan	Yasama Uzmanı
Gökalp İzmir	Yasama Uzmanı
Aygül Fazlıoğlu	Uzman
Nuray Yıldız	Komisyon Memuru

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	7
GİRİŞ	15

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE İLGİLİ MEVZUAT

1. ULUSAL MEVZUAT	17
1.1. Anayasa	17
1.2. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun	17
1.3. Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun	19
1.4. Türk Medeni Kanunu	19
1.5. Türk Ceza Kanunu	19
1.6. Belediye Kanunu	22
1.7. Radyo Ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun	23
1.8. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu	23
1.9. Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik	24
1.10. 2010/14 Sayılı Kadın İstihdamının Arttırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Konulu Başbakanlık Genelgesi	24

1.11. 2006/17 Sayılı Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler Konulu Başbakanlık Genelgesi.....	25
1.12. Ailenin Korunmasına Dair Kanununun Uygulanması Konulu 2006/35 Sayılı Adalet Bakanlığı Genelgesi	25
2. ULUSLARARASI MEVZUAT.....	26
2.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	26
2.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	26
2.3. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (Cedaw).....	27

İKİNCİ BÖLÜM

ALT KOMİSYON TOPLANTILARINDA DİNLENEN UZMANLARIN SUNUMLARI

1. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Genel Müdürü Esengül Civelek	29
2. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi Toplumsal Cinsiyet Program Koordinatörü Meltem Ağduk	32
3. Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı İdare Amiri Alpaslan Onaylı.....	36
4. Ankara 8. Aile Mahkemesi Hakimi Eray Karınca	39
5. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Ruh Sağlığı Daire Başkanlığı Kronik Ruhsal Bozukluklar Şube Müdürü Dr. Gülsüm Kartal.....	47

6. İstanbul Bakırköy Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Ayhan Gödekmerdan	57
7. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu(Shçek) Genel Müdür Yardımcısı Dr. Özcan Kars, Shçek Aile-Kadın ve Toplum Hizmetleri Daire Başkan Vekili Füsun Alpay ve Shçek Kadın Hizmetleri Şube Müdürü Nilgün Geven	62
8. Kadın Dayanışma Vakfı Temsilcileri Sevinç Ünal ve Gülay Çoşkun Tan	70
9. TRT’de Yönetmen ve Medya İzleme Grubu (Mediz) Temsilcisi Nuran Bayer	78
10. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü ..	83
11. Uçan Süpürge Temsilcisi Selen Doğan.....	87

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOMİSYON TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

1. Çankaya Belediyesi Kadın Sığınma Evi Ziyareti	94
2. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Ankara Kadın Sığınma Evi Ziyareti	99
3. Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Sığınma Evi Ziyareti	102

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
DEĞERLENDİRME VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Hukuki Alana Yönelik	105
2. Sığınma Evlerinde Kalan Kadınların Durumlarına ve Sığınma Evlerine İlişkin	108
3. Medyaya İlişkin	110
4. Kamu Kurumlarının Görevleri ve Koordinasyonu İle Genel Politikalara İlişkin	112

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE MEVZUATTAKİ VE UYGULAMADAKİ NOKSANLIKLARIN TESPİTİNE İLİŞKİN RAPOR

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 14.10.2009 tarihli toplantısında Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Varsa Uygulamadaki Noksanlıkların Tespitine İlişkin Alt Komisyon Kurulmasına karar verilmiştir.

Alt Komisyonunda görev yapacak Komisyon üyeleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

ADI VE SOYADI	UNVANI	PARTİSİ	SEÇİM BÖLGESİ
MUSTAFA HAMARAT	BAŞKAN	AK PARTİ	ORDU
AYŞE JALE AĞIRBAŞ ¹	ÜYE	DSP	İSTANBUL
AYLA AKAT ATA ²	ÜYE	BDP	BATMAN
KEMALETTİN AYDIN	ÜYE	AK PARTİ	GÜMÜŞHANE
ŞENOL BAL	ÜYE	MHP	İZMİR
AHMET ERSİN	ÜYE	CHP	İZMİR

¹ Siyasi parti grupları ile bağımsızların oranlarında meydana gelen değişiklik nedeniyle, siyasi parti grupları ile bağımsızların Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna verecekleri üyeliklerin sayısı 5840 Sayılı Kanununun 2 ve 14'tüncü maddelerinin 22. ve 21. maddeleri uyarınca değişmiştir. Bu sebeple hazırlanan oran cetveline göre bağımsızlara üyelik düşmediğinden, İstanbul Milletvekili Ayşe Jale AĞIRBAŞ'ın komisyon üyeliği sona ermiştir. TBMM Genel Sekreterliğinin 14.06.2010 tarih ve 24101 sayılı yazısı.

² Batman Milletvekili Ayla AKAT ATA'nın komisyon üyeliği, mensubu olduğu Siyasi Partinin Anayasa Mahkemesince kapatılması (31/12/2009 tarihli Resmi Gazete) nedeniyle 14'tüncü maddesi gereğince kendiliğinden sona ermiştir. TBMM Genel Sekreterliğinin 16.12.2009 tarih ve 18400 sayılı yazısı.

Çalışma süresi içerisinde TBMM’de 8 toplantı yapan Alt Komisyon, konuyla ilgili kamu kurumu temsilcilerinden, yargı mensuplarından, sivil toplum örgütlerinden gelen konuyla ilgili uzmanlardan bilgi almış ve Ankara ili dahilinde 3 sığınma evine çalışma ziyaretinde bulunmuştur.

Alt Komisyon tarafından yapılan toplantılar ile bu toplantılara Alt Komisyonu bilgilendirmek üzere katılan kurum, kuruluş ve kişiler aşağıda gösterilmiştir:

TOPLANTI NO/TARİHİ

DİNLENEN KURUM VE KİŞİLER

1. TOPLANTI (07/01/2010)

Alt Komisyon Başkanının Seçimi

2. TOPLANTI (21/01/2010)

Komisyon Çalışmalarında İzlenecek Yöntem

3. TOPLANTI (27/01/2010)

1) Esengül CİVELEK

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Müdürü

2) Meltem AĞDUK

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi Toplumsal Cinsiyet Program Koordinatörü

4. TOPLANTI (03/02/2010)

1) Alpaslan ONAYLI

Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı İdare Amiri

2) Eray KARINCA

Ankara 8. Aile Mahkemesi Hakimi

5. TOPLANTI (10/02/2010)

1) Dr. Gülsüm KARTAL

Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Ruh Sağlığı Daire Başkanlığı Kronik Ruhsal Bozukluklar Şube Müdürü

2) Ayhan GÖDEKMERDAN

İstanbul Bakırköy Cumhuriyet Başsavcı Vekili

TOPLANTI NO/TARİHİ

DİNLENEN KURUM VE KİŞİLER

6. TOPLANTI (17/02/2010)

1) Dr. Özcan KARS

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu(SHÇEK) Genel Müdür Yardımcısı

2) Füsun ALPAY

SHÇEK Aile-Kadın ve Toplum Hizmetleri Daire Başkan Vekili

3) Nilgün GEVEN

SHÇEK Kadın Hizmetleri Şube Müdürü

4) Sevinç ÜNAL

Kadın Dayanışma Vakfı Temsilcisi

5) Gülay ÇOŞKUN TAN

7. TOPLANTI (10/03/2010)

1) Nuran BAYER

Medya İzleme Grubu(MEDİZ) Temsilcisi ve TRT Yönetmeni

2) Canan GÜLLÜ

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı

3) Selen DOĞAN

Uçan Süpürge Temsilcisi

Alt Komisyonun gerçekleştirdiği sığınma evi ziyaretlerine ilişkin bilgiler aşağıda belirtilmiştir:

TOPLANTI NO/TARİHİ	DİNLENEN KURUM VE KİŞİLER
31/03/2010	Çankaya Belediyesi Kadın Sığınma Evi Dr. Didem GELEGEN Çankaya Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdür Yardımcısı
08/04/2010	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Ankara Kadın Sığınma Evi Seher GÜNDOĞAN Sığınma Evi Müdürü
03/06/2010	Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Sığınma Evi Emel ANAR Sığınma Evi Koordinatörü Kübra ÖZŞAHİN İdari Yardımcı ve Psikoterapist

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet dünyanın her bölgesinde olduğu gibi Türkiye’de de önemli bir sorun olarak varlığını devam ettirmektedir. Kadına yönelik şiddet, kadınları en temel insan haklarından mahrum etmekte ve kadınların sağlıklarını olumsuz yönde etkilemekte olan önemli bir toplumsal sorundur.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)’nün tanımlamasına göre kadına yönelik şiddet; cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal hasarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içersinde veya özel yaşamında kadına baskı uygulanmasına ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına yol açan her türlü davranıştır.

Kadına yönelik şiddet fiziksel olarak görülebileceği gibi ekonomik, sosyal, sözel, psikolojik ve cinsel olarak da farklı şekillerde de görülebilmektedir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü işbirliğinde yürütülen Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre; Türkiye genelinde kadınların %39 hayatlarında en az bir kere fiziksel şiddete, %15.3’ü cinsel şiddete, 43.9’u ise duygusal şiddete maruz kalmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kadına yönelik şiddet, eğitim düzeyi ve refah düzeyi düşük ailelerde daha yoğun bir şekilde görülmekle beraber; eğitim düzeyi ve refah seviyesi yüksek ailelerde de azımsanmayacak bir şekilde varlığını korumaktadır.

Ülkemizde kadın haklarının korunması ve geliştirilmesi alanında önemli adımlar atılmıştır. Bu bağlamda Anayasanın Kanun Önünde Eşitlik başlıklı 10. maddesinde, “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. ...Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” hükmü bulunmaktadır. Gene Anayasanın 17. maddesi uyarınca, “Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.” Hükümleri yer almaktadır.

Türkiye'nin çekincesiz bir şekilde kabul ettiği Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)'ne göre; Türkiye, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini gidermekle ve kadına yönelik şiddeti önlemekle mükelleftir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele amacıyla 1998 yılında 4320 sayılı Ailenin Korumasına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. Kanun, şiddet mağduru kadını korumak için yasal tedbirler getirmektedir. "Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler" isimli 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi de Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelede oldukça önemli bir yasal dayanaktır.

Bilindiği gibi 5840 sayılı kanunla kurulmuş olan TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de can yakıcı bir sorun olarak varlığını devam ettiren kadına yönelik aile içi şiddet konusunu gündemine almış ve konu hakkında çalışma yapmak üzere bir Alt Komisyon oluşturmuştur. Alt Komisyon çalışmalarını tamamlamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE İLGİLİ ULUSAL VE ULUSLARARASI MEVZUAT

1.ULUSAL MEVZUAT

1.1. Anayasa

Anayasanın Kanun Önünde Eşitlik başlıklı 10. maddesinde, kadın-erkek eşitliği düzenlenmiştir. Bu maddede;

“Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir...”

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçirilmesini sağlamakla yükümlüdür.”

hükümleri yer almaktadır.

Ayrıca Anayasanın “Milletlerarası antlaşmaları uygun bulma” başlıklı 90 ıncı maddesine göre;

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.” denmektedir.

1.2. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun

4320 sayılı kanun aile içerisinde fiziksel, sözel, cinsel ve psikolojik şiddete maruz kalan bireyi korumaktadır. Kanun, şiddet uygulayan aile bireyine yönelik olarak, çeşitli tedbir kararlarının aile mahkemesi hakimince uygulanmasına olanak tanımaktadır. 4320 sayılı kanun uyarınca;

“MADDE 1 - (Değişik: 26/4/2007-5636/1 md.) Türk Medenî Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece aylık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re'sen aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir:

Kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin;

a) Aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmaması,

b) Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireylerine tahsisi ile bu bireylerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmaması,

c) Aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi,

ç) Aile bireylerini iletişim araçları ile rahatsız etmemesi,

d) Varsa silah veya benzeri araçlarını genel kolluk kuvvetlerine teslim etmesi,

e) Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmemesi veya bu yerlerde bu maddeleri kullanmaması,

f) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması.

Yukarıdaki hükümlerin uygulanması amacıyla öngörülen süre altı ayı geçemez ve kararda hükmolunan tedbirlere aykırı davranılması halinde tutuklanacağı ve hakkında hapis cezasına hükmedileceği hususu şiddet uygulayan eş veya diğer aile bireyine ihtar olunur.

Eğer şiddeti uygulayan eş veya diğer aile bireyi aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise hâkim bu konuda mağdurların yaşam düzeylerini göz önünde bulundurarak daha önce Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

Bu Kanun kapsamındaki başvurular ve verilen kararın infazı için yapılan icraî işlemler harca tâbi değildir.”

1.3. Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun

4787 sayılı Kanunun birinci maddesine göre;

“Bu Kanunun amacı, aile mahkemelerinin kuruluş, görev ve yargılama usullerini düzenlemektir.

Bu Kanun, aile hukukundan doğan dava ve işleri görmek üzere kurulan aile mahkemelerine dair hükümleri kapsar.”

1.4. Türk Medeni Kanunu

4721 sayılı Türk Medeni Kanunda kadına yönelik şiddetle ilgili çeşitli hükümler mevcuttur. Bunlar;

Madde 151- Kendisinin veya yakınlarından birinin hayatı, sağlığı veya namus ve onuruna yönelik pek yakın ve ağır bir tehlike ile korkutularak evlenmeye razı edilmiş eş, evlenmenin iptalini dava edebilir.

Madde 162- Eşlerden her biri diğeri tarafından hayatına kastedilmesi veya kendisine pek kötü davranılması ya da ağır derecede onur kırıcı bir davranışta bulunulması sebebiyle boşanma davası açabilir.

Madde 169- Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re'sen alır.

Madde 174- Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddî tazminat isteyebilir.

Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğerk taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir.

1.5. Türk Ceza Kanunu

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda kadına yönelik şiddetle ilgili hükümler şu şekildedir;

Madde 77- (1) Aşağıdaki fiillerin, siyasal, felsefi, ırki veya dini saiklerle toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistemli olarak işlenmesi, insanlığa karşı suç oluşturur:

f) Cinsel saldırıda bulunma, çocukların cinsel istismarı.

g) Zorla hamile bırakma.

h) Zorla fuhşa sevketme

Madde 82- (1) Kasten öldürme suçunun;

a) Tasarlayarak,

b) Canavarca hisle veya eziyet çektirerek,

c) Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle,

d) **Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı,**

e) **Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,**

f) **Gebe olduğu bilinen kadına karşı,**

g) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

h) Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla,

i) **(Ek: 29/6/2005 – 5377/9 md.)** Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle,

j) **Kan gütme saikiyle,**

k) **Töre saikiyle,**

İşlenmesi halinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde 84- (1) **Başkasını intihara azmettiren, teşvik eden,** başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde 86- (1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Kasten yaralama suçunun;

a) **Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,**

b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, işlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Madde 94- (1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Suçun;

a) **Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,..** işlenmesi halinde, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) **Fiilin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi halinde,** on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Madde 96- (1) Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Madde 99- (1) Rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürten kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde 102- (1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişi, mağdurun şikayeti üzerine, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle işlenmesi durumunda, yedi yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. **Bu fiilin eşe karşı işlenmesi halinde,** soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikayetine bağlıdır.

Madde 103- (1) **Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır...**

Madde 105- (1) **Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikayeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına hükmolunur.**

Madde 106- (1) **Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır...**

Madde 125- (1) **Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır...**

Madde 232- (1) **Aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimse, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.**

Madde 233- (2) **Hamile olduğunu bildiği eşini veya sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden gebe kalmış bulunduğunu bildiği evli olmayan bir kadını çaresiz durumda terk eden kimseye, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.**

1.6. Belediye Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanununa göre, belediyelerin kadın sığınma evi açma konusunda önemli sorumlulukları vardır. Kanuna göre;

Madde 14- Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. **Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.**

1.7. Radyo Ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun

3984 sayılı kanunda kadın-erkek eşitliği konusunda ve kadınların medya aracılığıyla istismarı konusunda çeşitli hükümler bulunmaktadır. Bunlar şu şekildedir;

Madde 4.-Radyo, televizyon ve veri yayınlarında uyulması gereken yayın ilkeleri şunlardır:

b) Toplum şiddete, teröre, etnik ayrımcılığa sevk eden veya halkı sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farkı gözeterek **kin ve düşmanlığa tahrik eden veya toplumda nefret duyguları oluşturan yayınlara imkân verilmemesi.**

d) İnsanların dil, ırk, renk, **cinsiyet**, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri nedenlerle hiçbir şekilde **kınanmaması ve aşağılanmaması.**

f) (Değişik:03/08/2002-4771/8 md.) **Özel hayatın gizliliğine saygılı olunması,**

s) Program hizmetlerinin bütün unsurlarının **insan onuruna ve temel insan haklarına saygılı olması.**

u) **Kadına, güçsüzlere ve küçüklere karşı şiddetin ve ayrımcılığın teşvik edilmemesi.**

1.8. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu

5840 sayılı kanunun gereğince kurulan TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun amacı kanunun 1. maddesinde şu şekilde ifade edilmektedir;

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı, kadın haklarının korunması ve geliştirilmesi, kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik olarak ülkemizde ve uluslararası alandaki gelişmeleri izlemek, bu gelişmeler konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisini bilgilendirmek, kendisine esas veya tali olarak havale edilen işleri görüşmek, istenildiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun tasarı ve teklifleriyle kanun hükmünde kararname hakkında ihtisas komisyonlarına görüş sunmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisinde Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun kuruluş, görev, yetki, çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

1.9. Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik

Yönetmelik 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanuna dayanılarak çıkarılmıştır ve kanunda getirilen koruma tedbirlerini ve bu tedbirlerin ne şekilde uygulanacaklarını ayrıntılandırmaktadır. Yönetmeliğin 1. maddesinde yönetmeliğin çıkarılış amacı belirtilmiştir;

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmelik, aile içi şiddete maruz kalan aile bireylerinin korunması amacıyla şiddet uygulayan aile bireyleri hakkında alınacak tedbirleri ve bu tedbirlerin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenler.

1.10. 2010/14 Sayılı Kadın İstihdamının Arttırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Konulu Başbakanlık Genelgesi

Genelgenin amacı kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması olup, genelgeye göre;

“Kadınların sosyo-ekonomik konumlarının güçlendirilmesi, toplumsal yaşamda kadın erkek eşitliğinin sağlanması, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve sosyal kalkınma amaçlarına ulaşılabilmesi için kadınların istihdamının artırılması ve eşit işe eşit ücret imkânının sağlanması şarttır.”

11. Kadın konukevlerindeki şiddet mağduru kadınlar ile tahliyesine bir yıldan az kalmış olan cezaevindeki kadınlar ve kocası ölmüş veya boşanmış kadınların sosyal yaşama katılımlarının sağlanması amacıyla gerçekleştirilecek projelere öncelik tanınacaktır.

12. Çalışma yaşamına ilişkin istatistikler cinsiyet temelinde toplanacaktır. Ayrıca ev eksenli çalışan kadınlara ilişkin düzenli ve sistemli istatistikler toplanacak, araştırmalar yapılacaktır.

13. 4857 sayılı İş Kanununun ilgili hükümleri gereği kamu ve özel iş yerlerinde kreş ve gündüz bakımevi yükümlülüğünün yerine getirilmesi sağlanacak ve denetlenecektir.

1.11. 2006/17 Sayılı Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler Konulu Başbakanlık Genelgesi

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi, Töre ve Namus Cinayetlerini araştıran Meclis Araştırma Komisyonu raporundan çıkan sonuçlara göre yapılmış bir genelge olup, toplumsal cinsiyet eşitliği ve Türkiye’de kadın-erkek eşitliğini sağlanmasında hemen her konuya değinen bir düzenlemedir. Genelge oldukça ayrıntılı olup, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması noktasında her kurumun yapması gerekenleri somut bir şekilde belirtmektedir.

1.12. Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Konulu 2006/35 Sayılı Adalet Bakanlığı Genelgesi

Genelge, Ailenin Korunmasına Dair Kanunun uygulanmasındaki bazı aksaklıkların giderilmesi için çıkarılmıştır.

2. ULUSLARARASI MEVZUAT

2.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

İnsan hakları evrensel beyannamesi Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu tarafından 1948 yılında hazırlanan ve 10 Aralık 1948'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilen 30 maddelik bir bildiridir.

Beyannameye göre;

Madde 1- Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar.

Madde 2- Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.

Madde 3 -Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

Madde 5- Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza verilemez.

2.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Sözleşmeye göre;

“Madde 1- Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır.

Madde 3- Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.

Madde 14-Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayırimcılık yapılmadan sağlanır.

2.3. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi(Cedaw)

Sözleşmeye göre;

Madde 1-İşbu Sözleşme'ye göre Kadınlara karşı ayırım deyimi kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir.

Madde 2-Taraf Devletler, kadınlara karşı her türlü ayırımı kınar, tüm uygun yollardan yararlanarak ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldıracı bir politika izlemeyi kabul eder ve bu amaçla aşağıdaki hususları taahhüt ederler:

b) Kadınlara karşı her türlü ayırımı yasaklayan ve gerekli yerlerde yaptırımları da içeren yasal ve diğer uygun önlemleri kabul etmeyi;

c) Kadın haklarının erkeklerle eşit temelde himayesini, yetkili ulusal mahkemeler ve diğer kuruluşlarla kadının her tür ayrımcılığa karşı etkin bir şekilde korunmasını sağlamayı;

f) Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturulan mevcut yasa, yönetmelik, adet ve uygulamaları değiştirmek veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün uygun önlemleri almayı;

Madde 3- Taraf Devletler kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için, özellikle politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere bütün alanlarda, erkeklerle eşit olarak insan hakları ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını ve bu hakları kullanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemleri alacaklardır.

Madde 4- (1) Taraf Devletler kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için, özellikle politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere bütün alanlarda, erkeklerle eşit olarak insan hakları ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını ve bu hakları kullanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemleri alacaklardır.

Madde 5- Taraf Devletler aşağıdaki uygun önlemleri alacaklardır:

a) Her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı ön yargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek;

Madde 15- (1) Taraf Devletler kadınlara kanun önünde erkeklerle eşit haklar tanıyacaktadırlar.

Madde 16- (1) Taraf Devletler kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayrımı önlemek için gerekli bütün önlemleri alacaklar ve özellikle kadın-erkek eşitliği ilkesine dayanarak kadınlara aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:

a) Evlenmede erkeklerle eşit hak;

b) Özgür olarak eş seçme ve serbest ve tam rıza ile evlenme hakkı;

c) Evlilik süresince ve evliliğin son bulmasında ayrı hak ve sorumluluklar;

İKİNCİ BÖLÜM

ALT KOMİSYON TOPLANTILARINDA DİNLENEN UZMANLARIN SUNUMLARI

1. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Genel Müdürü Esengül Civelek

27.01.2010 Çarşamba günü saat 14.00’da Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Genel Müdürü Esengül Civelek, Alt Komisyon tarafından dinlenmiştir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Genel Müdürü Esengül Civelek tarafından kadına yönelik aile içi şiddetin toplumsal bir sorun, bir halk sağlığı sorunu olduğu belirtilerek, devlette kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda kararlılığın olduğu; bu konuda verilen mücadelenin devlet politikası olarak kabul edildiği, bunun da en güzel örneğinin TBMM’de kurulmuş ve yaptığı çalışmalar büyük yankı toplamış olan “Töre ve Namus Cinayetleri Araştırma Komisyonun” raporu ile bu rapora dayanarak çıkarılmış olan “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler” isimli 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi olduğu belirtilmiştir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün (KSGM) 2008 yılında kadına yönelik şiddetin yaygınlığının nedenlerini, boyutlarını ölçebilmek için ülke çapında bir araştırma gerçekleştirdiği, 24 bin kişiyle görüşüldüğü, bu görüşmelerin 51 ilde yapıldığı söylenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığı zaman ülke genelinde kadınların %39’unun fiziksel şiddete, %15’inin cinsel şiddete, %23’ünün ekonomik şiddete ve %44’ünün duygusal ve psikolojik şiddete maruz kaldığı; kadına yönelik şiddetin refah seviyesi, bölge, kırsal-kent ayrımı tanımadan yaygın bir şekilde varlığını sürdürdüğü belirtilmiştir. Eğitim seviyesi düşük kadınların %56’sı şiddete maruz kalırken, lise üstü eğitime sahip kadınların %27’sinin şiddete maruz kaldığı; refah seviyesi yüksek kadınların %29’u şiddete maruz kalırken, refah seviyesinin düştüğü ailelerde bu oranın %50 olduğu belirtilmiştir.

Kadına yönelik şiddetin nedeninin –başka hangi sebep gösterilirse gösterilsin- kadınlara erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkilerinden kaynaklandığı söylenmiştir. Yapılan araştırmada kadınların, şiddete

uğramalarının başlıca sebebini eşlerinin aileleriyle olan ilişkileri olarak; diğer sebeplerin ise sırasıyla maddi sorunlar, çocuklarla ilgili sorunlar, erkeğin sınırlı olması, erkeğin eşini kıskanması ve hiçbir özel sebebin olmaması olarak gösterdikleri belirtilmiştir. Şiddete uğrayan kadınların gördükleri şiddeti sakladıkları, kadınların %50'sinin şiddetle tek başına mücadele etmeye çalıştığı ve bu durumu hiç kimseye paylaşmadığı vurgulanmıştır. Şiddete uğrayan kadınların devletin koruma mekanizmalarından neden faydalanmadığının sorulması üzerine, kadınların suçlanmaktan korktukları, utandıkları, ailelerinin adının kötüye çıkmasından çekindikleri, çocuklarının mutsuz olmasından endişe duydukları ve en önemlisi şiddet uygulayan eşin bir gün düzeleceğinden emin oldukları gerekçelerini sıklıkla ileri sürdükleri söylenmiştir.

Avrupa Komisyonunun mali katkılarıyla, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonunun da teknik desteği ile iki yıl boyunca kadına yönelik aile içi şiddet projesi yürütüldüğü, bu projenin sonucu olarak 2007-2010 yıllarını kapsayan bir Ulusal Eylem Planı hazırlandığı ve bu yıl içerisinde yine tüm tarafların katılımıyla bu planın revize edileceği ve yeni bir beş yıllık plan hazırlanacağı belirtilmiştir. 2007-2010 Eylem Planına uygun olarak, 1998 yılında yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunda uygulamadan kaynaklanan aksaklıkların bertaraf edilebilmesi için 2007 yılında değişiklik yapıldığı ve bu değişikliği takiben de Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü koordinatörlüğünde bir yönetmelik hazırlandığı ifade edilmiştir. Değişiklikten önceki yasal düzenlemede sadece eşin eşten gördüğü şiddet dikkate alınırken, yapılan değişiklik sonrası tüm aile bireylerinin birbirine uyguladığı şiddeti dikkate alan bir düzenlemenin getirildiği; aynı zamanda halen evli olmakla beraber mahkemece verilen ayrılık kararı gereğince ayrı yaşayan eşler arasında şiddetin ortaya çıkması durumunda da şiddete uğrayan eşin yasadan faydalanabildiği kaydedilmiştir. Kanunda, şiddet uygulayan bireyin aile mahkemesi hakimince bir sağlık kurumuna tedavi ve muayene için gönderilmesine ilişkin yeni bir tedbir hükmünün düzenlendiği; şiddet mağduru kadının ekonomik durumuna bakılmaksızın mahkemeye başvuru ve mahkeme kararlarının infazı için gerekli işlemlerden kaynaklı alınan harçtan muaf tutulduğu söylenmiştir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce 2009 yılında, ilçe tarım müdür ve müdür yardımcıları ile ilçe halk eğitim müdür ve müdür yardımcılara yönelik olarak 770 kişiye kadına yönelik şiddet konusunda eğitimler verildiği, bu sene bu kapsamda 1000 kişiye eğitim

verileceđi belirtilmiřtir. řiddet mađduru kadınların řiddete uđradıktan sonra polis merkezlerine ve karakollara gitmek istemediklerini çünkü sorunlarının ciddiye alınmadıđını dűřdűndűkleri belirtilmiřtir. Bunun ۆnűne gećmek ićin KSGM ile Emniyet Genel Műdűrlűđű arasında gerćekleřtirilen protokol uyarınca 270 Emniyet mensubunun eđitildiđi, eđitici olarak eđitilen bu kiřilerin de toplamda 40.400 Emniyet Teřkilatı mensubunu eđittikleri vurgulanmıřtır. Emniyet Genel Műdűrlűđű ile yapılan ikinci protokol uyarınca, 2010 yılı Mart ayı itibariyle, kadına yۆnelik řiddetin ۆnlenmesini, řiddet mađdurlarına yaklařım tarzını ve kadın-erkek eřitliđini ićeren yeni bir eđitim iřbirliđinin bařlayacađı sۆylenmiřtir.

şiddete uğrayan kadınların sağlık merkezlerine gittiklerinde utandıkları, çekindikleri ićin şiddete uğradıklarını sakladıkları, bu durumun fark edilmesi ۆzerine Sağlık Bakanlığı ile yapılan protokol uyarınca 420 kişiye eğitim verildiği ve bu kişilerin de toplamda 45.000 sağlık personelini eğittikleri belirtilmiştir. 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun uyarınca şiddete uğrayan bireyi korumak ićin ihbar ۆzerine yargının kendiliğinden harekete gećebildiđi, bu bağlamda şiddete uğrayan kişiyi fark eden sağlık personeline şikayette bulunması ićin farkındalık ve duyarlılık eğitimi verildiği vurgulanmıştır.

Adalet Bakanlığı ile yapılan protokol uyarınca řu ana kadar ۆlke genelinde aile mahkemelerinde gۆrevli 125 hakim ve 125 savcının seminer programları kapsamında eğitildiği, geriye kalan hakim ve savcılara yönelik olarak eğitimlerin de devam edeceği; aynı zamanda mۆmkűn olursa aile mahkemelerinde görevli sosyal hizmet uzmanları ve psikologlara yönelik olarak da eğitim verileceği ifade edilmiştir.

Genelkurmay Başkanlığı ile hićbir protokole gerek kalmadan, verilecek eğitim materyalleri ۆzerinde anlaşıya varılarak, ۆlke genelinde 650 garnizonda eğitim verildiği; yurttaşlık sevgisi ders programı kapsamında er ve erbaşlara, kadın-erkek eşitliği, kadına yönelik şiddetin ۆnlenmesi, tۆre ve namus cinayetlerinin engellenmesi, kız çocuklarının okullaşması ve kadının çalışma hayatında yer almasına ilişkin dersler verildiği, sonuçta her yıl ortalama 450 bin erkeğin bilinenmesinin sağlandığı belirtilmiştir.

81 ilde görev yapmakta olan emniyet müdür yardımcılara, sosyal hizmetler müdür ve müdür yardımcılara, il sağlık müdür ve müdür yardımcılara, yani alanda doğrudan şiddetle mücadelede sorumluluğu bulunan üst düzey kişilere, beyaz kurdele kampanyasının lideri Michael Kaufmann tarafından Ankara’da erkek bilinçlenmesi semineri verildiği söylenmiştir.

Aile içi şiddetle mücadelenin aile içinde başlaması gerektiği, şiddetin bir insan hakları ihlali olduğu, toplumda bir zihniyet dönüşümüne ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır.

2. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi Toplumsal Cinsiyet Program Koordinatörü Meltem Ağduk

27.01.2010 Çarşamba günü saat 15.00’ta Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi Toplumsal Cinsiyet Program Koordinatörü Meltem Ağduk, alt komisyon tarafından dinlenmiştir.

1985 yılından itibaren kadın sivil toplum kuruluşlarının kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda ciddi bir şekilde çalışmaya başladıkları, “Bağır herkes duysun!” kampanyasının İstanbul’da başlatıldığı, kadınların bu kampanyada mor iğneleriyle sokağa döküldükleri; bu dönemde başlayan kadın hareketleriyle ilgili olarak, konu hakkında çalışan bir uzmanın “Bizim 1980’lerin ortasında koyduğumuz mısırlar 2000’lerde patlamaya başladı.” yorumunu yaptığı belirtilmiştir. 1987 yılında kadınların sokağa dökülmelerine sebep olan olayın, Çankırı’da bir asliye hukuk mahkemesi hakiminin eşinden şiddet görmüş hamile bir kadını, açılan davada eşinden boşamaması ve mahkeme kararına da “Kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin.” cümlesini yazdırması olduğu söylenmiştir. Bu hakim şayet kararını bu şekilde yazdırmayı, kadına yönelik şiddetle mücadelenin belki de hiç başlamayacak olduğu vurgulanmıştır.

Şiddet gören kadınların %4’nün yetkili makamlara başvurduğu, bu oran beş sene sonra şayet %45 olursa, açık bir şekilde şiddet artmıştır denemeyeceği, çünkü aslında artanın şiddetin görünürlüğü olduğu ve kadınların artık konuşmaya başladığı vurgulanmıştır.

1980’leri Birleşmiş Milletlerin kadının on yılı olarak ortaya koyduğu, 90’lı yılların bu alanda çalışanlar için şiddeti tanımlama yılları olduğu ve yavaş bir şekilde kurumsallaşmanın başladığı, çok taraflı

yaklaşım ile kurumsal işbirliklerinin temellerinin atıldığı yıllar olduğu söylenmiştir. 2000'lerde kadınların farkındalıklarının artmaya başladığı, kadınların uğradıkları şiddeti konuşmaya başladıkları, sadece kadına yönelik şiddet konusunda çalışan uzmanlaşmış kadın örgütlerinin oluştuğu, sığınma evi denildiğinde akla ilk olarak Mor Çatı'nın geldiği (ilk sığınma evini açan örgüt), Ankara'da ise akla ilk olarak Kadın Dayanışma Vakfı'nın geldiği söylenmiştir. Sürecin devamında ise yasal düzenlemelerin yapıldığı, konuya politik ilginin arttığı, kurumsal çabaların devreye girdiği, hizmetlerin geliştiği, konuya ilişkin olarak uluslar arası örgütlerde ciddi değişikliklerin meydana geldiği vurgulanmıştır.

2004 yılında, şu anda TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun Başkanlığını yapan, o zaman Devlet Bakanı olan, Sayın Güldal Akşit'le beraber çalışılarak "Kadına Karşı Şiddete Son" isimli bir ulusal kampanya başlatıldığı, kampanyanın 2007'ye kadar sürdüğü, toplumun her kesiminden insanların katılacağı bir kampanya olmasına çalışıldığı ve kampanyanın temasının "Erkekler erkeklerle konuşuyor." olduğu söylenmiştir. Kampanyaya ilişkin olarak spot filmler çekildiği, oyuncu Demet Akbağ'ın, Yılmaz Erdoğan'ın, Altan Erkekli'nin ve o dönem Futbol Milli Takımı kaptanı olan Levent Korkmaz'ın spot filmlere destek olduğu, Türkiye Futbol Federasyonunun kampanyaya destek verdiği, medyanın kampanyaya ilgisinin yoğun olduğu ifade edilmiştir.

Kültür Bakanlığı Devlet Çoksesli Korosu tarafından üç bin türkünün tarandığı, bunların arasından şiddetle ilgili olanların ayrıldığı ve bunların içinden on beş tanesinin Türkiye'nin çok ünlü seslerince seslendirildiği belirtilmiştir. Bu türkülerin kadına yönelik şiddet konusunda verilen seminerlerden sonra seslendirildiği ve oldukça olumlu etki bıraktığı söylenmiştir. Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği ile yapılan çalışma sonrasında, derneğe üye giyim firmalarınca, özellikle erkek giyim ürünlerinde fiyat etiketinin yanına kadına karşı şiddetle mücadele konusunda uyarıcı bir etiket konulduğu ve buna destek olan giyim firmalarının aynı etiketin çok daha büyük versiyonunu vitrinlerinde sergiledikleri ifade edilmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele kampanyaları sırasında birçok spot film üretildiği, spot filmlerden bir tanesinde Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın, o zaman için Kadından Sorumlu Devlet Bakanı olan

Sayın Nimet Çubukçu'nun, Kadının Statüsü Genel Müdürü Sayın Esengül Civelek'in ve Diyanet İşleri Başkanı'nın da yer aldığı söylenmiştir.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonunun 2004 yılından bu yana GATA(Gülhane Askeri Tıp Akademisi) ile işbirliği içerisinde cinsel sağlık, üreme sağlığı, aile planlaması eğitimi verdiği ve bu eğitimin içinde bir saatlik kadına yönelik şiddetle mücadele bölümünün de olduğu belirtilmiştir.

Nahide Opuz davasından sonra, Emniyet Genel Müdürlüğü ile yapılmış ancak süresi bitmiş olan protokolün yenilendiği, emniyetin içinde eğitimcileri eğitecek, 20 kişilik bir "usta eğitici eğitimi" verilmesinin kararlaştırıldığı belirtilmiştir. Usta eğitici yetiştirme programının yapılmasının bir sebebinin kapasiteyi ve sürekliliği sağlamak olduğu, diğer sebebinin ise yurtdışındaki Emniyet teşkilatından gelen eğitim taleplerini karşılamak olduğu söylenmiştir.

4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanunda yer alan koruma tedbirlerinin hayata geçirilebilmesi için aile mahkemesi hakimlerinin bir kısmının şiddet olayının gerçekleştiğine dair delil istediği, ancak kanunun şiddete uğrayan kadına, şiddete uğradığını ispatlamasını şart koşmadığı belirtilmiştir.

Aile mahkemelerine bakıldığı zaman bu konuda bir uzmanlaşmanın olduğunun görüldüğü ancak işin savcılık ayağında bu işte uzmanlaşmış savcılar olmadığı; bu durumda ise mahkemelerin verdiği bazı tedbir kararlarının on beş gün, yirmi gün, bir ay hatta iki ay sonra uygulandığının gözlemlendiği belirtilmiştir. Ancak savcılarının bu konuda suistimallerinin olmadığı, kendine has bir kanun olan 4320'nin uygulanması konusunda farkındalık noksanlıklarının bulunduğu; bu noksanlıkların, savcılar hakimlerden ayırarak verilen özel eğitimlerle giderilmeye çalışıldığı ve bu konuda da oldukça başarılı olduğu vurgulanmıştır. Bu noktada aile içi şiddetle mücadelede uzmanlaşmaya dikkat çekilmiş, çocuk savcısı, çocuk polisi, çocuk hakimi gibi aile savcısı, aile polisi benzeri uzmanlaşmış yapılanmaların kurulmasının gerekliliğine dikkat çekilmiştir.

Sağlık Bakanlığıyla yapılan çalışmaların oldukça iyi gittiği çünkü bakanlığın hem proje uygulamasını bilen bir bakanlık olduğu, hem de özellikle yeni nesil tıp fakültesi mezunlarının toplumsal cinsiyet ve aile

içi şiddetle ilgili dersler aldığı belirtilmiştir. Ancak sağlık mensuplarının, şiddete uğrayan kişiyi fark ettikleri zaman ihbarda bulunma zorunluluğu, kişisel güvenlikleri açısından endişe yarattığı için, şiddet mağduru kişinin özel durumunun zaman zaman görmezden gelindiği ifade edilmiştir. Bu durumun önüne geçebilmek için ihbar yükümlülüğünde bu konuya özel bir düzenleme getirilebileceği söylenmiştir. Aynı zamanda bu durumun, sağlık mensubunun, hastanın özel hayatını saklama yükümlülüğü ile çelişen bir durum olduğu da belirtilmiş, hekimlerin hastalarının özel hayatını ifşa etmekten kaçındıkları ifade edilmiştir. İngiltere’de, sağlık mensuplarınca, şiddete uğradığı fark edilen kadınlara ne tür korunma olanaklarına sahip olduklarını gösteren bir broşür verildiği, sonrasında kadının kendi seçimini yaptığı, bizde de buna benzer bir yöntemin benimsenebileceği vurgulanmıştır.

4320 sayılı kanunun verdiği yetkilerden bir tanesinin, hakimin, şiddet uygulayan aile bireyinin bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurmasını zorunlu kılabilmesi olduğu, ancak hakimlerin kişiyi gönderecek bir sağlık kuruluşu yahut klinik bulamadıkları söylenmiştir. Aile Mahkemesi hakiminin şiddet uygulayan erkeği tedbir kararı ile evden uzaklaştırabildiği ancak bu durumun evde kalan kadını yoksulluğa sürükleyebildiği; erkeklerin bazı vakalarda evin elektriğini, suyunu kestirdikleri, bu durumun ise kadınları zor durumda bıraktığı belirtilmiştir. Bu tip durumlarda bazı hakimlerin kaymakamlığa yahut valiliğe yazı yazıp sosyal yardımlaşmadan kadın lehine destek sağladıkları yahut kusurlu eşin eve ilişkin yükümlülüklerinin devamına hükmederek sorunu çözdükleri belirtilmiş, ancak bu durumun sistematik bir çözüme kavuşturulmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bu tip durumlarda çözüm yolu olarak mahkemenin tedbir nafakasına hükmedebileceği belirtilmiş, ancak bu durumda da erkekten nafakanın tahsil edilememesi halinde kadının gene mağdur olduğu vurgulanmıştır. Bunun önüne geçmek içinse, kadına bir fondan para ödenmesi gerektiği, arkasından devletin rücu yoluyla erkekten parayı tahsil etmesinin gerektiği söylenmiştir. 4320 sayılı kanun gereğince hakim tarafından verilen tedbir kararlarının infazı ve infazının takibinin savcı tarafından yapıldığı ancak bu noktada ciddi sorunlarla karşılaşıldığı, hakimlerin verdikleri tedbir kararlarının doğurduğu sonuçları göremedikleri belirtilmiştir. Bu noktada koordinasyon eksikliğinin bulunduğu belirtilmiş; her ne kadar 2006/17 sayılı Başbakanlık genelgesi kadına yönelik şiddetle mücadelede kurumlar arası koordinasyonu sağlamak için çıkarılmış olsa da, pratikte beklenen etkiyi doğurmadığı ifade edilmiştir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme kurumunun altyapısının yeterli olmadığı ve kadına yönelik şiddetle mücadelede kurumun ciddi eksikliklerinin olduğu vurgulanmıştır. Sosyal hizmetlerde konuya ilişkin çalışan uzman sayısının çok az olduğu, bunların da hiçbir şekilde süper vizyon almadıkları, bu yüzden kısa süre içinde tükenip çalışamaz hale geldikleri belirtilmiştir. Sosyal Hizmetlerin çok ciddi bir reforma ihtiyacı olduğu söylenmiştir.

Hürriyet Gazetesi ile 2004-2007 yılları arasında işbirliği yapıldığı, ortak kampanya yürütüldüğü, ancak medya profesyonellerini bu konuda eğitmenin çok zor olduğunun görüldüğü vurgulanmış; bunun üzerine iletişim fakültesi öğrencileriyle çalışmalar yapılmaya başlandığı ifade edilmiştir.

Dört senedir Sabancı Vakfı ile birlikte “Kadın Dostu Kentler” projesinin yürütüldüğü, yerelde mücadelenin çok önemli olduğu belirtilmiştir.

Türkiye’de toplam 56 kadın sığınma evi bulunduğu, bunların üçte ikisinin Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna ait olduğu, kalanının ise belediyeler, kaymakamlık ve sivil toplum tarafından işletildiği söylenmiştir. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisinin, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü ile beraber, Avrupa Birliğinden destek alarak “Sekiz İlde Kadın Sığınma Evi Projesi”ni yürüttüğü, proje kapsamında sekiz ilde kadın sığınma evi inşaatının devam ettiği söylenmiştir. Proje kapsamında inşaatların sürdüğü sekiz ilde, bütün hizmet sağlayıcılar ile kamuoyu önderi denebilecek imamlar, muhtarlar, lise öğretmenleri vb. gruplara eğitimler verildiği belirtilmiştir.

3. Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı İdare Amiri Alpaslan Onaylı

03.02.2010 Çarşamba günü saat 14.30’da Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı İdare Amiri Alpaslan Onaylı, alt komisyon tarafından dinlenilmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele üzerine Emniyet Genel Müdürlüğü’nün yoğun bir çalışma yapmaya başlamasının 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile gerçekleştiği belirtilmiştir. İlk olarak Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile protokol imzalandığı, protokol kapsamında öncelikle amir sınıfından 245 eğiticinin eğitildiği, daha sonra bu eğiticiler

vasıtasıyla polis merkezlerinde çalışan 40 binden fazla personelin eğitildiği ifade edilmiştir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüyle yapılan son protokol gereğince de eğitici eğitimi verilen 245 amir sınıfı personelin 15 tanesinin usta eğitimi adı altında çok yoğun bir eğitimden geçirilmekte olduğu söylenmiştir. Gerçekleşmekte olan usta eğitimden sonra, bu 15 kişinin, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ülke genelindeki kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarını belirleyeceği ifade edilmiştir. Verilen eğitimler sonucu ortaya eğitim materyallerinin çıktığı, bir mağdurun polis merkezine gelmesi ile başlayan ve son safhaya kadar yapılan bütün idari işlemlerin nasıl geliştiğinin anlatıldığı eğitici bir filmin yapıldığı söylenmiştir.

Verilen eğitimin çıktularından bir tanesinin “aile içi şiddet kayıt formu” olduğu, bu kayıt formu sayesinde mağdurun içinde bulunduğu riskin değerlendirmesinin yapıldığı, bunun mağdura uygulanacak prosedürde bir standart sağladığı ve vakaların kayıt altına alındığı ifade edilmiştir. Bu kaydın dijital ortamda yapıldığı, bu şekilde il bazında ve ülke genelinde yıllar itibariyle karşılaştırmalar yapılabileceği vurgulanmıştır. Sisteme girilen kayıtlar incelendiğinde, 2008 yılında 2007 yılına oranla aile içi şiddetle ilgili olarak polis merkezlerine yapılan başvurularda %13'lük bir artış olduğu söylenmiştir. Ancak bu artışın, Türkiye’de aile içi şiddet artıyor olarak yorumlanamayacağı, asıl meselenin var olan şiddetin artık gizlenmemesi olduğu vurgulanmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün koordinatörlüğünde Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumuyla bir protokol yapıldığı, bu protokolle her iki kurumun da kurumsal kapasitesinin geliştirilmesinin hedeflendiği ifade edilmiştir. Ancak Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunun birçok ilde sığınma evinin ve ilk istasyonlarının³ mevcut olmadığı söylenmiştir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda yeterli sayıda uzman personel bulunmadığı, bundan dolayı şiddet mağdurunun adliyede, polis merkezinde ve sağlık kurumunda işlemlerinin tamamlanmasının ardından, mağdurla ilgilenecek uzman bulunamadığı belirtilmiştir. Bazı mağdurların Cuma günü akşam saat altıdan sonra polis merkezine geldiği, işlemlerin tamamlanmasının ardından barınma ihtiyacının ortaya çıktığı ancak o saatte Sosyal Hizmetlerde muhatap bulunamadığı, dolayısıyla mağdur kadının polisin imkanlarıyla pazartesi gününe kadar

---

³ Şiddete uğrayan kadının ilk olarak başvurduğu ve yönlendirmesinin yapıldığı birimler

barındırıldığı ifade edilmiştir. Daha uzun tatillerin olduğu dönemlerde bu durumun daha büyük sıkıntı yarattığı söylenmiştir. Sosyal Hizmetlerin bu konuda 7/24 esasına göre çalışmasının gerektiği ancak bunun yerine icapçı sistem ile çalışıldığı vurgulanmıştır. İcapçı sistemde, mesai bitiminde, o gün için olan nöbetçi kimsenin nöbetini evinde tuttuğu, acil bir durumda çağrı üzerine geldiği anlatılmıştır. Ancak bu durumda da nöbetçi kişilere ulaşılamadığı, ulaşıldığında da kimi zaman görevlilerin gelmek istemediği ifade edilmiştir.

İlde yahut ilçede şiddet mağduru olan kadını yerleştirecek sığınma evi bulunmadığı zaman polisin ciddi problemler yaşadığı, yakın illerdeki sığınma evleri ile irtibata geçildiği yahut Alo 183'ün (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun yardım hattı) aranıldığı ifade edilmiştir. Polis merkezlerinde, özellikle ilçelerde kadın personel konusunda yetersizliklerin olduğu söylenmiştir. Polis teşkilatında çalışan kadın oranının % 6 olduğu ifade edilmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede bir “uygulama modeli taslağı” geliştirildiği, çocuk şube müdürlükleri benzeri bir yapının önerildiği, bu yapıların yarı sivil yarı resmi şekilde çalışması gerektiği; mağdur kadın bu birimlere başvurduğu zaman izleme, önleme ve müdahale işlemlerinin üçünün de bir arada yapılabileceği anlatılmıştır. Bu birimlerin bütçelerinin il özel idarelerince oluşturulabileceği ifade edilmiştir. Bu birimlerin isminin “Sosyal Destek ve Danışma Merkezi” olabileceği söylenmiş, mağdurların polis merkezinden sağlık birimine, adli tıpa, oradan adli birimlere tekrar gitmesinin önüne bu merkez sayesinde geçilebileceği ifade edilmiştir. Mağdur kadının bu şekilde kurum kurum dolaşmasının kadını daha da mağdur ettiği belirtilmiştir. Önerilen merkezde adli tıptan bir uzmanın da olmasının gerektiği, mağdurun muayenesinin bu merkezde yapılmasının gerektiği ve bu merkezin polis merkeziyle ortak çalışmasının gerekliliği vurgulanmıştır. İllerde kurulmuş olan denetimli serbestlik birimlerinin aile içi şiddet konusunda özel çalışma yürüttükleri ancak bu birimlerin ihtiyacı tam karşılamadığı ifade edilmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede kurulması önerilen yeni birimlerin koordinasyonun adli makamlar tarafından yapılmasının gerektiği, belediyelerin, sivil toplum kuruluşlarının, Milli Eğitimin ve sağlık kuruluşlarının katkı sağlamasının gerektiği vurgulanmıştır.

Emniyette diğer birimlerden ayrı bir şekilde kurulmuş olan çocuk şube müdürlüklerinin yapısının biraz daha genişletilerek, bazı ülkelerde uygulaması olan “Aile Koruma Birimi” haline getirilmesinin mücadelede etkin katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

Emniyet personeline kadına yönelik şiddetle mücadele eğitimleri vermenin yanı sıra polis meslek yüksekokullarının ders müfredatına aile içi şiddetle mücadelenin konulduğu anlatılmıştır. Yılda, şahsa karşı ve mala karşı ortalama 1 milyon suçun işlendiği, bunlardan 30 bine yakınının aile içi şiddetle alakalı olduğu belirtilmiştir.

Türkiye’de neyin şiddet olduğu konusundaki algının bölgeden bölgeye değiştiği, İstanbul’da karşıdaki kişiye bağırmanın şiddet olarak algılanırken, Güneydoğu’da kadınların ciddi boyutta şiddet görene kadar karakola gitmediği ifade edilmiştir. Ancak aile içi şiddetin Güneydoğu Anadolu’da çok yaygın olduğu algısının yanlış olduğu, yapılan araştırma sonucunda bölgenin Türkiye’de aile için şiddetin en çok görüldüğü dördüncü bölge olduğu vurgulanmıştır. Türkiye’de aile içi şiddetin en yoğun görüldüğü bölgenin kuzeydoğu Anadolu olduğu belirtilmiştir.

4. Ankara 8. Aile Mahkemesi Hakimi Eray Karınca

03.02.2010 Çarşamba günü saat 15.30’ta Ankara 8. Aile Mahkemesi Hakimi Eray Karınca, alt komisyon tarafından dinlenmiştir.

Ankara 8. Aile Mahkemesi hakimi Eray Karınca tarafından Türkiye’de kadına yönelik fiziksel şiddetin %39 oranında oranında olduğu, şiddet gören kadınların ise sadece %6’sının resmi mercilere başvurduğu belirtilmiş, ancak başvuruların hiç birisinin verilen hizmetten memnun olmadığı vurgulanmıştır.

Polise verilen kadına yönelik şiddetle mücadele eğitiminin çok yararlı olduğu söylenmiş ancak bu sorunun asıl sahibinin öncelikli olarak Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu olduğu, sonrasında da aile mahkemeleri olduğu vurgulanmıştır. Ancak kadına yönelik şiddetle mücadelede Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunun alanda çok zayıf kaldığı, oluşan boşluğun ise polis tarafından doldurulduğu ifade edilmiştir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede polisin bu kadar inisiyatif almasının yanlış olduğu, polisin esas olarak asayiş ve güvenlikten sorumlu olduğu ifade edilmiş ve polisin kendi görev alanına çekilmesinin zorunluluğu vurgulanmıştır. Aile mahkemesi hakimi olarak önüne gelen

bazı davalarda çocuğu ne annenin ne de babanın istemediği belirtilmiş, bu durumlarda çocuğun Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna gönderilemediği çünkü kurumun çocuğa hitap edecek donanıma sahip olmadığının düşünöldüğu ifade edilmiştir. Burada asıl çözüm yolunun, ailenin belediyeler ve Sosyal Hizmetlerden gelecek nakdi yardım ile güçlendirilmesinden geçtiği vurgulanmıştır. Ekonomik açıdan zayıf ailelerin çocuklarına bakamadıkları için erken yaşta evlendirme yoluna gittikleri söylenmiştir.

Nahide Opuz davasında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin gerekçeli kararı okunduğu zaman mahkemenin Türkiye'yi yasal düzenleme olmadığı için cezalandırmadığı, Türkiye'nin yasal mercilere başvuran kadını etkili olarak koruyamadığı için cezalandırıldığı ifade edilmiştir. Özet olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin "Senin devletinin kadını korumak için gerekli refleksi yok" dediği vurgulanmıştır. Türkiye'de bu meseleyle ilgili asıl problemin, aile içi şiddetin bir asayiş sorunu olarak algılanması olduğu, esasında polisin görevinin kadına yönelik şiddeti önlemekle sınırlı olduğu, sonrasında sorunun sahibinin Sosyal Hizmetler kuruluşları olduğu belirtilmiştir. Kadına yönelik şiddet sorunu ortaya çıktığı zaman ilk haber verilecek ve inisiyatif kullanacak kurumun aile mahkemeleri olduğu vurgulanmıştır.

Aile mahkemelerinin tipik boşanma, nafaka mahkemeleri gibi çalıştığı, daha önce aynı işe bakan asliye hukuk mahkemelerinden bir farkı olmadığı belirtilmiş ve aile mahkemelerinin yapısında değişikliğe gidilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Aile mahkemelerinin uzmanlık mahkemesi olarak kuruldukları, ancak bu amacı gerçekleştiremedikleri belirtilmiş; aile mahkemelerinde uzman olarak çalışan görevlilerden sadece bilirkişi olarak yararlanıldığı, oysa bu görevlilerin sorun çözme anlamında yardımına ihtiyaç duyuluğu söylenmiştir. Aile mahkemelerinin sorun çözen bir niteliğe büründürölmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Çocuk mahkemelerinin sadece çocuklarla ilgili suçlarla ilgilenmelerinin yanlış olduğu, çocuk mahkemeleri ile aile mahkemelerinin birlikte ele alınması gerektiği ve isminin de "Birleşik Aile Mahkemesi" olabileceği söylenmiştir. Suça süröklenmiş çocuğun mahkemeden sonra ıslah edilmeye çalışıldığı, bunun da sonrasında ailesinin yanına döndüğu, oysa çocuğu suça itenin genellikle kendi ailesi olduğu belirtilmiştir. Hasta balığı akvaryumdan alıp tedavi edip tekrar

mikroplu suya bırakmanın bir çözüm olamayacağı, bu yüzden çocuğu tekrar aileye bırakmanın bir sonuç doğurmadığı vurgulanmıştır. Bu yüzden konuya çocuk, kadın, aile için ayrı bakmanın yanlış olduğu, bütün bu sorunlara bir tek mahkemenin bakmasının gerektiği ifade edilmiştir.

Polisi eğitmek yerine konunun asıl sahibi olması gereken ve sorun çıktığında inisiyatif kullanması gereken aile mahkemesi hakimlerini eğitmenin daha faydalı olacağı söylenmiştir. Aile mahkemelerine daha fazla yetki verilmesi gerektiği, aile mahkemelerinin fiziksel olarak adliyeden çıkmasının gerektiği ifade edilmiştir. 4320 sayılı kanuna göre aile mahkemesi hakiminin tedbir kararı verdikten sonra kararının sonucunu göremediği vurgulanmıştır. Verilen tedbir kararının infazının savcı tarafından kolluğa yaptırıldığı ancak tedbir kararının ihlali durumunda, kararı ihlal eden kişinin sulh ceza mahkemesinin önüne geldiği, oysa sulh ceza hakiminin tedbir kararının neden verilmesini bilmediği, dolayısıyla konuya duyarlı yaklaşmadığı ifade edilmiştir. 4320 sayılı kanunda düzenlenen tedbir kararının ihlali durumunda verilecek cezanın, aile mahkemesi hakimince verilmesinde hiçbir sorun olmayacağı; dolayısıyla tedbir kararının ihlali durumunda ceza verme yetkisinin, tedbir kararı veren aile mahkemesi hakimine bırakılmasının en doğru yol olacağı vurgulanmıştır. Gene aile mahkemesinin alanına giren vesayete ve velayete ilişkin kararların sulh hukuk mahkemesine bırakıldığı, bu alanın da aile mahkemesinin görev alanı içinde yer almasının gerektiği söylenmiştir. Bunların gerçekleştirilmesi için “Birleşik Aile Mahkemesi” yapılanmasına gidilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Şiddet mağduru bir kadının, aile mahkemesine, oradan ceza mahkemesine, oradan hukuk mahkemesine gitmesinin zaten mağdur olan kadının mağduriyetini artırdığı ifade edilmiştir. Bütün bu işlemlerin aile mahkemesinde toplanabileceği vurgulanmıştır. Öngörülen aile mahkemelerinin şehrin çeşitli bölgelerinden sorumlu olabileceği, örneğin Ankara özelinde düşünülürse, Etimesgut’ta yaşanan problemlere özel bir aile mahkemesinin bakabileceği, bu şekilde o çevrede yaşayan ailelerle ilgili bir kurum belleği oluşabileceği ve sorunların daha kolay çözülebileceği söylenmiştir.

Aile mahkemeleri hakimlerinin gerektiğinde inisiyatif kullanıp devletin diğer organlarını da çalıştırabilecek yetkilerle donatılmasının gerektiği vurgulanmıştır. Hakim elinde, başka devlet kurumlarını çalıştırabilmek için yaptırım yetkisinin olmasının gerektiği belirtilmiştir.

4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanunun, kanunlaştığı zaman devrim niteliğinde olduğu, çünkü devletin aile içi şiddetin önlenmesi konusunda taraf olduğunu taraflara hissettirdiği söylenmiştir. Yasada bulunan bir takım eksikliklerin iyi eğitilmiş hakimler tarafından doldurulması gerektiği ancak aile mahkemesinde görev yapan hakimlerin seçiminde yasada var olan kriterlerin uygulanmadığı ifade edilmiştir. Yasada, aile mahkemesinde görev yapacak hakimin evli olmasının ve tercihen bu konuda akademik çalışma yapmış olmasının istendiği ancak uygulamada akademik çalışma yapmış olma kriterinin göz ardı edildiği vurgulanmıştır. Aile mahkemelerinin fiziksel koşullarının iyileştirilerek ve görev alanlarının genişletilerek, bu mahkemelerin genç hakimler için çekici hale getirilmesi gerektiği; aile mahkemesinde çalışan uzmanların sorun çözücü nitelikleri yüksek kişiler arasından seçilmesinin gerektiği; hatta aile mahkemesinde çalışan avukatların dahi mahkemenin niteliğinin bilincinde olan kişiler olması gerektiği vurgulanmıştır.

Bazı vakalarda, özellikle ekonomik problemlerin yoğun olduğu ailelerde, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumundan, sağlık müdürlüğünden, belediyeden, Sosyal Yardımlaşma Vakfından yardım istendiği söylenmiştir. Ancak sosyal ve ekonomik yardımı sistematik hale getirmek için kurumsallaşmış bir mekanizmanın kurulmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Kadının toplumsal statüsünün yükseltilmesinde, 1926 yılında kabul edilen Medeni Kanunun, tek eşliliğin sağlanmasının, mirasta kadına erkekle eşit hakkın verilmesinin, harf devriminin büyük atılımlar olduğu, ancak sonrasında bunların arkasının doldurulamaması sebebiyle Nahide Opuz kararı benzeri yargı kararlarıyla karşılaştığı ifade edilmiştir. Yakın zamanda Ceza Kanununda yapılan değişiklikle evlilik içi tecavüz kavramının getirildiği, gene 4320 sayılı kanunda yapılan değişikliğin büyük ilerleme olduğu söylenmiştir. Şu anda çok kritik bir aşamada bulunduğu, kadın haklarının geliştirilmesi için ivme yakalanması gerektiği belirtilmiştir.

4320 sayılı kanunun evden uzaklaştırma kanunu olmadığı, şiddet uygulayan bireyin şiddet uygulamasını engellemek için çıkarılmış bir kanun olduğu belirtilmiştir.

Aile mahkemesi hakimince tedbir kararının etkili yazılmasının gerektiği, şayet tedbir kararına aykırı hareket edilirse sonuçta hürriyeti bağlayıcı cezanın geleceğinin vurgulanmasının gerektiği belirtilmiş; bu şekilde yazılan mahkeme kararlarının çok etkili olduğu söylenmiştir. İspanya’da uygulanan ve şiddet uygulayan bireyin mağdura yaklaştığında polise haber veren elektronik bileklik uygulamasının sabıkası çok olanlara uygulanabileceği; ancak daha etkili olacak yöntemin verilen hürriyeti bağlayıcı cezanın paraya çevrilmesinin önüne geçmek olduğu vurgulanmıştır.

Eray Karınca tarafından toplantının devamında, 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanunda ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunda yapılabilecek somut değişiklik önerileri getirilmiştir. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1) 4320 sayılı kanun gereği şiddet gören aile bireyinin bunu ispatlamasına gerek olmadığı, tedbir kararının verilebilmesi için herhangi bir belgeye gerek olmadan sadece başvurunun yeterli olduğu ancak uygulamada bazı hakimlerin belge istedikleri söylenmiştir. Bunun önüne geçebilmek için 4320 sayılı kanunun birinci maddesine “Koruma kararı verilmesi için belge aranmaz.” şeklinde bir ibarenin konabileceği ifade edilmiştir.

2) 4320 sayılı kanunun şiddete uğramış olan kadını koruduğu, ancak hiç şiddete uğramamış olmakla beraber şiddete uğrama riski altında olduğunu düşünen kadını da koruması gerektiği ifade edilmiştir. “Şiddete uğrama tehlikesinin varlığı”nın da tedbir kararı vermek için yeterli olmasının gerektiği ve kanunun bu şekilde düzeltilmesinin gerektiği söylenmiştir.

3) 4320 sayılı yasanın ifadesine bakıldığında sadece fiziksel şiddete odaklanmış gibi gözüktüğü, oysaki yasaya bağlı olarak çıkarılan yönetmelikte şiddetin fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik ve sözel olarak gerçekleşebileceğinin ifade edildiği ancak yönetmeliğe bakılmadan, yasaya dayanarak karar verildiği ifade edilmiştir. Mahkemelerce diğer şiddet türlerinin de göz önüne alınmasını sağlamak için, yönetmelikteki bu düzenlemenin kanuna taşınması gerektiği ve sosyal şiddetin de bu şiddet türlerinin arasına eklenmesinin gerektiği söylenmiştir.

4) 4320 sayılı yasanın dört maddelik bir yasa olduğu, yasanın daha açık ve daha uzun bir şekilde yapılmasının gerektiği belirtilmiştir.

5) 4320 sayılı yasa uyarınca verilen tedbir kararının şiddet uygulayan bireye tebliğinin şart olduğu, ancak bazı durumlarda kararın kişiye tebliğ edilemediği, kişinin mahkeme kararının kendisine tebliğ edilmesinden kaçtığı ifade edilmiştir. Şiddet mağdurunun, tebligatın gönderildiği ancak tebligatı almaktan imtina eden kimsenin mahkeme kararını bildiğini ispatlaması halinde, tebligatın yapılmış sayılması gerektiğine ilişkin bir düzenleme ihtiyacı vurgulanmıştır.

6) 4320 sayılı kanuna dayanarak çıkarılan yönetmeliğın 15. maddesinin 2. fıkrasındaki düzenlemenin “Cumhuriyet Başsavcılığı kararın uygulanmasını Genel Kolluk Kuvvetleri marifeti ile izler. Tedbir kararı içeriğine göre tarafların bulunduğu yerin bağlı olduğu kolluk kuvvetine işlem yapılmak üzere ivedilikle gönderilir. Cumhuriyet Savcılığınca gerektiğinde koruma kararının başvuruda bulunanlar tarafından kolluğa götürülmesine olanak tanınır.” şeklinde olduğu belirtilmiş; ancak bu maddenin zaman zaman yetersiz kaldığı, tedbir kararının kolluğa ulaşmasında gecikmeler yaşandığı ifade edilmiştir. Bunun önüne geçebilmek için “Mahkeme tarafından kararın bir örneği istekte bulunana verilir.” şeklinde bir düzenlemenin yapılabileceği ancak bu düzenlemenin yönetmelikte değil kanunda yapılmasının gerektiği vurgulanmıştır.

7) Mesai saatleri dışında ve hafta sonları aile mahkemesi hakimleri çalışmadığı için, şiddet gören kadını bu zamanlarda korumak adına cumhuriyet savcılarına inisiyatif kullanma yetkisinin verilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Şiddete uğrayan kadının mahkemeye başvurma olanağının olmadığı acil durumlarda savcıların 4320 sayılı kanunda belirtilen koruma tedbirlerini geçici olarak uygulamalarının gerektiği, sonrasında bu kararlarını aile mahkemesi hakiminin onayına sunmalarının gerektiği ifade edilmiştir. Kanunda buna yönelik bir düzenleme ihtiyacı olduğu söylenmiştir.

8) Anayasa md. 40'ta " Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır." hükmünün bulunduğu, oysa ne 4787 sayılı yasada ne de 4320 sayılı, yasada aile mahkemesi kararlarının kesin olup olmadığı üzerine ve kararların temyizinin olup olmadığı üzerine yahut itiraz yoluna gidilip gidilemeyeceği üzerine herhangi bir hükmün bulunmadığı ifade edilmiştir. Bu durumun düzeltilerek, vatandaşın anayasal hakkını kullanmasının önünün açılmasının gerektiği söylenmiştir. Bu noktada "yeniden inceleme" yönteminin uygulanabileceği ifade edilmiştir. Bu yöntem uyarınca, aile mahkemesince aleyhine tedbir kararı verilen kişinin, aynı mahkemeye dosyanın yeniden incelenmesi için başvurabileceği ve bu şekilde yanlışlıkla verilmiş kararların düzeltilmesinin mümkün olacağı belirtilmiştir. Ailenin Korunması Hakkındaki Kanunun bir nevi "acil servis yasası" olduğu ve bunun sonucu olarak kararların ivedilikle verilmesinin zaman zaman mağduriyetlere yol açtığı, şiddet uygulamadığı halde tedbir kararı uygulanmış kişiler olabildiği ifade edilmiştir. Yeniden inceleme için mahkemeye başvuru süresinin, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa uygun olması açısından on gün olarak düzenlenebileceği ifade edilmiş; yeniden incelemenin duruşmalı yapılmasının istenebilmesinin yasada düzenlenmesinin gerektiği belirtilmiş; ancak yeniden inceleme kararının, verilmiş olan tedbir kararının infazını durdurmayacak biçimde kanuni düzenlemede yer almasının gerektiği vurgulanmıştır.

9) 4320 sayılı kanunda, hakimın verdiği tedbir kararlarının uygulanma süresinin altı ayla sınırlandırıldığı, ancak bazı hakimlerin bu hükmü "Altı ay verdim, tedbir kararı son buldu. Bir daha 4320 sayılı yasadan yararlanamazsın." şeklinde yorumladıkları; oysa bunun yasanın çıkarılış amacına aykırı bir yorum olduğu ifade edilmiştir. Bu sorunun aşılabilmesi için yasadaki süreye ilişkin bu hükmün "Bir kerede altı ayı geçemez." şeklinde düzenlenmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir. Bu sayede aynı kişiye altı aylık tedbir kararının tekrar uygulanabileceği ve bu sayede yasanın daha işlevsel kılınabileceği ifade edilmiştir.

10) 4320 sayılı kanuna dayanılarak çıkartılan yönetmelikte, şiddetin gerçekleştiğini tespit eden üçüncü kişilerin de aile mahkemesine ihbarda bulunabilecekleri ve ihbarın yazılı yahut sözlü şekilde yapılmasının mümkün olduğunun düzenlendiği belirtilmiş; ancak bu tür düzenlemelerin yönetmelik yerine kanunda yapılmasının gerektiği vurgulanmıştır.

11) Aile mahkemelerinde çalışan uzmanlardan daha çok bilirkişi gibi faydalandığı, bir çok vakada hakimin şiddet mağduru kadını göremediği, kadının dilekçesini bırakıp gittiği, bunu önlemek için bu uzmanların şiddet mağduru kadını dinleyip durumu hakime rapor etmelerinin çok fayda sağlayacağı belirtilmiştir. Bunu sağlamak için aile mahkemesinde çalışan uzmanlara, karşılığında hakları verilecek şekilde, nöbet sisteminin getirilmesinin yerinde olacağından söz edilmiş; ancak bu düzenlemenin ayrı bir kanunda değil, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'a dayanarak çıkarılması gereken ayrı bir yönetmelikte yapılmasının gerektiği belirtilmiştir. Uzmanın verdiği raporun hakimin vereceği kararı bağlamayacağı ancak hakimi afaki karar veriyor duygusundan kurtaracağı ifade edilmiştir.

12) Şiddete uğrayan kadınların sadece %6'sının mahkemeye başvurduğu, bunun bir sebebinin de kadının, aç kalırım, açıkta kalırım diye düşünmesi olduğu belirtilmiştir. Yasada, kadının bu korkusunu aşmaya yönelik olarak nafakaya ilişkin hüküm olduğu ve yönetmelikte de bu nafaka için "Doğrudan icra müdürlüğüne yazılır." yazdığı ancak uygulamada bunun gerçekleşmediğinden bahsedilmiştir. Bu durumda kadının ihtiyacı olan nafakaya ulaşamadığı; bazı vakalarda erkeğin evin suyunu, elektriğini kestirerek kadını bir daha cezalandırdığı belirtilmiştir. Nafaka ve evin giderleri konusunda mağdur kadının daha da mağdur edilmemesi için, devletin kadına yaşam giderlerini karşılayacak belirli bir miktar para ödeyebileceği, daha sonra bunu kusurlu eşe rücu edebileceği belirtilmiştir. 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun gereğince, kamu görevlisinin yasada belirtilen görevleri ifa ederken mağdur olması, haksız fiile maruz kalması halinde, devletin zarardan kaynaklanan tazminatı kamu görevlisine ödemediği, daha sonra

bunu faile rücu ettiği belirtilmiş; benzeri bir düzenlemenin şiddet gören kadının korunması için de getirilebileceği söylenmiştir.

13) Boşanmış olan eşlerle ilgili olarak ortaya çıkan şiddet vakalarında ve nikahsız birlikteliklerde gerçekleşen şiddette, 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanunun uygulanması konusunda tereddütler olduğu, kanunda bu hususta boşluk olduğu; 4320'nin sağladığı koruma tedbirlerinin bu tür durumlarda uygulanması konusunda Yargıtay Hukuk Daireleri ile Yargıtay Ceza Daireleri arasında çelişik görüşler olduğu ifade edilmiştir. Eray Karınca kendisinin, 4320 sayılı kanunundan kaynaklanan koruma tedbirlerini, boşanmış eşler arasında ortaya çıkan veya nikahsız birlikteliklerde gerçekleşen şiddet vakalarında da uyguladığından bahsetmiştir. Bu tedbir kararlarının Medeni Kanunun 1. maddesinde yer alan, hakimin hukuk yaratması ilkesi doğrultusunda ve CEDAW ile Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Sözleşmelerine dayanılarak verildiği belirtilmiştir. Anayasanın 90. maddesinin 5. fıkrası uyarınca adı geçen uluslar arası sözleşmelerin kanun hükmünde olduğu ve iç hukukun bir parçası oldukları belirtilmiştir. Uygulamadaki bu sorunun aşılabilmesi için, boşanmış yahut birlikte yaşayan ama aralarında evlilik bağı olmayan çiftlerin de bu korumadan yararlanmasının gerektiği ve kanunda buna ilişkin bir düzenlemenin getirilmesinin gerektiği belirtilmiştir.

5. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Ruh Sağlığı Daire Başkanlığı Kronik Ruhsal Bozukluklar Şube Müdürü Dr. Gülsüm Kartal

10.02.2010 Çarşamba günü saat 14.00'te Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Ruh Sağlığı Daire Başkanlığı Kronik Ruhsal Bozukluklar Şube Müdürü Dr. Gülsüm Kartal, alt komisyon tarafından dinlenmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin Sağlık Bakanlığı Ruh Sağlığı Daire Başkanlığı altında bir birimde yürütülmesinin yanlış olduğu, kadına yönelik şiddetin bir ruh sağlığı problemi olmadığı, asıl sorunun toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanamamasından ve geleneksel rollerin devam ettirilmesinden kaynaklandığı ifade edilmiştir. Şiddet uygulayan eşlerin çok azında esas problemin ruh sağlığı sorunları olduğu, esas problemin toplumsal olduğu vurgulanmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadelenin, Kronik Ruhsal Bozukluklar Şubesinin alanına tam olarak

girmediğ; bu m¼cadelenin AÇSAP(Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel M¼d¼rl¼ę¼) tarafından y¼r¼t¼lmesinin daha doğru olduğu belirtilmiştir. Sorunun esasında bir halk sağlığı sorunu olduğu, bu noktada Y¼K'un de sağlık personeli yetiştirilirken eğitim m¼fredatına bu konuyu ayrıca koymasının gerektiği ifade edilmiştir.

Kadına y¼nelik şiddetin bir ruh sağlığı problemi olmadığı, kabul g¼rm¼ř ve devam eden bazı değerlerden kaynaklandığı vurgulanmıştır. Esasında kadına y¼nelik şiddetin son d¼rt-beş senedir bir ruh sağlığı problemi olarak g¼r¼lmedięi; ¼ncesinde sadece şiddete uğrayan kadını tedavi etmekle yetinildiği ancak artık farklı bir noktaya gelindiği ifade edilmiştir.

Kadına y¼nelik şiddetin cinayet, intihar ve AIDS gibi ¼ld¼r¼c¼ sonu¼ları olabildiği gibi, yaralanmalar ve kronik ağrılar gibi ¼ld¼r¼c¼ olmayan ama kadını ¼ok yaralayan ve sağlığını bozan sonu¼ları da olduğu s¼ylenmiřtir. ¼zellikle orta yaştaki kadınların hi¼bir fiziksel sebep olmadan kronik ağrı sendromuyla sağlık kuruluşlarına geldikleri, ancak bunların bir ¼oęunun eşi tarafından psikolojik şiddete uğradığı belirtilmiştir.

Kadına y¼nelik şiddetin sonu¼ları şu şekilde sıralanmıştır:

- 1) İştenmeyen gebelikler
- 2) Cinsel yolla bulaşan hastalıklar
- 3) Gebelikte ger¼ekleřen şiddete dayanan erken doğumlar
- 4) Psikosomatik hastalıklar
- 5) Post-travmatik sendrom
- 6) Depresyon
- 7) Anksiyete
- 8) Fobiler ve panik atak
- 9) Yeme d¼zensizlikleri

- 10) Benlik saygısının yitimi
- 11) Cinsel işlev bozuklukları
- 12) Alkol ve madde kullanımında artış

Kadına yönelik şiddetle mücadele bir halk sağlığı sorunu olarak ele alındığında, Dünya Sağlık Örgütünün de benimsediği modele göre 3 farklı korumanın gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Birincil korumanın, kadına yönelik şiddet daha ortaya çıkmadan şiddetin önlenmesine ilişkin olduğu; bunun kapsamına toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerleştirilmesi, kadına sosyal desteğin artırılması gibi toplumsal dönüşümlerle ilgili tedbirlerin girildiği söylenmiştir. İkincil korumaya, kadına yönelik şiddet ortaya çıktıktan sonra, tanı, tedavi ve şiddetin tekrarının önlenmesine ilişkin tedbirlerin girildiği belirtilmiştir. Üçüncül korumanın kapsamına ise kronikleşmiş şiddete maruz kalmış kadınların rehabilitasyonunun ve bu kadınların, gerekiyorsa başka kurumlara yönlendirilmesinin girildiği söylenmiştir.

Birincil korumada kişisel düzeyde yapılacaklar olarak, kadının eğitilmesi, erkeğin eğitilmesi ve kadının ekonomik bağımsızlığının sağlanması belirtilmiştir. Toplumsal düzeyde koruma için ise sosyal politikalarda ve sistemde yapılması gereken değişikliklere işaret edilmiştir.

İkincil korumanın daha çok sağlık personelinin ilgilendirdiği, şiddete uğramış yahut uğrama ihtimali olan, yani risk altında olan kişileri sağlık personelinin teşhis etmesinin önemli olduğu ifade edilmiştir. Sağlık personeline bu yönde eğitimler verildiği ve acil müdahalenin çok önemli olduğu söylenmiştir. Bu noktada kurumlar arası işbirliğinin çok önemli olduğu, özellikle kolluk kuvvetleri, adli kurumlar, sosyal hizmetler ve barolarla işbirliğinin çok önemli olduğu belirtilmiştir.

Üçüncül düzeyde korumada ise sığınma evlerinin güçlendirilmesinin, kadının kişiliğinin güçlendirilmesinin ve kadının çalışma hayatına katılımının sağlanmasının önemine dikkat çekilmiştir.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesinden sonra, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün hazırladığı eylem planına dayanılarak Sağlık Bakanlığının kendi sorumlulukları üzerinde çalışmaya başladığı ifade edilmiştir. 4320 sayılı kanuna dayanarak çıkarılan yönetmeliğin

hazırlanmasında Sağlık Bakanlığının da katkısı olduğu, şiddet uygulayan eşin tedavi olmasına ilişkin mahkemece verilen tedbir kararının nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin olarak prosedürün hazırlandığı söylenmiştir.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik olarak Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün desteği ile görsel ve basılı materyallerin hazırlandığı; AÇSAP Genel Müdürlüğünce evlilik başvurusunda bulunan çiftlere yönelik olarak, toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddetle ilgili olarak konuşmaların yapıldığı ve bilinçlendirme materyallerinin hazırlandığı ifade edilmiştir. AÇSAP Genel Müdürlüğü tarafından Birleşmiş Milletler Nüfus Fonunun katkısıyla başlamış olan, ancak şu anda sadece AÇSAP tarafından yürütülen farkındalık programları vasıtasıyla, erlere yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddete ilişkin eğitimler verildiği ve şu ana kadar 1 milyonu aşan sayıda erin eğitildiği ifade edilmiştir.

Aile içi şiddet konusunda çalışan ve şiddet mağduru kadınlara özelleşmiş ayrı bir birimin kurulmasının öneri olarak geldiği, ancak bu şekilde özel birimler kurmak yerine, bütün sağlık personelini kadına yönelik şiddetle mücadelede sorumlu kılacak bir yapılanmaya gidildiği ifade edilmiştir. Bunu sağlamak için ise Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile yapılan protokol uyarınca sağlık mensuplarının eğitime başlandığı söylenmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede kayıt, bildirim ve izlem mekanizması oluşturulmak istendiği, bu yapıldığı zaman 81 ilden istatistiki bilgi alınabileceği ve bu konuda devletin yapabileceği en büyük araştırmanın bu olabileceği söylenmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin bir halk sağlığı problemi olmasının yanında, bir insan hakları sorunu olarak da ele alınması gerektiği, yasal yansımalarıyla şiddetin suç teşkil ettiği, bu nedenle sağlık mensuplarının acil müdahalelerinin ve yasal bildirim yükümlülüklerinin çok önemli olduğu vurgulanmıştır. Tüm bireylerin yaşama hakkına eşit düzeyde sahip olduğu; yaşı, cinsiyeti, ekonomik düzeyi, politik görüşü, cinsel tercihi, milliyeti ne olursa olsun herkesin eşit düzeyde sağlık hizmeti alması yaklaşımıyla şiddetle mücadele politikalarının oluşturulduğu; kişilerin haklarına saygı duyan ve kendi kararlarını almalarına olanak tanıyan bir yol benimsendiği ifade edilmiştir.

Sağlık personelinin yaptığı en büyük hatanın şiddete uğramış kadına akıl vermek olduğu, oysa kadının akla ihtiyacı olmadığı, kadının alternatiflerini görmeye ve hangi devlet kurumunun ona nasıl yardım edeceğini bilmeye hakkı olduğu vurgulanmıştır. Şiddete uğramış kadın hakkında karar vermenin, kadının ikinci kez şiddete uğramasına neden olduğu söylenmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede bakanlığın politik kararlılığının çok yüksek düzeyde olduğu; diğer sektörlerle işbirliğinin çok başarılı şekilde gerçekleştiği, sağlık personeline yönelik yapılan eğitimlerin ve programı halka tanıtmak için yerel düzeyde yapılan medya çalışmalarının çok başarılı bir şekilde gerçekleştiği ifade edilmiştir.

Hizmetin, il sağlık müdürlükleri, sağlık ocakları, ana çocuk sağlığı merkezleri, hastanelerin acil servisleri ve şimdi de sağlıkta dönüşüm sebebiyle yeni kurumlar olan aile hekimlikleri ve sağlık evleri bazında kurgulandığı belirtilmiştir. Birinci basamak sağlık kuruluşlarına yönelik olarak, aile içi şiddet nedeniyle başvuran bir kadına ne yapılabilir diye algoritmalar geliştirildiği ve sağlık personelinin bunları izleyerek standart ve prosedüre uygun hareket etmesinin sağlandığı söylenmiştir. Sağlık personelinin şiddet mağduru kadının öyküsünü aldığı, buna uygun olarak tıbbi tanı, tedavi ve izlem yaptığı ve bunu sonucunda kadına ilişkin olarak bir risk değerlendirmesi yaptığı ifade edilmiştir. Risk değerlendirmesinin kadına güvenlik planı geliştirmek açısından çok önemli olduğu, çünkü şiddete maruz kalan her kadının sığınma evine yerleşmek istemediği, eşinden ayrılmak istemediği ancak güvenliğinin de sağlanmasının gerektiği belirtilmiştir. Şiddet mağduru kadına alternatifleri hakkında bilgi vermenin kadına en büyük desteği sağladığı, kadın koruma ve destek hizmeti istiyorsa, bu noktada yönlendirilmesinin büyük önem taşıdığı söylenmiştir. Şiddet mağduru kadının kayıt ve bildirimini yapılmasının ve kadının takip edilmesinin çok önemli olduğu, çünkü bir ortamda şiddet varsa tekrar etmesinin çok muhtemel olduğu ifade edilmiştir.

Hastanelerin acil servislerine başvuran kadınlar burada şiddete uğradıklarını söylerlerse, tıbbi tanı ve tedavinin arkasından durumun hastane polisine bildirildiği ve tıbbi rapor düzenlendiği, gerektiğinde kadının daha üst kurumlara sevk edildiği ve bu noktada alternatiflerinin neler olduğu konusunda bilgilendirildiği; risk değerlendirilmesi yapılması sonrasında hayatı tehlikede olan kadının isterse sosyal

hizmetlere yönlendirildiği söylenmiştir. Ancak şiddete uğrayan kadın uğradığı şiddeti gizliyse ve şayet hayati tehlikesi yoksa, doktorun bu durumu tanı ve tedaviyi takiben raporunda belirtmek zorunda olduğu; ancak kadının hayati tehlikesinin varlığı tespit edilmişse, sağlık personelinin bu durumu mutlaka hastane polisine bildirmekle mükellef olduğu, aksi halde personelin de sorumluluğunun doğduğu belirtilmiştir. Tıbbi tanı ve tedaviyi takiben, rapor düzenlemenin, gerekiyorsa kadını uygun servise yatırmanın ve kadının durumunda iyileşme olduktan sonra aile içi şiddet kayıt formu doldurmanın sağlık personelinin görevleri arasında yer aldığı ifade edilmiştir.

Aile içi şiddet kayıt formunun ön tarafında kadının kişisel bilgilerinin yer aldığı, özrürlük, kronik hastalık, sosyal güvence vb. kadına ilişkin bilgilerin toplandığı; formun arka yüzünde ise kadının hayati tehlike altında olup olmadığına ilişkin risk değerlendirmesinin yer aldığı belirtilmiştir. Risk değerlendirmesinde sorulan beş sorunun şu şekilde olduğu ifade edilmiştir:

- Şiddet son bir senede artış gösterdi mi?
- Failde alkol veya madde kullanımı söz konusu mu?
- Fail sizi öldürmekle tehdit etti mi?
- Evde silah bulunuyor mu?
- Eve gitmeye korkuyor musunuz?

Kadının bu beş sorudan bir tanesine bile “evet” cevabını vermesi durumunda, risk durumunun yüksek olduğunun söylendiği ve seçeneklerinin anlatıldığı; şayet kadın eve dönmede ısrarlı ise kendisi için acil müdahale planı yapmasının telkin edildiği söylenmiştir. Acil müdahale planı için kadına yol gösterildiği; bir yere bir miktar para saklayabileceği, deprem çantası benzeri bir çantayı hazırda bulundurabileceği, nüfus cüzdanını hep yanında taşımasının iyi olacağı, çok güvenilen bir komşuyla acil durumlarda yardım için haberleşmek üzere bir sinyalin geliştirilebileceği ve benzeri önerilerde bulunduğu ifade edilmiştir.

Aile içi şiddet kayıt formlarına daha sonra gizliliği sağlamak adına “olgu numarası” denilen bir numara verildiği ve olgu numaralı formların daha sonra il sağlık müdürlüklerine geldiği, buradan da her ay düzenli olarak, icmal formu adı altında ikinci bir form yoluyla Ruh Sağlığı Daire Başkanlığına geldiği ifade edilmiştir. Bu bilgi akışının şiddet mağduru kadınların eğitim durumu, medeni durumu, sosyo-ekonomik durumu ve şiddet türü konusunda istatistiki bilgi sağladığı söylenmiştir.

Şiddete uğrayan kadının uğradığı ilk şiddet sonrasında yasal yollara başvurmadağı, canına tak ettiği zaman yasal yollara başvurduğu; ancak bu durumda da geriye dönük olarak adli tıp raporlarını isteyebildiği, bu durumun ise sağlık personelinin çok zor durumda bıraktığı ifade edilmiştir. Bu yüzden adli tıp raporunun çok önem taşıdığı, yapılan eğitimlerde adli tıp raporunun nasıl tutulması gerektiğinin çok ayrıntılı şekilde anlatıldığı, cinsel saldırılarda ve fiziksel saldırılarda tutulması gereken rapor çeşidinin üzerinde özellikle durulduğu, raporların herhangi bir kişisel yorum katmadan, standart bir şekilde nasıl tutulacağına eğitiminin verildiği söylenmiştir.

Aile içi şiddetle mücadelede engel teşkil eden ve genel olarak sağlık personelinin ve özel olarak doktorlardan kaynaklanan bakış açıları ve bunlara verilen cevaplar şu şekilde sıralanmıştır:

1) “Aile içi şiddet mahrem bir konudur. Karışmamıza gerek yok.”

Aile içi şiddet mahrem bir konu değildir, bir insan hakları sorunudur.

2) “Benim işim değil. Ben tıp eğitimi gördüm, şiddet benim ilgi alanıma girmiyor.”

Aile içi şiddet bir halk sağlığı sorunu olduğu için doktorların sorumluluk alanının içerisinde.

3) “Zamanın yok, çok hasta bakıyorum, buna ayıracak vaktim yok.”

Aile içi şiddetle mücadelede ayrılan zaman gelecekte zaman kazandırır.

4) “Ben sorsam bile mağdur olan kadın konuşmak istemez.”

Birçok kadın bu konu hakkında konuşmak, dertlerini anlatmak istiyor.

5) “Kadın mutlaka kışkırtacak bir şey yapmıştır.”

Hiç kimse dayağa maruz kalmayı yahut cinsel istismara uğramayı hak etmez.

6) “Zaten yapabileceğim bir şey yok. Sorsam ne olur ki.”

Yapılabilecek çok şey var. Aile içi şiddet hakkında soru sorarak başlayabilirsiniz.

7) “Benim hastalarımın başına gelmez.

Her yerde herkesin başına gelebilmektedir.

8) “Bu vakaları kabul etmek istemem.”

Aile içi şiddete yaklaşım eğitimle kazanılan bir beceridir.

9) “Benim başıma geldi ve kabul etmek istemiyorum.”

Şiddete uğramayı kabullenmek zordur ve profesyonel desteğe ihtiyaç duyabilirsiniz. Böylelikle başkalarına da yardım edebilirsiniz.

10) “Bu olay geçmişte meydana gelmiş. Artık kadını etkiliyor olamaz.”

Geçmiş yaşantılar, özellikle aile içi şiddet, kadının şu anki ruh sağlığını etkileyebilir.

11) “Vücudunda çok fazla iz yok, dolayısıyla o kadar da kötü olamaz.”

Aile içi şiddet kadının ruh sağlığını ve davranışlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Aile içi şiddetin izleri görünür olmayabilir, ancak çok ciddi boyutta olabilir.

12) “Bu asla benim başıma gelmez. Dolayısıyla benim gibi bir kadının başına da gelmez.”

Aile içi şiddet herkesin başına gelebilir.

13) “Eşinin onu neden dövdüğü açıkça ortada...”

Unutmayın, erkekler ve kadınlar kendilerini faille özdeşleştirebilirler.

14) “Dayak yiyen kadın eşini terk etmelidir.”

Bu kararı kadının kendisi almalıdır. Onun yerine biz bu kararı alamayız.

15) “İnsanlar böyle olayları çabuk atlatırlar.”

Fiziksel yaralar kapansa da, etkileri devam eder.

16) “Ben sadece tıbbi olaylarla ilgilenirim.”

Aile içi şiddet mağdurlarında genellikle baş ağrısı, pelvik ağrı, gastrointestinal problemler gibi semptomlar görülür. Bu semptomların altında yatan neden aile içi şiddettir.

Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek yerleşim alanlarında görev yapan bazı doktorların, “Benim hastalarımın eğitim düzeyi yüksek, eşlerinden asla şiddet görmezler.” dedikleri ancak bunun yanlış bir algı olduğu, kadına yönelik şiddetin hemen hemen her sosyo-ekonomik düzeyde, her ilişkide görülebildiği ifade edilmiştir.

Neyin şiddet olduğu konusundaki algının kadından kadına değiştiği, bazı kadınların bir tokadı yahut bağırmaı şiddet olarak algılamadıkları; sosyal şiddeti, ekonomik şiddeti ve cinsel şiddeti kadınların hemen hemen hiç bilmedikleri söylenmiştir. Dışarıda gayet sosyal ve efendi davranan erkelerin evde eşiyle hiç konuşmaması yoluyla eşlerine duygusal şiddet uygulamalarına Türkiye’deki evliliklerde çok rastlandığına dikkat çekilmiştir.

Sonuç olarak şayet sağlık personelinde, aile içi şiddet konusunda yeterli duyarlılık yoksa, aile içi şiddete uğrayan kadınlara yönelik hizmetlerin nasıl verildiği bilgisi yoksa, şiddete uğrayan kadına yaklaşım ve destek konusunda yetersizlik hissi varsa, kendini yeterli görse bile müdahale etmesinin bir yararı olmayacağını ve şiddeti engellemeyeceği düşüncesi varsa, bu personelin şiddeti sorgulamadığı ve şiddetin olduğunun ortaya çıkmasında engelleyici rol oynadığı ifade edilmiştir.

Toplam 434 tane eğiticinin eğitiminin yapıldığı, bunların illere gönderildiği ve 81 ilde eşzamanlı olarak eğitime başladıkları, 2009'da 50.650 personelin eğitildiği, bu rakamın 2010 yılında 60.000'e ulaşmasının hedeflendiği ifade edilmiştir.

Kurum içinde karşılaşılan ve çözülmesi gereken sorunların başında önyargıları kırmanın geldiği, ancak bunun uzun zaman içinde gerçekleşeceği; ikincisi, personelin bir kısmının toplumsal cinsiyet eşitliğine inanmadıkları ve üçüncü bir sorun olarak da sektörler arası iletişimsizliğin olduğu ifade edilmiştir. Bazı örneklerde doktorun şiddet mağduru kadını polise bildirdiği ancak polisin "Bu benim işim değil." diyerek bir şey yapmadığı, bunun sektörler arası iletişimsizlikten kaynaklandığı belirtilmiştir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun çok iyi niyetli çalışmalar yapmasına rağmen teşkilatının ve personel sayısının yeterli olmadığı söylenmiştir.

5327 sayılı Türk Ceza Kanununun 280. maddesinin⁴, doktora şiddet gören kadın konusunda ihbar yükümlülüğü yüklediği, bunun ise doktor açısından zaman zaman sorun oluşturduğu ifade edilmiştir. Maddeye göre bir sağlık personelinin görevini yaptığı sırada bir suçun gerçekleştiğini fark ederse, bunu resmi mercilere iletmekle yükümlü olduğu; bu bildirimde bulunmazsa bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırıldığı; bunun ise doktorlar üzerinde ağır bir baskı oluşturduğu ifade edilmiştir. Şiddete uğrayan kadının bunun resmi mercilere

---

⁴ *Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi*

Madde 280- (1) Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Sağlık mesleği mensubu deyiminden tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler anlaşılır.

bilinmesini istemediği, çünkü şayet böyle bir şey gerçekleşirse daha fazla şiddete maruz kalacağını düşündüğü söylenmiştir. Bir başka sorunun, hastanın hakkındaki mahremiyeti ihlal etmek istemeyen doktorlardan kaynaklandığı, çünkü bu durumda doktorla hastanın iletişiminin tamamıyla kesildiği; ve bir diğer sorun yaratan noktanın ise tıp etiği açısından hasta mahremiyetinin korunması olduğu ifade edilmiştir. Özellikle fiziksel şiddeti bildirmeyen doktorların zor durumda kaldığı belirtilmiştir. Psikolojik yahut ekonomik şiddetin değil, müessir fiil teşkil eden fiziksel şiddetin bildirilmesinin zorunlu olduğu söylenmiştir. Ayrıca şiddet olaylarını ihbarla yükümlü olan sağlık personelinin de zaman zaman ihbar yükümlülüğü sebebiyle şiddete uğradığı söylenmiş ve buna ilişkin korumanın sağlanmasının gerektiği vurgulanmıştır.

6. İstanbul Bakırköy Cumhuriyet Başsavcı Vekili Ayhan Gödekmerdan

10.02.2010 Çarşamba günü saat 15.00'te İstanbul Bakırköy Cumhuriyet Başsavcı Vekili Ayhan Gödekmerdan, Alt Komisyon tarafından dinlenmiştir.

İstanbul Bakırköy Cumhuriyet Başsavcı Vekili Ayhan Gödekmerdan tarafından İzmir Barosu tarafından yakın bir tarihte yapılan bir araştırmadan bahsedilmiştir. Bu araştırmaya göre aile içi şiddetin %89'unun kadına yönelik olduğu, %1,5-2'lik kısmının erkeğe yönelik olduğu, geriye kalan kısmının ise çocuklara ve aile büyüklerine yönelik olduğu ifade edilmiştir.

Bakırköy Adliyesinde yer alan 10 tane aile mahkemesine aile içi şiddetten kaynaklı olarak, 01.01.2009-31.12.2009 tarihleri arasında toplam 827 tedbir talebinin geldiği söylenmiştir. Bu başvuruların 489 tanesinin cumhuriyet savcılıklarınca, 338 tanesinin ise taraflar tarafından yapıldığı ifade edilmiştir. Ancak kadına yönelik şiddetle mücadelede birinci derecede sorumlu olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) tarafından hiç başvuru yapılmadığı belirtilmiştir. Aile içi şiddetle karşılaşıldığı zaman ne polisin ne de savcılıklarla aile mahkemelerinin SHÇEK'e ulaşmadığı; aile mahkemesi hakiminin kararını verip şiddet mağduru kadını polis aracılığıyla SHÇEK'e gönderdiği, buradaki memurun ilgili müdürden havale istediği, ilgili müdürün ise vali yardımcısına gidilmesini istediği; bu prosedürün ise özellikle mesai saatleri dışında ve tatil günlerinde büyük sorunlara yol açtığı ifade edilmiştir.

Sağlık mensuplarının Türk Ceza Kanunu md.280 uyarınca ihbar etmeleri gereken bir fiille karşılaştıklarında bunu ihbar etmelerinin gerektiği vurgulanmıştır. Sağlık mensubunun yapacağı ihbarın aslında şiddet mağduru kadına iyilik olduğu, çünkü bir an evvel uygulanması gereken tedbir kararı geciktiği zaman daha büyük mağduriyetlerin, ölümlerin gerçekleşebildiği ifade edilmiştir. Doktorların büyük oranda tıbbi etiği göz önünde tutarak ihbarda bulunmadıkları söylenmiştir. Irza tecavüz halinde dahi bazı doktorların hakim kararı olmasına rağmen mağdurun rızasını almadan mağduru muayene etmedikleri ifade edilmiştir. Ceza Kanununda bu tip durumlar için “Savcı gerekli tedbirleri alır.” ibaresinin bulunduğu ancak kanunda bu tedbirlerin neler olduğunun belirtilmediği ve bunun zaman zaman sıkıntılar yarattığı söylenmiştir. Bu noktada Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Şube Müdürü Dr. Gülsüm Kartal tarafından “aydınlatılmış onam” kavramından bahsedilmiş, bu kavramın tıbbi etiğin temelini oluşturduğu ifade edilmiştir. “Aydınlatılmış onama” göre 18 yaşını dolduran her kişiye herhangi bir tıbbi girişimde bulunulacağı zaman –ki buna ateş ölçmek bile dahil- o kişinin yapılacak işlem hakkında aydınlatılmasının ve onamının alınmasının gerektiği ifade edilmiştir.

4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanuna göre aile mahkemesinden korunma kararını, eşlerin, çocukların, aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinin, cumhuriyet başsavcılığının, yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinin isteyebildiği söylenmiştir. Ancak kadına yönelik şiddet konusunda bir tek 4320 sayılı yasanın olmadığı, kadına yönelik şiddetle mücadelede artık iç hukukumuzun bir parçası haline gelmiş olan Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (AİHS) özellikle 8. maddesinin de göz önünde tutulmasının gerektiği ifade edilmiştir. AİHS’nin 8. maddesinde aileye ilişkin düzenlemenin yer aldığı, buna dayanarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından oluşturulan uygulamaların ve içtihatların da göz önünde tutulması gerektiği belirtilmiştir. Bu noktada uygulamada problemler çıktığı, AİHM’nin Medeni Kanunumuzda yer alan aile tanımını genişlettiği, aile tanımı için resmi şekil şartlarına bakmadığı, bir arada yaşama iradesinin varlığına, bir arada yaşamanın şartlarına baktığı, kişiler arasındaki duygusal, fiziksel, ekonomik bağlara baktığı ve aileyi öyle tanımladığı söylenmiştir. Bu tanımlamanın göz önünde tutularak fiili birliklilikler denilen gayri resmi evliliklerde de 4320 sayılı kanunun uygulanmasının

gerektiği ifade edilmiştir. Anayasanın 90. maddesi uyarınca usulüne uygun olarak yürürlüğe giren uluslar arası anlaşmaların iç hukukun bir parçası haline geldiği ancak aile mahkemesi hakimlerinin, savcılarının ve polislin büyük bir kısmına bu durumun kabul ettirilemediği belirtilmiştir. 4320 sayılı kanunun gayri resmi birlikteliklere uygulanmasının, gayri resmi evliliklere yasal bir statü kazandırılması anlamına geldiği konusunda yanlış bir kanı oluştuğu, bunun tamamıyla şiddetin önlenmesine ilişkin uluslar arası yükümlülüklerden doğan bir sonuç olduğu söylenmiştir. Nişanlılık ilişkisi olanlarla ve eşcinsel birlikteliklerde de 4320 sayılı kanunun uygulanmasının uluslar arası yükümlülüklerimiz arasında olduğu ifade edilmiştir.

4320 sayılı kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmelik uyarınca şiddet gören kişilerin dört yere başvurabildiği; buraların, genel kolluk birimleri, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, cumhuriyet başsavcılıkları ve aile mahkemeleri olduğu söylenmiştir. 2009 verilerine göre başvuruların %80'ninin savcılık kanadıyla geldiği, %20'sinin doğrudan aile mahkemesine yapıldığı; 2010 yılına gelindiğinde ise başvuruların %55 civarında savcılık kanadıyla geldiği, %45'inin ise doğrudan aile mahkemelerine yapıldığı ifade edilmiş, bunun ise şiddet mağdurlarının doğrudan aile mahkemelerine başvurmayı öğrendikleri anlamına geldiği belirtilmiştir.

Aile mahkemelerinin aile içi şiddet ve aile içi uyuşmazlıklara bakması gerekirken, kuruluş amaçları dışında kullanılmaya başlandığı ve normal mahkeme gibi çalışmaya başladıkları ifade edilmiştir.

4320 sayılı kanunun ceza kanunun yanında ek bir kanun olarak uygulandığı, ancak savcılılık kurumunun 4320'de ihbarcı olarak yer aldığı; talep eden, itiraz hakkı olan bir konumda bulunmadığı ifade edilmiştir. Savcılığın, aile mahkemesi kararının sonrasında, kararın infazcısı olarak yer aldığı; ancak mesai saatleri dışında nöbetçi aile mahkemesi hakimi olmadığı, savcının da hakim adına geçici karar verme yetkisinin olmadığı, bu yüzden savcılarının zor durumda kaldığı belirtilmiştir. Mesai saatleri dışında gelen kadını, savcılığın rica ile geçici olarak bir yere yerleştirebildiği, SHÇEK'e ulaşılamadığı, şiddet gören kadının aileye teslim edilmesinin zaten mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

Aile mahkemesi hakimlerinin tedbir kararı vermek için, kadına yönelik şiddetle ilgili olarak savcıdan tam tekmil rapor ve evrak istedikleri, oysaki 4320’de yer alan tedbirlerin acilen verilmesinin gerektiği, istenen rapor ve evrakları tamamlamanın uzun sürdüğü, bu durumda şiddet görenin mağdur olduğu ifade edilmiştir. Hakim istediği soruşturmanın tamamlanması için sanığın, tanığın çağırıldığı, işlemlerin uzadığı söylenmiştir. Pratikte polisten gelen raporun başka bir rapor beklenmeden aile hakimine gönderildiği, aile hakimine destek olarak görevli olan psikologların, pedagogların aile içi şiddeti adli tıp doktoru kadar değerlendirme yetisine sahip oldukları belirtilmiştir.

Aile mahkemesi hakimleri nöbet tutmadıkları için ve nöbetçi diğer hakimlerin de 4320’ye göre tedbir kararı verme yetkisi olmadığı için, mesai saatleri dışında yahut tatil günlerinde gelen vakalarda sıkıntı yaşandığı ifade edilmiştir. Bu durumun önüne geçmek için çeşitli düzenlemelere gidilebileceği söylenmiştir. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda olduğu gibi, 4320’de yer alan bir kısım tedbir kararlarının, aile mahkemesi hakiminin onayı alınıncaya kadar savcı tarafından verilmesine ilişkin bir yasal düzenlemenin yapılabileceği ifade edilmiştir. 4320 sayılı kanunda bu yönde yapılacak bir düzenlemede ise savcının ihbarcı konumundan çıkıp, talep eden taraf konumuna sokulmasının gerektiği söylenmiştir.

Savcının, 4320’de yer alan tedbir kararlarının bir kısmına, aile mahkemesi hakimi bu tedbir kararını sonradan onaylamak üzere, hükmedebilmesinin gerektiği; örneğin şiddet uygulanan günün gecesi için, şiddet uygulayan erkeği evden uzaklaştırma yetkisinin savcıya verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Savcıya bir takım acil tedbirleri alabilme yetkisinin verilmesinin gerektiği ancak bunların hangileri olacağının düzenleme yapılırken kararlaştırılabileceği söylenmiştir. 4320 sayılı kanunda yer alan tedbirler şu şekilde sıralanmıştır:

- Şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışta bulunmama
- Konuttan uzaklaştırma
- Evdeki eşyalara zarar vermeme
- Şiddet gören kişiyi iletişim araçlarıyla rahatsız etmeme
- Silah ve benzeri araçları kolluğa teslim etme

- Ortak konutta alkol veya uyuşturucu madde kullanmama
- Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurma
- Hakimın uygun göreceği benzer koruma tedbirleri

En önemli koruma tedbirinin son olarak sayılan tedbir olduğu, bu koruma tedbirinin hakime çok geniş yetkiler verdiği; örneğin evden uzaklaştırma tedbiri verilen eşe evin elektrik, su, doğalgaz vb. faturalarını ödemeye devam etmesi yükümlülüğünün getirilebildiği ifade edilmiştir. Bu sayılan tedbirlerden bir kısmının savcıya acil durumlarda uygulanmak üzere verilebileceği söylenmiştir.

Aile mahkemesinin verdiği tedbir kararlarının ihlal edilmesi üzerine çok sayıda dava açıldığı, şiddet mağduru kadının yahut komşularının tedbir kararının ihlalini bildirmeleri üzerine polisin hemen olayın gerçekleştiği yere gittiği ve bu şekilde açılmış olan çok sayıda dava olduğu ifade edilmiştir.

4320'de savcının ihbarcı konumundan çıkarılıp, taraf konumuna sokulmasına ilişkin öneriye alternatif bir diğer önerinin ise, cumhuriyet savcılığının bu işten tamamıyla çıkarılması, bütün işlemlerin aile mahkemesi hakimi eliyle yapılmasına ilişkin bir düzenlemenin getirilmesi olduğu söylenmiştir. Aile mahkemesinin adliyelerde kurulu bulunan denetimli serbestlik merkezi çalışanları vasıtasıyla aileyi devamlı olarak kontrol altında tutabileceği; kolluğun, denetimli serbestliğin talebi üzerine yardımcı olabileceği belirtilmiştir.

Getirilen önerilere alternatif olabilecek bir diğer düzenleme önerisinin ise, Ceza Muhakemesi Kanununun 109. maddesinde düzenlenen adli kontrolün, 4320 sayılı kanunla ilişkilendirilmesi olduğu; adli kontrolle ilişkilendirmenin pek çok sorunu çözeceği ifade edilmiştir.

Aile mahkemelerinde nöbet usulünün getirilebileceği, mesai saatleri dışında ve tatil günlerinde de polisin aile mahkemesi hakimine ulaşmasına olanak sağlanmasının gerektiği söylenmiştir.

4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanunda yer alan tedbir kararlarının ihlali durumunda uygulanan cezanın Sulh Ceza Mahkemelerince değil Aile Mahkemeleri eliyle verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca aile mahkemesinin verdiği kararlara karşı gene

aynı mahkemede duruşmalı olarak görölmek üzere, itiraz yolunun açılmasının gerektiği ve bunun yasal düzenlemeye aktarılmasının gerektiği belirtilmiştir.

Emniyet teşkilatına verilen eğitimin önemli olduğu ancak aile içi şiddet durumlarında müracaat alan ve bütün evrakları hazırlayan mukayyit polis memurlarının bu konu hakkında çok iyi yetiştirilmelerinin gerektiği söylenmiştir. Çünkü karakol amirinin sadece bu memurların yazdığı evrakın havalesini yaptığı ve bu memurların eğitiminin büyük önem taşıdığı vurgulanmıştır.

Sığınma evlerinin koordinasyonunun sağlanmasının gerektiği, bir elde toplanmasının gerektiği çünkü sığınma evinden sorumlu kimselerin hakime, savcıya, valiye gizlilik dolayısıyla bilgi vermedikleri ve bunun sıkıntı yarattığı ifade edilmiştir. Valilikte bir birim kurulabileceği, bu birimin başında bir vali yardımcısının olabileceği ve sığınma evleri arasında koordinasyonun ve bilgi akışının bu şekilde sağlanabileceği belirtilmiştir. Sığınma evlerinin yerlerinin gizli olması sebebiyle, valilikte oluşturulacak birim aracılığıyla sığınma evlerine gidecek postaların ulaştırılmasının yerinde olacağı, bu şekilde sığınma evlerinin adreslerinin deşifre olmayacağı ifade edilmiştir.

Sıkıntılardan bir tanesinin de resmi silahlar olduğu, çünkü 4320’de yer alan koruma tedbirlerinden bir tanesinin şiddet uygulayan eşin silahının alınması olduğu, yönetmeliğe göre de silaha el konulup adli emanette saklanmasının gerektiği; ancak resmi silah-özel silah ayrımının yapılmamış olmasının büyük sıkıntı yarattığı, resmi silahıyla görev yapan bir polis hakkında ilgili koruma tedbiri uygulandığı zaman sıkıntı yaşandığı ifade edilmiştir. Hakkında tedbir kararı uygulanan polisin silah olmadan görev yapabileceği şekilde görevlendirilmesinin istendiği ancak polis eve giderken yanında silahının olmasının gerektiğinin ileri sürüldüğü belirtilmiştir. Bu konuda da bir düzenleme yapılmasının gerektiği ifade edilmiştir.

7. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu(Shçek) Genel Müdür Yardımcısı Dr. Özcan Kars, Shçek Aile-Kadın ve Toplum Hizmetleri Daire Başkan Vekili Füsun Alpav ve Shçek Kadın Hizmetleri Şube Müdürü Nilgün Geven

17/02/2010 Çarşamba günü saat 14:00’da SHÇEK Genel Müdür Yardımcısı Dr. Özcan Kars, SHÇEK Aile- Kadın ve Toplum Hizmetleri Daire Başkan Vekili Füsun Alpav ve SHÇEK Kadın Hizmetleri Şube Müdürü Nilgün Geven, alt komisyon tarafından dinlenmiştir.

Özcan Kars tarafından kurum olarak stratejik plan yapıldığı ve bu planın 2010 itibarıyla yürürlüğe girdiği, stratejik planda esas olarak koruyucu ve önleyici hizmetlere öncelik verildiği, kurumun bütçesinin de bu stratejik plan çerçevesinde yapıldığı, kadın ve aileye yönelik çalışmalarda da sorun ortaya çıkmadan önce yapılabilecek müdahaleleri önceleyen bir anlayışla hizmetlerin planlandığı ifade edilmiştir. Eş zamanlı olarak kurumun genelinde toplam kalite çalışması başlatıldığı ve toplam kaliteye geçişle birlikte hizmetlerin daha verimli ve etkili sunulabilmesi için bir dönüşümün planlandığı söylenmiştir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede kurumsal açıdan bakıldığı zaman toplum merkezlerinin, aile danışma merkezlerinin ve kadın konuk evlerinin⁵ öncü kurumlar olduğu; özellikle kadın konuk evlerinde sunulan hizmetlerin sonuç odaklı olduğu, yani sorun ortaya çıktıktan sonra müdahalenin yapıldığı yerler olduğu; ancak toplum merkezleri ile aile danışma merkezlerinin şiddet ortaya çıkmadan aileye verilen eğitimleri gerçekleştiren yerler olduğu, dolayısıyla önleyici çalışmaların yapıldığı ifade edilmiştir. Ancak erkeklerin verilen eğitimlere çok fazla dahil olmak istemedikleri, baba destek eğitim programlarının uygulandığı ama erkeklerden beklenen katılımın olmadığı söylenmiştir. Stratejik plan dahilinde Sosyal Hizmet ve Rehabilitasyon Merkezi (SHRM) adı altında toplumun illerdeki ihtiyaçlarını genel bir şemsiye altında görecek, risk gruplarını belirleyecek, sorun ortaya çıkmadan müdahale ve destekleri, koruyucu, önleyici hizmetleri ortaya koyabilecek bir modelin oluşturulduğu; şu anda pilot illerde bu modelin uygulamasının başladığı ve bu yıl 51 ilde bu merkezlerin hayata geçirilmesinin planlandığı belirtilmiştir. Bazı kentlerde bir veya iki tane toplum merkezinin olduğu, bazılarında hiç olmadığı, yeni plan çerçevesinde her ilde SHRM yapılanmasının öngörüldüğü ancak bazı illerde ihtiyaca göre birden fazla da kurulabileceği söylenmiştir.

Kadın konuk evleri konusunda SHÇEK'in sorumluluğunun yanında Belediyeler Kanununa göre Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyelerin de sorumluluğu olduğu belirtilmiş ancak bu sorumluluk bir yaptırıma bağlanmadığı için belediyelerin konuk evi açmaya pek yanaşmadıkları ifade edilmiştir. SHÇEK'e bağlı konuk evi sayısının az olduğunun kabul edildiği belirtilmiş; bazı vakalarda güvenlik açısından şiddet gören kadını başka bir ildeki konuk evine göndermenin gerektiği, bu noktada belediyelerle işbirliği yapılmasının gerekliliği

⁵ Bu sunumda kadın sığınma evi tabiri yerine kadın konuk evi tabiri kullanılmıştır.

vurgulanmıştır. Bu tür durumlarla mücadele edebilmek için yerel işbirliklerine gidildiği söylenmiştir. Konuk evlerinin koordinasyonu açısından bilişim sisteminde bir sorun olmadığı ancak birçok kadın konuk evinde kapasite üstü hizmet verildiği, bu yüzden hem yetişmiş personel anlamında hem de bölgenin sorunlarına sahip çıkmak anlamında bir belediyeçilik anlayışına ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Belediyelerin personel desteğine ihtiyaç duyulduğu, ancak ihtiyaç duyulan personelin dört yıllık fakülte mezunu psikolog, sosyal çalışmacı, çocuk gelişimi gibi meslek elemanları olması gerektiği söylenmiştir.

Fusun Alpay tarafından kadına yönelik şiddetle mücadelenin iki bölümde ele alındığı belirtilmiş; ilk bölümde kadına yönelik şiddeti önlemek için ne yapıldığının yer aldığı, ikinci bölümde ise şiddete uğrayan kadınlar için ne yapılacağına üzerinde durulduğu ifade edilmiştir. Şiddeti önlemeye ilişkin çalışmaların toplumsal dönüşümle ilgili olması sebebiyle, toplum merkezlerinin bu çalışmalarda daha çok yer aldıkları; toplum merkezlerinin çalışmalarını yoğun işbirlikleri ile beraber yürüttükleri; yürütülen koruyucu-önleyici çalışmalarda kolay ulaşılabilişirliğin ön planda tutulduğu; toplum merkezlerinin öncelikli olarak yoğun göç alan bölgelerde, özellikle gecekondu bölgelerinde kuruldukları ve giderek diğer ihtiyaç bölgelerinde de yer almaya başladıkları belirtilmiştir. Şu anda Türkiye genelinde 85 toplum merkezinin bulunduğu ve 44 ilde yer aldıkları ancak hedeflerinin bütün illerde toplum merkezi kurmak olduğu söylenmiştir. Toplum merkezlerinde kadınlara yönelik yapılan çalışmalarda, kadınların ev dışına çıkmasının teşvik edildiği, toplumsal yaşama katılmaya teşvik edildikleri çünkü bazı kadınların toplu ulaşım araçlarını kullanmada, hastaneye gidip gelmede bile kendilerini sınırladığı ifade edilmiştir. Bu tür çalışmaların kadınların aile içi ilişkilerini de güçlendirdiği vurgulanmıştır. Burada temel amacın, aile içi etkileşimi güçlendirmek ve kadının şiddetle başa çıkma yollarını öğrenmesi ve şiddet gördüğü zaman kendisine sunulan hizmetlerden faydalanma yollarını bilmesi olduğu söylenmiştir. Toplum merkezlerindeki çalışmaların milli eğitim müdürlükleri, sağlık müdürlükleri ve barolarla işbirliği içerisinde yürütüldüğü belirtilmiştir. Anne eğitim programları, kadının insan hakları eğitim programları, kadının şiddetten korunmasının yolunu gösteren programlar, babalara yönelik eğitim programları gibi paket programlar ile bireylerin bilgi, bilinç ve beceri düzeylerini arttırmaya yönelik programlarla eğitimlerin verildiği ifade edilmiştir.

Özcan Kars tarafından, annelere verilen eğitimler sırasında çocukların değerli vakit geçirmesi için verilen hizmetin gündüzlü bakım hizmeti olmadığı, yani haftanın beş günü verilen bir hizmet olmadığı, kadınların eğitimleri sırasında çocuklarını bırakacak bir yerleri olmadığı için bu hizmetin verildiği vurgulanmıştır.

Füsun Alpay tarafından, çocukların okul başarılarını destekleme çalışmalarının da yapıldığı söylenerek, bu çalışmalarla çocukların ve gençlerin şiddetten uzak durmalarının ve okuldan kopmalarının önüne geçilmesinin sağlanmaya çalışıldığı, bu hizmetin ücretsiz olduğu, yörede bulunan herkesin bu hizmetten faydalanabileceği ifade edilmiştir. Çocuk okula başlamadan yapılan okula hazırlık programlarının çok faydasının görüldüğü, bu programlar sayesinde çocukların okul başarılarının ciddi oranda yükseltildiğinin görüldüğü ve çocukların okuldan ayrılmalarının önüne geçildiği söylenmiştir.

Özcan Kars tarafından, bu tür programların sosyal hizmetlerde çalışanlara duyulan güveni arttırdığı, zaman içinde kadınların aile içi şiddete ilişkin problemlerini de meslek elemanlarıyla paylaşmaya başladıkları söylenmiştir.

Füsun Alpay tarafından, babalarla ilgili, şiddeti ortadan kaldırmaya yönelik baba destek programları olduğu, ancak bu programlara katılımcı bulmakta sıkıntı yaşandığı, bu noktada Diyanet İşleri Başkanlığından hutbeler vasıtasıyla destek alındığı ifade edilmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığında bütün aile irşat bürolarında çalışanlara yönelik hizmet içi eğitim verildiği, bu eğitimlere SHÇEK'in danışmanlık yaptığı anlatılmıştır. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi sonrasında SHÇEK'in illerde koordinasyonu il müdürlüklerine verildiği, genelge kapsamında bütün illerde çalışmaların artırılması için bilgi verildiği, il eylem planları oluşturulduğu, il şiddet komisyonları oluşturulduğu anlatılmıştır.. İllerde yapılanların raporlarının SHÇEK'te toplandığı, buradan da Başbakanlık genelgesi uyarınca Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne gönderildiği ifade edilmiştir.

Nilgün Geven tarafından, 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak Bilgi Üniversitesinin koordinesinde yuvarlak masa toplantıları yapıldığı, toplantılara SHÇEK adına katıldığı zamanlarda kanunun uygulanmasıyla ilgili çalışmaların yeterli olmadığını tespit ettiğini, verilen tedbir kararlarının

uygulanmasında sorunlar olduğunu, tedbir kararı uyarınca eş evden uzaklaştırılsa bile erkeğin akrabaları tarafından kadının tehdit edildiği, son noktada kadının gene sığınma evine geldiği ancak 4320'nin esprisinin kadınların sığınma evine gelmesini önlemek olduğu ifade edilmiştir. Almanya örneğinde tedbir kararına gerek kalmadan kolluğun şiddet uygulayan bireyi evden uzaklaştırabildiği, bizde de buna benzer bir düzenlemenin gelebileceği söylenmiştir.

Fusun Alpay tarafından, şiddete uğramış olan yahut uğrama ihtimali çok yüksek olan kadının konuk evine yerleştirildiği söylenmiş; kadının konuk evinde kaldığı süre içerisinde aile içinde yaşanan sorunların çözülüp çözülemediği konusunda çalışma yürütüldüğü belirtilmiş; şayet aile içi problemler çözülmiyorsa şiddet mağduru kadına konuk evinden çıktığı zaman daha güvenli bir ortamın sağlanmaya çalışıldığı ve kadın bağımsız yaşam sürdürmeyi arzu ediyorsa destek hizmeti sağlamaya yönelik çalışmalar yapıldığı ifade edilmiştir. Kamuda genel olarak küçülme politikasının izlendiği, bu yüzden meslek elemanı istihdamı noktasında sıkıntı yaşandığı, özellikle nitelikli eleman ihtiyacının fazla olduğu belirtilmiştir. SHÇEK'e ait 31 kadın konuk evinin bulunduğu ve bunların toplam kapasitesinin 708 olduğu belirtilmiş, kadınların genelde çocukları ile geldikleri çocukların ihtiyaçlarının karşılanması noktasında da çalışma yürütüldüğü söylenmiştir. Konuk evlerinin yerlerinin gizliliğinin önemsendiği ve buna uygun hareket edilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir.

Fusun Alpay tarafından, konuk evinden çıkan kadınlardan bağımsız yaşamak isteyenlerle ilgili olarak bir proje geliştirildiği, proje için Avrupa Birliğinin fonlarına başvurulduğu, projenin ön kabulden geçtiği, projenin özellikle konuk evinden ayrılmış kadınların ev bulmaları ve iş bulmalarına dönük olduğu anlatılmıştır. Konuk evinden çıkan kadınların stüdyo tipi küçük evlere yerleştirilmelerinin planlandığı ve proje kapsamında küçük çaplı bir ekonomik desteğin sağlanmasının da planlandığı ifade edilmiştir. Ayrıca Türkiye İş Kurumu ve Emniyet ile de bir proje yürütüldüğü, Mersin, Adana ve Ankara'da bu projenin pilot olarak hayata geçtiği, şiddet mağduru kadın işe girmek istediğinde, çocuğunun kreş ihtiyacı olduğunda, eve ihtiyacı olduğunda bu üç kurumun koordineli bir şekilde kadına yardımcı olmaya çalıştıkları söylenmiştir. Gene Emniyet Genel Müdürlüğüyle yapılan bir protokol olduğu, bu protokol uyarınca, polise başvuran kadınların mesai saatleri dışında ve tatil günlerinde mağdur olmasını önlemek için çalışma

yapıldığı ve SHÇEK'in bu konuda yeterli hale gelmesi için kendisine üç aylık bir süre tanıdığı, yani kurumun kendi kendisini zamanla sınırladığı ifade edilmiştir. Bu protokol uyarınca, şiddet mağduru kadınların polis merkezinde bekletilmeksizin anında bir kadın konuk evine ulaştırılmasının planlandığı ve üç aylık bir süre içerisinde bütün illerde bu planın hayata geçirilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir. Bu protokolün hayata geçirilebilmesi için illerdeki birçok kuruluşun kapasitesini arttırdığı, ilk kabul bölümlerinin açıldığı, bu bölümler sayesinde yedi gün yirmi dört saat şiddet mağduru kadınların başvurularının alınacağı anlatılmıştır. İl özel idarelerine ait valilikler bünyesinde çok fazla kamu binası olduğu, bu binalardan boş olup kullanılmayanlarının şiddet görmüş kadınlara ilk müdahale merkezi olarak kullanılabilceği, kadının ilk birkaç günü orada tamamladıktan sonra o ildeki yahut başka bir ildeki konuk evine yerleştirilebileceği ifade edilmiş, bu birimlerin geçici bir konaklama merkezi gibi ilk adım birimi olarak düşünüldüğü söylenmiştir.

Nilgün Geven tarafından kadın sığınma evlerinin yerlerinin gizli olduğu, yazışmalarda kesinlikle il müdürlüklerinin adreslerinin kullanılacağı şeklinde talimat verildiği, kadın sığınma evlerinin ne adreslerinin ne de telefonlarının deşifre olmamasına çalışıldığı belirtilmiştir. Özellikle kadının yahut eşinin avukatı tarafından sığınma evlerinin adreslerinin deşifre edilebildiği ancak bunu engellemek için barolarla ortak çalışma yapıldığı söylenmiştir. Bazen de emniyet görevlilerinin sığınma evlerinin adreslerini deşifre ettikleri söylenmiş ancak bu konuda gerekli uyarıların yapıldığı ifade edilmiştir.

Füsün Alpay tarafından, polisle yapılan eğitimlerde polise, aile içi şiddette tek çözümün kadının evden uzaklaştırılması olmadığı anlatıldığı, tam tersine şiddet uygulayan eşin evden uzaklaştırılmasının denenecek ilk yol olduğunun anlatıldığı, bu noktada emniyet personelinin eğitiminin çok önemsendiği belirtilmiştir. Polis merkezlerinde kadına yönelik şiddetle ilgilenen ve konu hakkında eğitilmiş kadın polislerin çalıştığı merkezlerin kurulmasının gerektiği, şiddet mağduru kadını görür görmez şiddete uğradığını anlayacak ve ona destek olacak elemanların yetiştirilmesinin gerektiği ifade edilmiştir.

Nilgün Geven tarafından polisin kadının güvenliğini sağlama konusunda çok başarılı olmadığı, kadınların nakillerinin gerektiğinde bile polisin kadının naklini yapmaya yanaşmadığı ifade edilmiştir.

Fusun Alpay tarafından, aile içi şiddetin suç olduğu, emniyetin bunu kabul etmesi gerektiği, verilen tedbir kararında şiddet uygulayan eş eve 300 metre yaklaşmayacak diyorsa emniyetin bunu sağlamasının gerektiği ifade edilmiştir. Polisin şiddet uygulayan faille hiç uğraşmadığı, sadece kadını SHÇEK'e getirmekle yetindiği, polisin şiddet mağduru kadına rehberlik yapması gerektiği, başvurabileceği yasal yolları göstermesinin gerektiği, bu yüzden de sistemi iyi bilip içselleştirmesinin gerektiği söylenmiştir.

Nilgün Geven tarafından, şiddet uygulayan ve tedbir kararı uygulanan erkeği de polisin uyarmasının gerektiği söylenmiştir.

Özcan Kars tarafından valiliklerin ilk müdahale birimlerini oluşturmak üzere görev aldıkları ve bunu yapmalarının gerektiği belirtilmiştir. Belediyelerin düşkünler evi yahut huzur evi açtıkları gibi sığınma evi de açmakla yükümlü oldukları ifade edilmiştir. Sivas ilinde zamanında, ildeki bütün psikologların, sosyal çalışmacıların, çocuk gelişimcilerinin tek bir merkezde hizmet vermek üzere toplandığı ve bu merkezin isminin de Sosyal Hizmet Koordinasyon Merkezi olduğu ve bunun özgün bir örnek olduğu anlatılmıştır. Köyde şiddet gören kişiyle ilgili olarak il özel idaresinin devreye girmesinin gerektiği, sonuçta ildeki bütün kaynakların valinin emri altında toplandığı söylenmiştir. Belediyelerin yaptığı çalışmalar açısından Ankara, İstanbul ve İzmir'de bulunan belediyelerin kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli örnekler oldukları ancak daha zayıf bir belediyeden aynı imkanların beklenemeyeceği belirtilmiştir.

Nilgün Geven tarafından, belediyelerin kendi sınırları içerisinde hizmet verdikleri ancak yapılan protokole ilave edilen bir madde ile artık kadına yönelik şiddetin gerçekleşmesi durumunda bu sınırlılığın kaldırılması yoluna gidildiği, başka illerden bölgelerden belediyelerin de farklı yerlerden kadınlara hizmet vermesinin yolunun açıldığı; bu noktada çok iyi çalışmalar yapan, iletişim ağı kurmuş olan illerin olduğu- İstanbul, İzmir, Eskişehir gibi- ifade edildi. Bu noktada iller arası iletişimin ve nakillerin SHÇEK il müdürlükleri aracılığıyla yapıldığı, ancak sistem oluşturma konusunda çok fazla tek tipleştirmeye gitmemek için valiliklerin başkanlığında oluşturulacak komisyonlarda tüm il müdürlüklerinin, belediyelerin katılacağı bir komisyonda sistemin nasıl işleyeceğinin kararlaştırılmasının önerildiği; bu durumun da SHÇEK ve Emniyet Genel Müdürlüğünün hazırladığı Tedbirlerin Koordinasyonu konulu genelge ile tüm valiliklere iletilmesi söylenmiştir.

Fusun Alpay tarafından yerel yönetimlerin kadın konuk evi açma, kadın sığınma evi açma konusunda teşvik edilmelerinin gerektiği, aynı zamanda yerel yönetimlerin daha fazla evsizler ve düşkünler evi açması gerektiği çünkü SHÇEK'e ait konuk evlerinin bir kısmını evsiz ve düşkünlere işgal ettiği ifade edilmiştir. Polisin sokakta bulunduğu kadını sığınma evine getirdiği çünkü evsizler için faaliyet gösteren kurumlar olmadığı, evsiz bir kadının sokakta bulunmasının büyük tehlike arz ettiği, bu kadınların tecavüze uğrayabildiği, bu kadınların durumunun şiddete uğrama riski var şeklinde tanımlandığı söylenmiştir.

Otobüs terminallerinde akli dengesi bozuk ve evsiz çok kişinin yaşadığına ilişkin bir açıklamadan sonra Nilgün Geven tarafından, bu konunun bilindiği ancak bu durumda olan insanlarla Sağlık Bakanlığının ilgilenmesinin gerektiği çünkü bu konunun SHÇEK'i aştığı, akli dengesi bozuk insanların tedaviye ihtiyaç duyduğu ve bunun da Sağlık Bakanlığı eliyle yapılabileceği belirtilmiştir. Akli dengesi bozuk insanların konuk evlerinde büyük problemlere yol açabilecekleri, bütün doğalgazı açık bırakarak insanların ölümlerine yol açabilecekleri, konuk evinin yerini deşifre edebilecekleri söylenmiştir.

Fusun Alpay tarafından, şiddet mağduru kadınların kadın konuk evinden ayrıldıktan sonra şiddetsiz bir ortam yakalayamadıkları için yeniden konuk evine geldikleri, kendi başına bir hayat kurmak isteyen bu kadınlar için istihdam açısından bir kota getirilebileceği, bunun Türkiye İş Kurumu eliyle yapılabileceği, ancak bu konuda yapılacak düzenlemenin kötüye kullanımın önüne geçecek bir düzenleme olması gerektiği ifade edilmiştir. SHÇEK tarafından yapılan projede kadınların tek başlarına hayat kurmasının sağlanmasının deneneceği, stüdyo tipi dairelere yerleştirilen kadınların yeni bir hayata başlayıp tekrar konuk evine dönmelerinin önüne geçilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir.

Nilgün Geven tarafından, kadın-erkek, kız-erkek çocuk ayrımcılığının önlenmesine ilişkin, eşit hak ve olanaklardan faydalanmaya ilişkin projelerin çok önemli olduğu ifade edilmiştir. 2006/17 sayılı Başbakanlık genelgesi uyarınca birçok kurumun ve bakanlığın bu konularda görevlendirildiği ve her kurumun üstüne düşeni yapmasının gerektiği belirtilmiştir. Örneğin Milli Eğitim Bakanlığına düşen görevler olduğu, şiddet mağduru kadınların yerleşik bir düzen kurma amaçlı ev kiraladıkları zaman çocuklarının naklini yakındaki okullara yaptırdıkları ancak babalar gidip de çocuklarını okula sorduğu zaman okul yönetimlerinin nakil yapılan

yeri söyledikleri ve kadının yeni yerinin deşifre olduğu belirtilmiş; bunun önüne geçmek için Milli Eğitim Bakanlığının önlem almasının gerektiği vurgulanmıştır. Kimliği olmadığı için yeni kimlik çıkartıran kadınların, eşlerinin sigortalarından faydalanıp sağlık kontrollerini yaptıran kadınların, nüfus hareketliliği durumunda, doğum durumunda, eşinden uzaklaşmış ve başka yere yerleşmiş kadının ikametgahının Vatandaşlık ve Nüfus İşleri Müdürlüğünden öğrenilebildiği, bunun önüne geçecek bir düzenlemenin yapılmasının gerektiği ifade edilmiştir.

Özcan Kars tarafından ülkemizde vakıf ve derneklerin çok yaygın olduğu vurgulanmış, özellikle vakıflarla işbirliğine gidilerek kamunun kadına yönelik şiddetle mücadeleyi daha iyi yürütebileceği söylenmiştir.

8. Kadın Dayanışma Vakfı Temsilcileri Sevinç Ünal ve Gülay Çoşkun Tan

17/02/2010 Çarşamba günü saat 15:00'da Kadın Dayanışma Vakfı Temsilcileri Sevinç Ünal ve Gülay Çoşkun Tan, alt komisyon tarafından dinlenmiştir.

Sevinç Ünal tarafından, Kadın Dayanışma Vakfının Cinsel Şiddete Karşı Kadın Platformu Üyesi olduğu ifade edilmiştir. 1970'lerden itibaren Avrupa'da kadın hareketinin güçlendiği, Türkiye'de de 1987 yılında Çankırı'da bir hakimin, eşinden boşanmak isteyen bir kadının davasında yazdığı kararın gerekçesine "Kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin." cümlesini yazdığı, bunun yargıdaki zihniyet yapısını ortaya çıkardığı; bunun üzerine Türkiye'de kadın hareketinin eylemlerinin ve örgütlenmesinin başladığı, sonrasında 1991 yılında Kadın Danışma Merkezinin Altındağ Belediyesi işbirliği ile kurulduğu, arkasından 1993 yılında Kadın Dayanışma Vakfının kurulduğu ifade edilmiştir. Kadın Dayanışma Vakfının aile içi şiddet başta olmak üzere, kadına yönelik şiddet ve insan ticaretiyle mücadele ettiği söylenmiştir. Açılan sığınma evinin yerel yönetimlerde olan iktidar değişikliği sebebiyle kapatıldığı, kadın odak alınarak ve kadın bakış açısıyla hizmetlerin yürütüldüğu, ancak yerel yönetimlerde değişiklik olduğu zaman bu bakış açısıyla verilen hizmete müdahale edilebildiği; Kadın Dayanışma Vakfının bu sorunu Ankara Altındağ Belediyesi ile yaşadığı ve sığınma evini kapatmak zorunda kaldığı söylenmiştir. Uzun yıllar sonra Yenimahalle Belediyesi ile işbirliği yapıldığı, ancak belediyede yönetim değişikliği sebebiyle vakfın sığınma evini tekrar kapatmak zorunda kaldığı ifade edilmiştir.

2004 yılında Türkiye’de Uluslararası Göç Örgütünün çalışmaya başladığı, Türkiye Cumhuriyetinin de 2004 yılından itibaren insan ticaretiyle mücadele ettiği; ancak Kadın Dayanışma Vakfının insan ticareti yerine “kadın ticareti” demeyi tercih ettiği, çünkü 1000 insan ticareti mağdurundan sadece 6 tanesinin erkek olduğu belirtilmiştir. Kadın Dayanışma Vakfının şu anda sadece Ankara Mithatpaşa’da kadın danışma merkezi bulunduğu, yakın zamana kadar açık olan, kadın ticareti mağdurları için kullanılan sığınma evinin kapatıldığı ifade edilmiştir. Kapanmadan önce bu sığınma evinin elektriğinin, suyunun ve yerinin Büyükşehir Belediyesince karşılandığı; personel giderleriyle, gelen mağdurların giderlerinin ise Uluslar arası Göç Örgütü ve zaman zaman da Dışişleri Bakanlığının katkılarıyla karşılandığı söylenmiştir. Bu sığınma evini yaşatmak için Çankaya Kaymakamlığına bir proje verildiği ve projenin şu anda Başbakanın önünde onay beklediği belirtilmiştir.

Gelen bir soru üzerine, sığınma evlerini sivil toplum örgütlerinin işletmesinden yana olunduğu, tüm Avrupa örneklerinin bu şekilde olduğu, Amerika örneklerinin de böyle olduğu; yerel yönetimlerin de sığınma evi işletebileceği ancak bu konuda uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinden danışmanlık alınmasının gerektiği ifade edilmiştir. Ancak sığınma evi işleten sivil toplum örgütleri finansman desteği olsa da, sivil toplum örgütlerinin bağımsızlıklarını korumalarının gerektiği, kadın merkezli yaklaşıma müdahale olmamasının şart olduğu söylenmiştir. Kadın Dayanışma Vakfının tamamıyla kadının beyanını esas aldığı, kadın ister kocasına dönmek istesin, ister başka yere gitmek istesin, isterse sığınma evinde kalmak istesin, tamamıyla kadının tercihinin göz önünde tutulduğu ve kadına o doğrultuda rehberlik yapıldığı ifade edilmiştir. Şiddet uygulayan erkekle mağdur kadını barıştırmak yoluna gidilmediği, çünkü birçok örnekte kadının tekrar şiddete uğramış bir şekilde sığınma evine döndüğünün görüldüğü söylenmiştir. Kadının tercihine saygı duyma bilincine, ağırlıklı olarak, bu işle uğraşan STK’ların sahip olduğu belirtilmiştir. Kadın Dayanışma Vakfının şu anda sadece Danışma Merkezinin bulunduğu, bu merkezin araştırma yaptığı; panel, konferans düzenlediği; eğitim, danışmanlık verdiği; ulusal ve uluslar arası çalışmalarda bulunduğu anlatılmıştır. Danışma Merkezinin 1991 yılından beri kesintisiz hizmet verdiği, şiddet mağduru kadına psikolog vasıtasıyla profesyonel hizmet verildiği, gerektiğinde mağdur kadının sığınma evine yahut hastaneye yönlendirildiği söylenmiştir. Çeşitli sivil toplum örgütlerine ve kamu kuruluşlarına toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet eğitimlerinin verildiği; 1994-1995 yılları

arasında Kadının İnsan Hakları Projesi-1'in ve 1995-1996 yılları arasında ise Kadının İnsan Hakları Projesi-2'nin yapıldığı ve dokuz yıl kadar devletin, kadına yönelik şiddete yönelik olarak Kadın Dayanışma Vakfının rakamlarını kullandığı ifade edilmiştir. Devletin de sonuçlarını kullandığı bu araştırmanın Türkiye'de bu konuda yapılan ilk araştırma olduğu söylenmiştir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün 2007-2008 yılında yaptırdığı ve sonuçları 2009'da açıklanan, ülke çapındaki, kadına yönelik şiddet araştırmasının çok önem taşıdığı ancak bu araştırmanın stratejik eylem planı yapılırken kullanılmasının gerekli olduğu ve bunun izlendiği ifade edilmiştir.

Kadın Dayanışma Vakfı'nın Ankara Altındağ'da, Mamak'ta 45 mahallede, gecekonduda oturan kadınlarla çalıştığı; öte yandan Ankara Gaziosmanpaşa'da, varlıklı semtlerde de çalıştığı; sonuçlar karşılaştırıldığı zaman kadına yönelik şiddet oranlarında çok büyük farklılıklar olmadığı görüldüğü, ancak eğitilmiş kadının şiddeti gizlediğinin yahut kendi imkanlarıyla çözdüğünün görüldüğü, özel avukat tuttuğu, özel psikiyatra gittiği, kendine ayrı ev tuttuğu ifade edilmiştir.

Kadın Dayanışma Vakfı'nın "Karakoldaki Dostumuz" projesini hayata geçirdiği, polise ilk defa bu konuda eğitim verildiği ve çok olumlu işbirlikleri yapıldığı söylenmiştir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede belediye ve kadın kuruluşlarıyla işbirliği yapıldığı ifade edilmiş; en son 2008 yılında İç Anadolu Bölgesinde, kadına yönelik şiddetle mücadelede yerel işbirliklerinin geliştirildiği, Eskişehir, Çankırı, Kırıkkale ve Nevşehir'de on ay süresince 150-160 kadınla, "Kadın Dayanışma Atölyeleri" adı altında kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının yasal hakları konusunda interaktif çalışmalar yürütüldüğü anlatılmıştır. Bunun sonucunda Çankırı'da, Çankırı Kadın Dayanışma Derneği'nin kurulduğu söylenmiştir.

Türkiye haritasına bakıldığı zaman, kadın dayanışma merkezleri ile sığınma evlerinin Marmara ve Ege Bölgelerinde yoğunlaştığının görüldüğü, ancak Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün yaptığı en son araştırmaya bakıldığı zaman, Kuzey Anadolu'da ve İç Anadolu'da en çok şiddetin görüldüğünün saptandığı; buna rağmen kadına yönelik şiddetle ilgilenen STK olarak İç Anadolu'da sadece Kadın Dayanışma Vakfının olduğu, Karadeniz'de de sadece bir dernek olduğu ifade edilmiştir. Eskişehir'de kadınların belediyeyi zorladıkları ve Kadın Danışma Merkezini açtıkları söylenmiştir.

Emniyet teşkilatında eğitilen 40.000 polisin eğitim materyalini Kadın Dayanışma Vakfının hazırladığı ve eğitimin vakıfça verildiği, ancak eğitim alan polislerin sık sık yerlerinin değiştirilmesinin büyük problem oluşturduğu belirtilmiştir.

Kadın Dayanışma Vakfının kadın ticaretiyle de mücadele ettiği, Sağlık Bakanlığının yayınladığı bir genelge gereği ticaret mağduru kadınların, Türkiye'deki hastanelerden ücretsiz faydalandığı; şiddet mağduru ve sığınma evlerine gelen kadınların da ücretsiz hastane hizmetinden faydalanmasının gerektiği söylenmiştir.

2006/17 sayılı Başbakanlık genelgesinin ve İçişleri Bakanlığı genelgesinin kilit önemde olduğu, ancak kurulması gereken il koordinasyon kurullarının şu anda sadece 21 ilde kurulu olduğu, kalan illerde de bunların kurulmasının gerektiği, bu kurulların kurulabilmesi için valilerin yetkilerini kullanmasına gerek olduğu ve bu işte siyasi iradenin gerektiği ifade edilmiştir.

Türkiye'de kadına yönelik şiddetle ilgili ihtiyaç duyulan konularda uzmanlaşmış ve sığınaklarla işbirliği yapan bir şiddet hattının kurulmasının gerektiği, SHÇEK'in işlettiği Alo 183 hattı ile Hürriyet Gazetesinin şiddet hattı dışında bir acil yardım ve danışma hattı bulunmadığı; Alo 183'ün de kadına yönelik şiddete özgü bir hat olmayıp, genel olarak bütün sosyal hizmetlerle ilgili olduğu söylenmiş; şiddet mağduru kadına yaklaşım tekniklerini bilen çalışanların olduğu ve sadece bu konuda uzmanlaşmış bir özel hattın kurulmasının gerektiği ifade edilmiştir.

Sevinç Ünal tarafından, şu anda Birleşmiş Milletlerin yürüttüğü bir "Sığınma evleri Projesi" olduğu, bunun dört uygulamasında kendisinin de çalıştığı ifade edilmiş; 8 ilde toplam 24 sığınma evi ve 37 danışma merkezini gözlemlendiği söylenmiştir. Avrupa'daki sığınma evleri modellerinin de incelendiği, karşılaştırmalı bir rapor hazırlandığı, sığınma evinde ne tür standartların oluşturulması gerektiğine dair öneriler geliştirildiği belirtilmiştir.

Türkiye'de şu anda üç tip sığınma evi bulunduğu; bunların bir kısmının yerel yönetimlere bağlı olduğu, çoğunluğunun SHÇEK'e bağlı olduğu ve çok azının sivil toplum örgütlerine bağlı olduğu ifade edilmiş; ancak sivil toplum örgütlerine ait sadece Morçatı'nın sığınma evinin ve İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfına ait, insan ticaretiyle ilgilenen bir

sığınma evinin faaliyette olduğu söylenmiştir. Türkiye’de sivil toplum örgütlerinin durumunun kötü olduğu, ne yerel yönetimlerin ne de merkezi hükümetin sivil toplum örgütlerine fon ayırmadığı; Avrupa’da hem yerel yönetimlerin hem de merkezi hükümetin her sene toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yaptığı, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda bütçe ayırdığı ifade edilmiştir. Kadın Dayanışma Vakfının şu anda sadece Danışma Merkezinin çalıştığı, merkezin mülkünün vakfa ait olduğu ancak çalışan istihdam edilemediği için vakıf gönüllülerinin sırasıyla nöbet tuttukları ifade edilmiştir.

Yerel yönetimlerin sığınma evi açmak için açılış izni alırken, bir uzman göstermek zorunda oldukları, ancak gösterilen uzmanın başka işte çalışırken sığınma evinin uzmanıymış gibi gösterildiği durumlarla karşılaşıldığı ifade edilmiştir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna ait sığınma evinde çalışan uzmanların biraz ihmal edildiğinin gözlemlendiği, çalışanların çoğunun mutsuz olduğunun görüldüğü; sığınma evi çalışanlarının daha çok izin, teşvik edici ikramiye, daha çok tatil gibi kendilerini motive edecek bir şeye ihtiyaç duydukları, çünkü şiddet gibi ağır bir konuya ilişkin çalışmanın yıpratıcı olduğu söylenmiştir. Sığınma evinde çalışanların birçoğunun, istemleri dışında orada çalıştıklarını ifade ettikleri ve burada çalışabilmek için herhangi bir eğitim almadıklarını ifade ettikleri belirtilmiştir. Çocuk anneler için ayrı bir sığınma evi bulunmadığı, bunları belediyelerin de almadığı, 18 yaşın altındaki kadın hamileyse SHÇEK’in sığınma evine geldiği ve çok küçük yaşta diğer kadınlarla aynı ortamda kalmak zorunda olduğu ifade edilmiştir. Psikiyatrik hastalığı olan kadınları, yüksek risk altında olan yahut intihar riski olan kadınları ne belediyelerin ne de SHÇEK’in istemediği, bu duruma bir çözüm bulunması gerektiği ifade edilmiştir.

Sığınma evlerinde çalışanların hiçbirisinin süpervizyon yahut psikolojik destek almadıkları, yaşadıkları sıkıntıları arkadaşlarına anlatarak atlatmaya çalıştıkları belirtilerek, buralarda çalışanların birçoğunun depresyonda olduğu ifade edilmiştir.

Şiddetle mücadelede en önemli mekanizmalardan olan Kadın Danışma Merkezlerinin gelişmemiş olduğu, Ankara’da Çankaya Belediyesinin, İzmir’de Büyükşehir Belediyesinin Kadın Danışma Merkezlerinin bulunduğu, SHÇEK’in Ankara’da bulunan Kadın Danışma Merkezinde özel görüşme odalarının bulunduğu, ancak ülke genelinde gezilen 37 yerde özel görüşme odasının bulunmadığı ifade edilmiştir.

Özellikle belediyelerde bulunan danışma merkezlerinin genellikle kültür ve sosyal işler müdürlüklerine bağlı bulunduğu, buralarda özel görüşme odalarının bulunmadığı, buralarda verilen hizmete hayır işleri gibi bakıldığı ve sıkıntısı olan kadının gelip derdini anlatamadığı söylenmiştir.

SHÇEK'in danışma merkezi dışında, bir de sosyal servisleri olduğu, ancak sosyal servislere her tür sorunu olanın geldiği; çocuk, yaşlı, sakat, nakdi ve aynı yardım almak isteyen herkesin geldiği, orada görevli uzmanın bir yandan şiddet mağduru kadınla ilgilenirken diğer taraftan başkalarıyla ilgilenmeye çalıştığı anlatılmıştır. Sosyal servislere çalışan uzmanların şiddet mağduru kadına nasıl yaklaşacaklarını bilmediklerini, bu konuda eğitim almadıklarını söyledikleri ve aynı zamanda şiddet uygulayan eş tarafından da tehdit edilmelerinden dolayı can güvenliklerinin olmadığı ifade edilmiştir. Kadın Danışma Merkezlerinde mutlaka görüşme odasının olması gerektiği ve sosyal servislerin içinde olmayan, kadına yönelik mücadelede uzmanlaşmış birimler olarak düzenlenmeleri gerektiği söylenmiştir.

SHÇEK'in bilişim ağının geliştiği, genel müdürlüğün Türkiye'deki bütün sığınma evlerindeki doluluk boşluk oranını görebildiği ve yönlendirme yaptığı belirtilmiş; ancak SHÇEK'in sadece kendisine bağlı olan sığınma evlerini görebildiği, yerel yönetimlere ait sığınma evleri ile koordinasyonun olmadığı, bunun sağlanmasının gerektiği ifade edilmiştir. Yerel yönetimlere ait sığınma evlerindeki doluluk oranını gösteren bir bilişim ağının kurulmasının şiddet mağduru kadınların emniyette yahut başka yerlerde kalmasını önleyeceği söylenmiştir.

Şiddet mağduru kadının sığınma evinden çıkmasından sonra destek mekanizmalarının kurulmasının gerektiği, kadının istihdam edilmesinin, kadına barınacak yer sağlamanın önemli olduğu, geçiş evleri kurulabileceği, bunun Toplu Konut İdaresi Başkanlığı(TOKİ) aracılığıyla hayata geçirilebileceği ifade edilmiştir. Sığınma evlerinden çıkan kadınların %70'inin çaresizlikten, şiddet gördüğü ortama geri dönmek zorunda kaldığı; ülkede kadın-erkek eşitliği olmadığı, kadınlar erkeklerle eşit eğitim ve eşit istihdam olanaklarından faydalanamadıkları için bu kadınların özgüvenlerinin zayıf olduğu ve tutunacak bir şeyleri olmadığı anlatılmıştır. Sığınma evinden çıkan kadının hiç olmazsa meslek edininceye kadar geçiş evlerinde ya da stüdyo evlerde kalmasının gerektiği ve bu evlerin TOKİ tarafından sağlanabileceği vurgulanmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele eden STK'ların bağımsızlıklarının korunarak ekonomik olarak desteklenmesi gerektiği, bunlara yerel yönetim yahut merkezi hükümet bütçesinden pay ayrılması gerektiği, Kadın Dayanışma Vakfının sığınma evinin sürekliliğinin sağlanması için de düzenli bütçe tahsis edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Özellikle istasyon tipi sığınma evlerinin⁶ sayısının artırılmasının gerektiği, kadına yönelik şiddetin daha çok akşamları ve hafta sonları cereyan ettiği, kamu misafirhanelerinin bu amaçla kullanılabileceği ifade edilmiştir.

Kadına yönelik şiddet vakalarının kayıt altına alınıp istatistiğinin tutulmasının önemli olduğu, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile Emniyet Genel Müdürlüğü arasında yapılan protokol uyarınca bunun gerçekleştirilmeye çalışıldığı ancak bunun takibinin sıkı yapılması gerektiği vurgulanmış ve Kadın Dayanışma Vakfının bu süreci izlediği söylenmiştir.

Kadın ticareti mağdurlarının, Türkiye'de oturma izni alma haklarının bulunduğu, ancak bunu vermek için devletin kadından bir sponsor/garantör göstermesini istediği; bu spondordan, kadının hayatına devam etmesi için bir süreliğine, kadına maddi destek olmasının istendiği, ancak bunun hiçbir zaman gerçekleşmediği, bundan dolayı bu kadınlara devletin sahip çıkmasının gerektiği ifade edilmiştir.

Ankara'da, kadınla ilgili konularda ihtisaslaşmış sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği toplantısı yapılması, sığınma evi sonrası destek mekanizması oluşturulması, acil durum kriz biriminin kurulması planlandı; bunun sadece Ankara özelinde yapılmasının planlandığı ve hazırlanan eylem planını izleme komitesinin kurulacağı ifade edilmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik olarak çıkarılan İçişleri Bakanlığı genelgesi ile 2006/17 sayılı Başbakanlık genelgesinin çok önemli olduğu ancak bu genelgelerin istenildiği gibi hayata geçirilemediği; genelgeler uyarınca kurulması gereken koordinasyon kurullarının 21 ilde oluşturulabildiği, bunların da bir kısmının çalışmadığı söylenmiştir. Başbakanlık genelgesi kapsamında görev

---

⁶ Geçici barınma sağlayan, hayati tehlikesi olan kadının başka ile yollanıncaya kadar birkaç gün yahut en fazla bir hafta kalabileceği yerler.

verilen tarafların bir araya gelip toplantılar düzenlemesi gerektiği, ancak bu toplantılara sivil toplum örgütlerinin, valiliklerin, kaymakamlıkların, belediyelerin, yerel birimlerin de katılmasının gerektiği ifade edilmiştir. Konuyla ilgili bütün kurumların eşit önemde algılanmasının önemli olduğu vurgulanmıştır.

Gülay Çoşkun Tan tarafından, ülke genelinde bir kadına yönelik şiddet eş güdüm koordinasyon kurulunun kurulması gerektiği, bunun bir şehirde şiddet gören kadının başka bir şehirdeki hizmetten faydalanması noktasında büyük fayda sağlayacağı belirtilmiştir. SHÇEK'in bu koordinasyonu kendi birimleri için gerçekleştirdiği ancak ülke çapında bütün sığınma evlerini kapsayan bir koordinasyon mekanizmasının oluşturulmasının gerektiği ifade edilmiştir. Kurulacak eş güdüm koordinasyon kurulunun, belirli dönemler itibariyle etkililik analizi yapabileceği, bunun yeni politikalar geliştirmek açısından önemli olduğu söylenmiştir.

Sevinç Ünal tarafından, sığınma evlerinde nöbet sisteminde içapçılık mekanizmasının kurulmuş olduğu, o gece görevli sosyal hizmet uzmanının nöbetini evde tuttuğu, ancak bu nöbetçilerin hep erkek olduğu ve bu görevlileri motive edecek hiçbir şey olmadığı için uzmanın çoğu zaman gece vakti çıkıp gelmek istemediği ifade edilmiştir.

Sevinç Ünal tarafından, televizyonda yayınlanan evlenme programları benzeri programların cinsiyet eşitsizliğini pekiştirici yönde olduğu; bu programların kadını uysal, evinin işine yapan bir şekilde göstererek, mevcut toplumsal cinsiyet rollerini yeniden ürettiği vurgulanmıştır.

Sığınma evine yerleşen yahut eşinden ayrılarak gizli bir şekilde başka yere yerleşen kadının adresinin, çocuklarının okullarınca, nüfus hizmetlerince, sosyal güvenlik birimlerince, şiddet uygulayan erkekle istenilmeden de olsa paylaşıldığı ve bunun önüne geçecek tedbirlerin alınmasının gerektiği ifade edilmiştir.

Sığınma evine yerleşen kadının nüfus bilgilerine SHÇEK tarafından MERNİS sayesinde ulaşılabildiği, ancak yerel yönetimlerin bu yetkisi olmadığı için kadının nüfus kayıtlarına ulaşamadıkları, bu konuda düzenleme yapılması gerektiği söylenmiştir. Kadının yanına almadığı nüfus cüzdanını tekrar çıkartmak için para ödemesinin gerektiği, bu tür hizmetlerin şiddet mağduru kadınlar için ücretsiz olmasının gerektiği ifade edilmiştir.

9. TRT’de Yönetmen ve Medya İzleme Grubu (Mediz) Temsilcisi Nuran Bayer

10/03/2010 Çarşamba günü saat 14:00’da TRT’de yönetmenlik yapmakta olan ve MEDİZ temsilcisi olan Nuran Bayer, alt komisyon tarafından dinlenmiştir.

Nuran Bayer tarafından 30 yıldır TRT’de yönetmen olarak çalıştığı ifade edilmiş ancak Komisyon toplantısına MEDİZ adına katıldığı söylenmiş; TRT’de kadın programlarını dönüştüren iki kişiden birisi olduğu ifade edilmiş, ancak TRT’de bu bilince ve bakış açısına sahip fazla insan bulunmadığı belirtilmiş; 1979 yılından beri programların içeriklerinin dönüşmesi ve değişmesi için mücadele edildiği ifade edilmiştir. Bu çabaların sonucu olarak, kadına bir birey, bir yurttaş olarak bakan, kadını aile ve anne kavramları dışında gören programların yapılmaya başlandığı ifade edilmiştir. Ancak son dönemlerde TRT’nin yakalanan bu bakış açısını kaybettiği; TRT kamu hizmeti yayıncısı olduğu için özel televizyonlardan beklenmeyen şeylerin TRT tarafından yapılmasının gerektiği ve Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu sözleşmelerin en önemli takipçisinin TRT olması gerektiği belirtilmiştir.

TRT’de son zamanlarda “Çeyiz Show” adı altında bir program başladığı, bunun şok edici olduğu, toplumda kadınların hala alınır, satılır, çeyizleriyle var olan insanlar olarak algılandıkları, genç kadınların bu tür bir algı içine sokulduğu ifade edilmiştir. Bu tür yanlışlar yapıldığı zaman bunun yöneticilerle paylaşıldığı, ancak TRT’de bu tür feminist bakış açılarına karşı dışlayıcı bir tutumun olduğu; kadınların özgürlükleri ve birey olmaları konusundaki çıkışlarının ister istemez feminizmin özünde olduğu, bazı üst kademe yöneticilerin ve sanatçıların “Ben feminist değilim.” şeklinde yaptığı açıklamaların doğru olmadığı ifade edilmiştir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün TRT’den ilgilileri sık sık toplantıya çağırdığı, bu tür toplantılara karar verici pozisyonundaki kişilerin katılmasının gerektiği; bu kişilerin bu toplantılara katıldığı durumlarda dahi TRT’de konuya ilişkin çalışma yapılmadığı söylenmiştir.

Türkiye’de kamu hizmeti yayıncılığı yapan kuruluşlardaki hiçbir yöneticinin Türkiye’nin CEDAW’a imza attığını bilmediği, buna RTÜK’ün de dahil olduğu, RTÜK’te bir kadın üye hariç hiçbir üyenin CEDAW’dan haberdar olmadığı; Türkiye’nin AB’ye üye alınmamasının

en önemli sebeplerinden bir tanesinin kadın-erkek eşitliği alanında ilerleyememiş olması olduğu, bunun gayet iyi bilinmesine rağmen bu konuda ilerleme sağlanamadığı anlatılmıştır.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesinin çok büyük önem taşıdığı söylenmiştir. Medyada kadına yönelik şiddet konusunda bir şey yapılamamasının ana sebebinin, bu konuda ilerlemeye yönelik gösterilen direnç olduğu ifade edilmiştir. Muhafazakar yahut dinsel medya olarak nitelendirilebilecek medyada kadına biçilen rol gereğince, kadının sürekli ağlayan ve yalvaran kişi olarak gösterildiği; muhafazakar kesimde bulunan kadınlar birey olsunlar, ayakları üzerinde dursunlar istendiği zaman, din alet edilerek, kadınların gelişmesinin önüne geçildiği anlatılmıştır. Kürtajı konu alan bir programda, kadınların günah işledikleri zaman cezalandırılacakları vurgulanarak, kadınların travma yaşamalarına sebep olduğu, oysa kadının kendi bedeni üzerinde karar verme hakkının bulunduğu ifade edilmiştir. Gene yapılan bazı programlarda kadınların ve erkeklerin çeşitli şekillerde yaftalandıkları, bu tür programların RTÜK vasıtasıyla denetlenmesinin gerektiği ifade edilmiştir.

TRT’de bazı programların sunucularının kadın ve erkek rolleri üzerine zaman zaman kişisel görüşlerini beyan ettikleri ancak bunun yapılmamasının gerektiği, çünkü medya aracılığıyla geleneksel rol modellerinin tekrar tekrar insanların kafasına nakşedildiği belirtilmiştir. Medyada kullanılan dil ve görsel malzemenin cinsiyetçi olduğu; özel hayatın teşhirinin daha çok kadınlar üzerinden yapıldığı, özel hayatın dokunulmazlığı ihlal edilerek kadınların özgürlük alanlarının kısıtlandığı; tecavüz gibi cinsel suçların pornografik malzeme olarak sunulduğu; şiddete maruz kalanların cinsiyetçi yargılar eşliğinde sanık sandalyesine oturtulduğu, şiddet ya da tecavüze maruz kalan kadınların ahlak ve yaşam biçimlerinin sorgulandığı ifade edilmiştir. Ekonomi, siyaset, uluslar arası ilişkiler gibi alanlarda bilgi ve birikim sahibi olan kadınların yok sayılmasının, bu kadınların meslekleriyle ilgili rollerinin yok sayılmasının bu kadınlar için psikolojik şiddet olduğu söylenmiştir. Medyada kadınların hayatına ilişkin konular işlenirken dahi ilgili tartışmaların erkeklerce yapıldığı, Türkiye’de baş örtüsüyle ilgili tartışmaların dahi erkeklerce yapıldığı, bu konuda kendi alanında yıllardır mücadele veren kadınların yaptığı çalışmaların görmezden gelindiği belirtilmiştir.

Haber ve tartışma programlarında kadınlara yer verilmeyerek kadınların daha da görünmez kılındığı, tartışmalarda bilirkişi olarak başvurulan kişilerin “akil adam” olarak addedildikleri, “akil insan” denilmediği, sadece erkeklerin bir konuda uzman olabileceğine ilişkin bir algının yerleşik olduğu ifade edilmiştir. Medyada çalışan kadınlarla ilgili olarak Türkiye İstatistik Kurumu ile Gazeteciler Cemiyetinin yaptığı iki araştırmanın olduğu, bu araştırma sonuçlarına göre şu anda kadın genel yayın yönetmeni bulunmadığı, “anchorman”e bütün dünyada “anchorperson” denildiği ancak Türkiye’de halen “anchorman” denilmeye devam edildiği ifade edilmiş; kitle iletişim araçlarının içerisinde aslında bir değişim ve dönüşümün olmadığı, kitle iletişim araçlarının içerisinde çalışan kadınların oranının % 7-10 aralığında olduğu, bunun da, geçerli olan verili erkek bakışlı sistemin, kadınlar tarafından da sürdürülebilirliğini sağladığını söylenmiştir. Birleşmiş Milletlerin “kritik eşik” denilen bir kavramı olduğu, buna göre bir yerde bir grubun temsil edilebilmesi için, bu gruptan %30 oranında temsilcinin yer almasına gerek olduğu ifade edilmiş; bunun altındaki bir oranda temsilin temsil sayılmadığı ve dengelerin bozulduğu anlamına geldiği, bu yüzden medyada kadınların bu oranda temsil edilmelerinin söylem geliştirmelerini engellediği belirtilmiştir. TV ana haber bültenleri yönetim kadrolarının %16’sının kadın olduğu, ancak bu kadınların çoğunluğunun da karar verici konumda bulunmadığı; yaygın ve genel TV kanallarındaki siyasi tartışma programları yapanların neredeyse %0’ının kadın olduğu, TV ana haber bültenlerinde dış seslerin sadece %25’inin kadın olduğu, TV ana haber bülteni yorumcularının %0’ının kadın olduğu, ana haber bültenlerindeki kadın kameramanların oranının da %0 olduğu ifade edilmiştir.

Kadınların Medya İzleme Grubu’nun (MEDİZ), Medyada Kadınların Temsil Biçimleri Araştırmasına göre kadınların baş sayfalardaki temsil oranının %21 olduğu, ortalama beş haberden sadece bir tanesinde kadına yer verildiği, gazeteler muhafazakarlaştıkça bu oranın %10’dan %1’e kadar düştüğü ifade edilmiştir. Kadınlara ilişkin haberlerin %52’sinin yaşam, magazin alanında olduğu; bu oranın ekonomiye ilişkin haberlerde %6’ya, eğitime ilişkin haberlerde ise %2’ye düştüğü söylenmiş; haber kaynaklarının sadece %18’inin kadın olduğu belirtilmiştir. Haberler, manşetler, içerikler yapılırken kadınların, bireysel varlığı olmayan eş ve anne, fedakar kadın, magazin malzemesi, konu mankeni, cinsel nesne olarak kullanıldığı söylenmiştir. Uzman konuk ya da dinleyici olarak radyo programlarına katılanların büyük oranda erkek

olduğu, her dört katılımcıdan sadece bir tanesinin kadın olduğu belirtilmiştir. Tüm medyada kadınların hak mücadeleleri ve eylemlerinin yer alma oranının %3 olduğu ifade edilmiştir. MEDİZ'in araştırmasından sonra İRİS'in bir araştırma yaptığı, bu araştırmada NTV'de yayımlanan Neden isimli programın incelendiği belirtilmiş; toplam 37 programa 222 konuk katıldığı, bunlardan 200 tanesinin erkek olduğu, 22 tanesinin kadın olduğu; kadın katılımında program ortalamasının %1.3 olduğu; konukların hepsinin erkek olduğu program sayısının 22 olduğu, konukların hepsinin kadın olduğu program sayısının ise 1 olduğu ifade edilmiştir.

MEDİZ'in yaptığı araştırmaya göre, dizilerde örtük ve direkt olmak üzere iki tür söylem olduğu ifade edilmiş; burada önemli olanın örtük söylem olduğu, nk bunun bilinçaltına işleyen bir tarafı olduğu; direkt söylemin ise akıldan çıkabildiği söylenmiştir. Şiddetin meşruluğunun, namusun kutsallığının, sisteme kayıtsız şartsız uyumun, kadın-erkek işlerinin ayrışıklığının, para ve iktidar işlerinin kadınlara yakışmaması gibi yaklaşımların, bir örtük söylem olarak dizilerde yer aldığı belirtilmiştir.

Medyada, kadınların üst düzey iş konularına ve yönetim kademelerine ulaşamaması sonucunu doğuran dikey ayrımcılıkla, çalışma alanının toplumsal cinsiyet doğrultusunda ayrıştırmasına dayanan yatay ayrımcılığın yoğun bir şekilde sunulmasının, MEDİZ'in yaptığı araştırmadan çıkan sonuç olduğu ifade edilmiştir. Medyada daha yatay, daha demokrat bir yönetim yerine, daha dikey, daha otoriter ve diktatryel bir yönetimin varlığının da, kadınların medyada var olma şanslarını düşürdüğü ifade edilmiş; sermaye ve reklam verenlerin biçimlendirdiği medyanın sadece patronajı değil, medya çalışanlarını da biçimlendirdiği anlatılmıştır. Sonuç itibariyle medyanın reklam verenlere göre biçimlenmesinin medyayı olumsuz şekilde etkilediği vurgulanmıştır.

Genel olarak medyanın CEDAW'ın açık hükümlerine aykırı davranış sergilediği ancak bu konuda şimdiye kadar RTÜK tarafından ne bir izlemenin ne de değerlendirmenin yapılmadığı ifade edilmiştir. Bu konuda değerlendirme yapılıp yapılmadığının RTÜK'e sorulduğu ancak bu güne cevap alınamadığı söylenmiştir.

Bütün medyada, kadınların beğenilen, arzulan modeller olmaları için yoğun bir bombardımanın olduğu, ratingi arttırmak için bunun yeniden ve yeniden üretildiği ve kadınların ciddi bir magazin kültürüne hapsedildiği ifade edilmiştir.

Bilindiği gibi Türkiye'nin durumunun CEDAW Komitesine dört yılda bir raporlandığı, dört yıl önceki raporda medyaya ilişkin çok ciddi eleştirilerin yapıldığı; raporda, ülkemizde medyanın, kadınlara karşı ayrımcı olan cinsiyetçi rol karakterlerini yeniden ürettiğinin saptandığı ve Türkiye'ye tavsiyelerde bulunduğu ifade edilmiştir. Avrupa Komisyonunun 2006-2010 yol haritasında toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin öncelikli alanlar olduğu, UNESCO'nun 2008-2013 yılları arasına toplumsal cinsiyet eşitliğini kritik konu olarak koyduğu söylenmiştir.

Amerika'da üç tane kadın medyasının bulunduğu, bunların Amerika'da incelendiği, gerçekten başarılı çalışmalar yaptıklarının tespit edildiği; Türkiye'de de benzeri bir çalışmanın denendiği ancak maddi yetersizlikler yüzünden gerçekleştirmediği ifade edilmiştir.

İşitsel ve görsel yayıncılığı düzenleyen Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında 3984 sayılı kanunda, yayın ilkelerini düzenleyen 4. maddenin (d) bendinde, insanların cinsiyet ve bezeri nedenlerle kınanmaması ve aşağılanmamasının; (u) bendinde, kadınlara karşı şiddet ve ayrımcılığın teşvik edilmemesinin hüküm altına alındığı; ancak bu maddenin gerekçe gösterilerek bir uygulama yapıldığının bugüne kadar görülmediği söylenmiştir. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesinde, adı geçen kanunun 4. maddesinin (d) bendinde yer alan cinsiyet ayrımcılığı, çocuk istismarı ve şiddet içerikli yayınlara uygulanan hukuksal yaptırımın yetersiz olduğunun belirtildiği; cinsiyetçi olmayan bir medya konusunda ilk yapılması gerekenlerden bir tanesinin, Başbakanlık Genelgesi doğrultusunda mevcut medya hukukunun, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınlarına ilişkin kanunun, RTÜK'ün Kuruluş ve Görevleri Kanununun ve ilgili yönetmeliklerin güncellenmesinin gerektiği, bu güncellemeyle birlikte yaptırım güçlerinin de artırılmasının gerektiği ifade edilmiştir.

MEDİZ'in toplam 22 kadın kuruluşunun beraber oluşturduğu bir yapılanma olduğu, İRİS'in de bunlardan bir tanesi olduğu, ancak bu kuruluşların hiçbir yerden maddi yahut manevi destek almadığı, tamamıyla gönüllülük üzerinden yürüdüğü, ancak bu tür örgütlerin

CEDAW'da da belirtildiği üzere desteklenmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Kendilerinin bir girişim grubu olduğu, dernek ya da vakıf olmadıkları, bu sayede hızlı karar alıp harekete geçebildikleri söylenmiş; dünyada bu tür "watch group"ların olduğu, İRİS'in de bu şekilde bir gözlem grubu olduğu ve gözlemlerin anında paylaşılıp harekete geçildiği ifade edilmiştir. Bu tip kuruluşların devletten destek almaları durumunda, tarafsız kalıp kalamayacaklarının sorulması üzerine, Nuran Bayer tarafından bu kuruluşların hepsinin kadından yana taraf olduğu ifade edilmiş, İRİS'in bir yerden destek almadan çalışma yapmaya çalıştığı anlatılmıştır. Bu tür kuruluşlara devletin katkısının olmasının gerektiği, bu işi ancak STK'lar yaparsa tarafsız sonuçlar ortaya çıkacağı, aynı şekilde sığınma evlerinin de STK'lar tarafından işletilmesinin gerektiği ancak devlet katkısının gerekli olduğu anlatılmıştır. Bütün dünyada sığınma evlerinin STK'lar tarafından işletildiği ancak devletin bunlara maddi katkı sağladığı belirtilmiştir.

MEDİZ benzeri örgütlerde mutlaka alanında uzman insanların, akademisyenlerin bulunmasının gerektiği, Avrupa Birliğinin de artık bu konuya önem verdiği, AB'den proje alıp para kazanmak için çok sayıda şirket kurulduğu ancak bunun önüne geçilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir. CEDAW Komitesine bir hükümet görüşünün gittiği, bir de arkasından gölge raporun gittiği, bu gölge raporun taraflarınca yazıldığı ifade edilmiş; Türkiye'deki kadın örgütleri arasındaki iletişimin kuvvetli olduğu, kadın örgütleri sayesinde Türkiye'de bazı ilerlemelerin gerçekleştiği anlatılmıştır.

10. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü

10/03/2010 Çarşamba günü saat 15:00'da Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü, alt komisyon tarafından dinlenmiştir.

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü tarafından, 2007 yılında RTÜK'e, haberlerin şiddet odaklı olduğu konusunda uyarıda bulunduğu belirtilmiş; RTÜK tarafından bu durumun düzeltilmesi için toplantı yapıldığı, ancak Kadın Dernekleri Federasyonunun toplantıya çağırılmadığı, katılmak istendiği zaman ise rapor göndermelerinin istendiği ifade edilmiş; sivil toplum örgütlerinin plan ve programlar içerisine dahil edilmemesi eleştirilmiştir.

Türkiye’de gazete satışları düşük olduğu için, görsel medyanın toplum üzerindeki etkisinin daha yüksek olduğu ifade edilmiş; televizyonda aynı anda İslamiyet üzerine beş ayrı programın olabildiği, bu programların her birinde dinin farklı anlatıldığı, Diyanet İşleri Başkanlığının ortak yayın yapabileceği söylenmiştir.

Belediyeler Kanununa göre, nüfusu 50.000’i geçen belediyelerin ve Büyükşehir belediyelerinin sığınma evi açma zorunluluğu olduğu, ancak bu zorunluluk bir yaptırıma bağlanmadığı için belediyelerin sığınma evi açmaktan kaçındıkları; bunun önüne geçebilmek için cezai müeyyideye kadar gidebilecek yaptırımların getirilmesinin gerektiği söylenmiştir. Belediyelerin, sığınma evlerine hayat kadınları müracaat ediyor diye sığınma evi açmaktan kaçındıkları, bunun önüne geçebilmek için ara istasyonlar kurulabileceği ve kadınların durumlarına göre farklı sığınma evlerine yönlendirilebileceği ifade edilmiştir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili olarak çıkarılan yasaların çok yerinde olduğu ancak iş uygulamaya geldiğinde sadece STK’lardan bir şeyler beklendiği; ancak sayıları ve ekonomik gücü yeterli olmayan STK’ların da bu mücadelede yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Türkiye’de kadına yönelik şiddetin yaygın olmasının, istihdamda kadın olmayışının, kadının ciddi anlamda eğitimden uzaklaştırılmasının altında yatan ana sebebin, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yanlış algılanmasından, ifadenin biyolojik manada algılanmasından kaynaklandığı ifade edilmiştir.

7 Martta İzmir’de, Konak Belediyesi ile “Değişim Yarat” isimli bir kampanyanın başlatıldığı, kampanyanın esas noktasının toplumsal cinsiyet eşitliği noktasında bilinçlendirme olduğu; kadınların birey olduklarının farkına varmaları için çalışıldığı belirtilmiştir.

Ankara kalesi civarında yaşayan 350 kadınla yapılan bir toplantıda kadınların hepsinin eşinden şiddet görmediğini söylediği, sonrasında şayet bunu söylerlerse daha fazla şiddet göreceklarını düşündüklerinin ortaya çıktığı söylenmiştir.

Sadece kadınların üzerine gidilerek yapılan eğitimlerin yetersiz olduğu, hem erkekleri hem de kadınları bilinçlendirmenin gerektiği söylenmiştir. Bunu yapmak için akademisyenlerin, sivil toplum örgütlerinin, muhtarların, katkıda bulunabilecek herkesin sokağa çıkması ve bunları anlatması gerektiği ifade edilmiştir.

Kadının üretici kimliğini biyolojik kimliği ile eşleştirmeden, kadının istihdama katılmasının anlatılmasının gerektiği söylenmiştir.

2010 yılının Şubat ayına kadar yapılan bir çalışmada medyada 131 tane kadın odaklı haber yakalandığı, bunların hepsinin tecavüze uğramış, şiddet görmüş kadınlarla ilgili olduğu ifade edilmiş; başarılı kadın örneklerinin medyada yer bulmadığı söylenmiştir. Medyada kadın odaklı haberlerin ciddi anlamda düzeltilmesi için, medyanın sivil toplumla işbirliği içerisinde olmasının gerektiği ifade edilmiştir.

Dünya Bankası ile Devlet Planlama Teşkilatının yayınladığı ortak rapor sonucu olarak Türkiye’de kadının iş gücüne katılım oranının 22,2 olduğu söylenmiş; Avrupa Birliğine katılımda olmazsa olmaz şartlardan bir tanesinin kadın istihdamının artırılması olduğu ifade edilmiştir.

Özellikle ülkenin doğu bölgelerinde çok genç yaştaki kız çocuklarının para karşılığı evlendirilmesinin devam ettiği; devletin sadece yatırım anlamında değil, bilgi anlamında da o bölgelere ulaşmasının gerektiği söylenmiştir.

Son yıllarda kadına yönelik şiddetin artmasının öncelikli sebeplerinin ekonomik kriz ve kadının din üzerinden siyasallaşması olduğu belirtilmiştir. Ekonomik krizin ilk vurduğu kesimin kadınlar olduğu, şayet erkek de kriz sebebiyle işten çıkarsa kadının bir darbe daha aldığı belirtilmiş; dinin kadını korkutma yöntemi olarak kullanıldığı söylenmiştir. Yoksulluğun kadını daha da görünmez kıldığı, 1980’li yıllardan beri uygulanan politikaların kadını yoksullaştırdığı ifade edilmiştir.

Şiddete uğradığı için evden kaçan kadının kimliğini yanına almadığı için TC kimlik numarasını bilmemesinin büyük sorun yarattığı; şiddet mağduru kadın ilk olarak adli tıbbı veya karakola gittiğinde, kadından TC kimlik numarası istendiği, olmayınca işlemlerin daha başlamadan bittiği belirtilmiştir.

Şiddete uğrayan kadına karakolda akıl verilmeye çalışıldığı, “Kocandır, döver de sever de.” zihniyetinin hala devam ettiği ifade edilmiştir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede, İngiltere ve Avusturya modellerinde, kadının karakolda bir form doldurduğu, daha sonra bu formun STK’larla ve diğer kuruluşlarla paylaşıldığı, bu şekilde kadının defalarca aynı sorularla karşılaşmasının önüne geçildiği söylenmiştir. Bu

lkelerde STK'ların kadına yönelik Şiddet olaylarının takipçisi, görevlisi, sığınma evine giden yolun açıcısı olduğu belirtilmiş; sivil toplum örgütlerine yaptıkları bu çalışmalara göre puan verildiği ve bu puanlara göre de bu STK'lara ekonomik yardımın devreye girdiği ifade edilmiştir. STK'ların devletten yardım almalarının tarafsızlıklarını zedeleyeceği belirtilmiş ancak işin içinde sığınma evi iŐletmek olduğu zaman devletin yardımının Şart olduğu vurgulanmıştır.

Sığınma evlerinin yapılmasına karşı olunmadığı ancak esas olanın, kadının kendi evinde barınması olduğu; Şiddet uygulayan eşin evden uzaklaştırılmasının gerektiği ifade edilmiştir. Erkeğin evden uzaklaştırılmasının evin maddi sorumluluklarını yklenmeyeceği manasına gelmediği, uzaklaŐtırılan erkeğin takibinin çok önemli olduğu söylenmiştir.

Tecavüze uğramış, cinsel Şiddete maruz kalmış kadınların Adli Tıptan 24 saat hizmet görmesinin gerektiği belirtilmiştir. Tecavüz vakalarında 24 saat geçirildiği zaman delillerin kaybolduğu söylenmiştir. Aile mahkemelerinde 24 saat çalışan hakimler olması gerektiği, bu noktada nöbetçilik sistemine geçilebileceği, hakimin evden faksla yahut internet üzerinden de karar vermesine ilişkin bir düzenlemenin getirilebileceği ifade edilmiştir.

Sığınma evinden çıkan kadının istihdam edilmesinin de büyük problem olduğu ifade edilmiş; Şiddet mağduru kadının çözülmesi gereken sorunlarının, zincirin halkaları gibi olduğu, zincir bir yerden kopsa başarıya ulaşılamadığı ifade edilmiştir. Bu noktada devletin politik kararlılığının çok önemli olduğu, devletin belli bir süre içerisinde kadına yönelik Şiddeti sıfırlayacağını, toplumsal cinsiyet eşitliği için bütün politik organlarını harekete geçireceğini söylemesi ve bunları yapması durumunda, bu sorunların çözüleceği anlatılmıştır.

Bütçede kadın başlığının olmadığı, çocuk, gençlik baŐlıklarının bulunduğu ancak bütün dünyada uygulama bulan toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin ülkemizde bulunmadığı; bunun düzeltilmesinin gerektiği söylenmiştir.

Yargıtay'ın bir kararında, kızını öldüren babanın filinin tre saikiyle insan öldürme olarak görülmediği; kararın verilmesinde, kızın tre sebebiyle öldürüldüğünün ispatlanamadığına dayanıldığı; bu tür davalarda sivil toplumun ve baroların müdahil olmasının gerektiği ifade

edilmiştir. Gene Yargıtay'ın açılan bir boşanma davası üzerine verdiği bir kararda, kadının evini terk ettiği için karılık görevlerini yerine getirmediği ve eşin mahrum kaldığı temizlik, yemek vb. hizmetleri dışarıdan satın almak zorunda kaldığı belirtilerek, bu hizmetlerin ücretlerinin kadından tazminine hükmedildiği ifade edilmiş; yargıda bakış açısının değişmesinin gerektiği söylenmiştir.

11. Uçan Süpürge Temsilcisi Selen Doğan

10/03/2010 Çarşamba günü saat 15:30'da Uçan Süpürge temsilcisi Selen Doğan, alt komisyon tarafından dinlendi.

Selen Doğan tarafından, Uçan Süpürge'nin tüm medya çalışmalarından kendisinin sorumlu olduğu ifade edilerek, 2003 yılından beri Uçan Süpürge'nin editörlüğünü yaptığı belirtilmiştir. Konuya yaklaşımının iki şekilde olacağı; birincisinin yurttaşların bu sorun hakkında ne yapabileceklerinin olacağı, diğerinin ise yasama ve bu konuyla ilgilenen kurumlar arasında ne tür bir işbirliği yapılabileceğine ilişkin olacağı söylenmiştir.

Medyanın kadınlara yönelik olarak uyguladığı şiddet türlerinden bir tanesinin doğrudan şiddet olduğu, doğrudan şiddette kullanılan dilin alaycı, küstah ve özgüvenli bir dil olduğu ve kadınları doğrudan hedefe koyan bir dil olduğu belirtilmiş; bu dilin kadınlara bir şey söyleyen, bir fotoğrafla, bir başlıkla, bir ifadeyle kadınları kolayca aşağılayabilen, kadınların haklarını kolayca gasp edebilen bir dil olduğu söylenmiştir.

Medyada kadınlara yönelik doğrudan şiddetin nasıl gerçekleştiğine ilişkin örnekler verilmiştir. Bir gazete haberinde "Seçilmek için bu kadının güzelliği yetmedi." başlığının kullanıldığı; bu başlığın, güzel, bakımlı, şık kadın olmanın aslında siyaset yapmak için bir geçer koşul olduğunu söyleyen bir dil kullanıldığı ifade edilmiştir.

Bir başka gazetede manşet olarak "yuva yıkan kadın" olarak bir kadının gösterildiği; burada kadının bedenini ve cinselliğini kullanarak yuva yıkan, diğer kadınları mağdur eden bir şekilde gösterildiği; bu durumun kadına yönelik şiddet ve hak ihlali olduğu ifade edilmiştir.

Bir televizyon sayfası yazarının, kendi köşesinde "Kadınlar kötü sofordür." başlığı altında yazı yazdığı; bunun kadınlara yönelik şiddet olduğu, kadınlar şöyledir, şunu yapamazlar, bunu yapamazlar şeklindeki kalıp ifadelerin sık sık kullanıldığı söylenmiştir.

Medyada “Kim demiş kadından itfaiyeci olmaz.” , “Kim demiş kadından Einstein olmaz diye.” gibi söylemlerle sık sık karşılaşıldığı ifade edilmiş, bu tür söylemlerin son derece cinsiyetçi olduğu, bunların kaç yapayım derken göz çıkararak ifadeler olduğu; esasında erkeğin yapabileceği ve kadının yapabileceği işler gibi bir ayrımın kafalarda var olduğunu yansıttığı ifade edilmiştir. Einstein’ın bir erkek olarak bilim ve teknolojiyle özdeşleştirildiği ve bunun başlı başına bir cinsiyetçilik örneği olduğu ifade edilmiştir.

Medyada “Cankurtaran kızları gören boğuluyor.” diye bir haberin çıktığı, kullanılan bu tür başlıkların ve bunların yanında kullanılan resimlerin cinsiyetçi olduğu ifade edilmiştir.

Özellikle magazin basınında makyaj yapmamış, sokağa bakımsız çıkmış ünlü bir kadın görüntülediği zaman, bu kadına saldırdığı ifade edilmiş; burada kadının bedenine saldıran ve şiddet uygulayan bir söylem olduğu belirtilmiştir. Kadınlar bakımlı olmalıdır klişesinin tersyüz edilip başka bir şeye dönüştürülmesinin gerektiği söylenmiş, kadınların her gün makyaj yapmak ve kuaföre gitmek zorunda olmadığı ifade edilmiştir.

Doğrudan şiddetin yanında bir diğer şiddet biçiminin örtük şiddet olduğu, bunun aslında şiddet gibi durmayan ancak dokulara nüfuz eden ve çok güçlü bir şiddet biçimi olduğu söylenmiştir. Bu şiddetin öğretilmiş cinsiyet rollerinden kaynaklandığı ve burada şiddet içeriğini inkar etmenin kolay olduğu ifade edilmiştir. Medyada, erkeklere isim ve soy isimleriyle yahut sadece soy isimleriyle hitap edilirken, kadınlara sadece isimleriyle hitap edilmesinin örtük şiddete örnek olduğu ifade edilmiş; söz konusu kadın olduğu zaman, sanki kadının başka aidiyeti yokmuş gibi, bir soyadı, bir kimliği yokmuş gibi davranıldığı ve bunun şiddet uygulamak olduğu belirtilmiştir. Kadınlara sadece isimleriyle hitap etmenin kadınları ikincilleştiren bir hitap biçimi olduğu söylenmiştir.

Meclisin açıldığı gün medyada, “Mecliste kaç kadın kuaförü var?” şeklinde haberler yapıldığı; bunun da örtük şiddete örnek olduğu ifade edilmiştir.

Medyada fuhuş haberleri verildiği zaman, sadece kadınların fotoğraflarının ve görüntülerinin yer aldığı, erkeklerin görüntülerinin yer almadığı söylenmiştir. Bunun da örtük şiddete örnek olduğu belirtilmiştir.

Bir fotoğraf makinesi reklamında makinenin kadınlar için üretildiğinin belirtilmesinin, farklı renkleri olduğunun ve makineyi kullanmanın çok kolay olduğunun vurgulanmasının kadına yönelik örtük şiddet içerdiği belirtilmiş; bu reklamdan komplike makinelerin kadınlar tarafından kullanılamayacağı anlamının çıktığı belirtilmiştir.

Gazetelerde, özellikle ekonomi sayfalarında şirketlerin evlenmesinden bahsedildiği, bu tip durumları kadınlık haliyle, kadınlarla özdeşleştirilmelerinin çok yanlış olduğu, bu tür başlıkların çok cinsiyetçi bir dil tarafından yazıldığı ifade edilmiştir.

Gene “adam yerine koymak”, “adam gibi davranmak” şeklindeki ibarelerin cinsiyetçi ibareler olduğu ve bunların kadınlar tarafından kullanılmamasının gerektiği belirtilmiştir.

Medyada yer alan, “Eş Cinayetlerinde Baş Rol Kadının” şeklinde bir başlıktan söz edilmiş; kadınlar niçin suçun failleri oluyor, bunun sosyolojik sebeplerinin çok iyi araştırılmasının gerektiği ifade edilmiştir. Bu başlığı atan gazetenin güya durumu eleştirir gibi gözüktüğü, oysa bunun gazeteyi okuyanlar tarafından böyle algılanmadığı söylenmiştir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddete ilişkin çok sağlam istatistikler olmadığı, TÜİK’in yaptığı araştırmanın çok yanı ve yanlış olduğu, diğer taraftan sivil toplum örgütlerinin kendi kıt olanaklarıyla ve az zamanda bir şeyler yapmaya çalıştıkları ancak bunların da geneli kapsamadığı anlatılmıştır. Konu hakkında çok fazla araştırma ve bunlara dayanan rakamlar olduğu, hangisi doğru hangisi değil, kafalarda karışıklık olduğu belirtilmiştir.

Medyada çalışan kadınlara yönelik olarak da şiddetin gerçekleştiği, bazı erkek ve deneyimli köşe yazarlarının gazeteci olmak isteyen bir kadınla dalga geçebildikleri; şayet gazeteci olmak isteyen bir erkek olsaydı böyle davranmayacakları ifade edilmiştir.

“Kadın Öğretmene Müdür Dayağı” başlıklı haberde dayağa maruz kalan öğretmenin kadın olduğunun özellikle belirtildiği söylenmiş ve bunun hak ihlali olduğu ifade edilmiştir.

Medyada şiddet haberlerinde mağduriyetin bütün çıplaklığıyla anlatılmasının, özellikle cinsel saldırı haberlerinde saldırının bütün detaylarının anlatılmasının olayın pornografikleştirilmesi manasına geldiği ifade edilmiştir.

“Berdeli Kabul Etmedi Öldürüldü” başlıklı bir haberde bilinçaltına işleyen bir yan olduğu, aslında berdelin kabul edilebilir bir şey olduğunun, makul ve yasal olduğunun insanlara empoze edildiği belirtilmiştir.

“Üniversiteli Eş Dayak Taraftarı” başlıklı haberin şiddet içerdiği; Türkiye’de taraftar olmanın çok hoş ve meşru karşılandığı, futbol taraftarlığının çok yüceltiği ülkemizde, dayağa taraftar olmanın olumlu çağrışımlar yaptığı söylenmiştir.

Ünlü bir gazetecinin “Bu ordu kadınların iki bacağıнын arasını da koruyor.” şeklinde yazı yazdığı, buna karşılık olarak MEDİZ’in ve kadın örgütlerinin tepki gösterdikleri ifade edilmiştir.

Kadınların gazetelerde, özellikle üçüncü sayfa haberlerinde kurban olarak temsil edildiği belirtilmiş; kadınlara annelik ve kadınlıkları üzerinden bir kutsiyet atfedildiği, aslında bu şekilde bilinçaltında kadınlara, “Siz biraz haddinizi bilin, annesiniz ve çok kutsalsınız, oturun evinizde, ne işiniz var bütün bunlarla.” denildiği ifade edilmiştir.

Kadının, birisinin kardeşi, birisinin kocası olarak tanımlanmasının şiddetin bir başka biçimi olduğu ifade edilmiş, kadının bu şekilde birey olarak görülmeyip, kadınların varlıklarının başkalarının üzerinden tanımlamanın çok sık karşılaşılan bir olay olduğu ifade edilmiştir.

Gazetelerde arka sayfa güzel olarak, bir nesne olarak, bir kar ve arzu nesnesi olarak kadın bedeninin gösterildiği ve bunun şiddet olduğu belirtilmiştir.

Medyada kadın temsillerinden bir tanesinin “yok temsil” olduğu ifade edilmiş, bazı gazetelerde kadınların hiç temsil edilmediği, adeta yok sayıldığı belirtilmiş; bu gazetelerde kadının gerçekten olmadığı, haberin içinde, sayfalarda, hiçbir yerde olmadığı anlatılmış; bunun kadını yok saymak anlamına geldiği ve bir şiddet türü olduğu ifade edilmiştir.

Medyanın, kadına yönelik şiddetin gerçekleştiği bir alan olduğu, ancak aynı zamanda bu şiddetle mücadele için de iyi bir mücadele aracı olduğu ifade edilmiş; Hürriyet Gazetesinin konuyla ilgili yaptığı konferansta “İş yerinde aile içi şiddete maruz kalındığında şirket ne yapmalı?” şeklinde bir sunumun da olduğu ve medyada bu tip örneklerin iyi modeller olduğu söylenmiştir. Hürriyet Gazetesinin yaptığı

araştırmaya göre, kadınların haklarını %70 oranında medyadan öğrendikleri ifade edilmiş ve medyanın bu yönüyle çok önemli olduğu vurgulanmıştır.

Bu mücadelede milletvekilleriyle sürekli iletişim halinde olmanın önemli olduğu, milletvekillerinin bu sorunu TBMM’de dile getirmelerinin, konu hakkında soru sormalarının önemli olduğu ve TBMM içerisinde bu konuyla ilgili bir kamuoyu yaratmanın önemli olduğu ifade edilmiştir.

8 Mart Dünya Kadınlar Gününde, mağazaların indirimli mücevherler, kıyafetler satmasının istenmediği; toplumdaki istenenin çiçek olmadığı; kadınların öldürülmemesinin, ayrımcılığa maruz bırakılmamasının, kadınların birey olarak kendilerini var etme olanaklarının onlara tanınmasının yeterli olduğu ifade edilmiştir.

Cinsel şiddete maruz kalmış genç bir oyuncunun fotoğrafının günlerce gazetelerde yayımlandığı ve kadın bir televizyon programına bağlandığında “Bu şekilde vermeyin, buna demeyin, buna tecavüz demeyin, bu bir cinsel saldırıdır, şu an siz bana şiddet uyguluyorsunuz.” diyerek gerçek bir ders verdiği ifade edilmiştir.

Yurttaşların televizyonda, kadına yönelik şiddet içerikleriyle karşılaştığı zaman şikayet mekanizmalarını kullanmasının gerektiği, RTÜK’ün Alo 178 şikayet hattına şikayette bulunmasının gerektiği; gazetelerin, televizyonların özdenetim mekanizmalarının işleminin gerektiği, bu mekanizmaların gazete ve televizyonları bu konuda uyarmasının gerektiği ifade edilmiştir. Gazete ve televizyonların okur ve izleyici temsilcilerinin de önem taşıdığı, sıkıntılarının bu kimselere de iletilmesi gerektiği söylenmiştir. Parlamentoda bu konuya ilişkin olarak daha ağır yaptırımlar içeren düzenlemelerin yapılmasının gerektiği belirtilmiştir.

Toplumsal cinsiyet odaklı eleştirel medya okur-yazarlığının çok önemli olduğu, bunun yaygınlaştırılması gerektiği; ancak medya okur-yazarlığını okulların müfredatına koyarak bu sorunun çözülemeyeceği belirtilmiştir.

Şiddetsizliğin her yerde dile getirilmesinin gerektiği, medyadan öncelikli talebin bu yönde olmasının gerektiği söylenmiştir. Uçan Süpürge’nin 2003 yılında alternatif bir ağ yarattığı, bu ağ uyarınca

Türkiye'nin her yerinde yerel kadın muhabirlerinin bulunduğu; bu muhabirlerin sayıları buldukları illere göre değişmekle beraber, medyada asla yer almayan, medyanın haber değeri biçmediği haberlerin bu şekilde Uçan Süpürge'ye geldiği ifade edilmiştir.

Reklam Verenler Derneği, Reklam Öz Denetim Kurumu gibi yerlerle mutlaka ilişki içinde olunması gerektiği ve onların konu hakkında farkındalıklarını arttırmak gerektiği söylenmiştir. Burada kastedilenin sansür olmadığı ancak biraz baskı gücü oluşturmanın faydası olacağı anlatılmıştır.

CEDAW'ın özellikle 2, 5, 7, 10, 11, 13'üncü maddelerine dayanılarak, medyadan şiddet içeren içerikle ilgili olarak hesap sorulabileceği, CEDAW'ın iç hukukun bir parçası olduğu ve kanun gücünde olduğu ifade edilmiştir.

Üniversitelerde, iletişim fakültelerinde toplumsal cinsiyet eşitliği dersinin müfredata girmesinin gerektiği söylenmiştir. RTÜK yasa taslağına bakıldığı zaman, taslağın 9. maddesinin (b) bendinde "Cinsiyet farkı gözetilerek düşmanlığa tahrik edilmemeli." dediği, nefret oluşturmama üzerine hükmün olduğu, özel hayatın gizliliğine ilişkin hüküm olduğu belirtilmiş; ancak taslağın bu halinin dahi çok muğlak olduğu ve burada yer alan ifadelerin çok yetersiz olduğu söylenmiştir. RTÜK uzmanlarının, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünden toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi aldıkları, ancak gene de yasanın bir adım dahi dışına çıkmadıkları ve aslında hala toplumsal cinsiyete odaklı medya okur-yazarlığından yoksun oldukları belirtilmiştir. RTÜK uzmanlarınca, şayet televizyonda kadının dayığa maruz kaldığı bir sahne varsa, yani doğrudan şiddet varsa, hemen not alındığı; ancak şayet örtük şiddet varsa bunların görülemediği ifade edilmiş, bunun önüne geçmek için bu uzmanların bir farkındalık eğitiminden geçmesinin gerektiği belirtilmiştir.

Kadın programlarının çok eleştirildiği, aslında bu tarz programlara ihtiyaç olduğu ancak bu programların daha faydalı hale getirilebileceği; daha eğitici olan ve toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısına sahip programlar yapılabilmesi söylenmiştir.

Çocuklara ağır makyajlar altında acıklı şarkılar söyleten televizyon programlarının bu çocuklara şiddet uyguladığı; Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi vb. diğer sözleşmeler vasıtasıyla bu tür programların yayımlanmaması üzerine baskı oluşturulması gerektiği söylenmiştir.

Konuyla ilgili kurum ve kuruluşların bir araya gelmesinin çok önemli olduğu, yapılacaklar üzerinde tartışmaların olması gerektiği ve eylem planlarının olmasının gerektiği ifade edilmiştir. Bu konuyla ilgili başlı başına bir devlet politikasının olması gerektiği söylenmiştir. Medyada kadına yönelik şiddetle ilgili olarak Ceza Yasasından faydalanılabileceği, Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesinden yararlanılabileceği ifade edilmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede “Bu erkeklikse biz erkek değiliz” inisiyatifini erkeklerin oluşturduğu ve bu inisiyatifin eylemlerinin son yıllarda yapılan en parlak eylemlerden olduğu ifade edilmiştir.

Bayan-kadın kelimelerine ilişkin tartışmada, kuvvetle kadın kelimesinden yana taraf olunduğu; “bayan” diye bir cins adı olmadığı, bu kelimenin Türkçe için de yanlış olduğu; kadına sadece kadın denmesinden yana oldukları belirtilmiştir. “Dayak yemek”te yer alan “yemek” kelimesinin beslenmek gibi olumlu çağrışımları olduğu, bu yüzden “dayağa maruz kalmak” şeklindeki kullanımın tercih edildiği; “bomba gibi haber” , “bilgi bombardımanı”, “tetikleme” gibi kullanımların çok militarist ve ataerkil çağrışımları olduğu, bu yüzden kullanmayı tercih etmedikleri ifade edilmiştir. “Bilim adamı”, “İş adamı” vb. kavramlarının aynı gerekçelerle kullanılmadığı; “kadınların geleneksel rolleri” yerine “ataerkil roller” şeklindeki kullanımın tercih edildiği, çünkü çok güzel gelenek ve törelerin de bulunduğu söylenmiştir. Bir takım kötü uygulamaların geleneklere dayanılarak meşrulaştırılması olasılığının bile aslında şiddet olduğu belirtilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM KOMİSYON TARAFINDAN KONU İLE İLGİLİ GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER

1. Çankaya Belediyesi Kadın Sığınma Evi Ziyareti

31 Mart 2010 tarihinde Çankaya Belediyesi kadın sığınma evine ziyarette bulunulmuştur. Müdür yardımcısı Didem Gelegen ve sığınma evi çalışanları tarafından sığınma evi hakkında bilgi verilmiştir. Çankaya Belediyesi kadın sığınma evinin 2008 yılının Mart ayında kurulduğu, Çankaya Belediyesi Kadın Danışma Merkezine bugüne kadar 500 kadar kadının başvurduğu, kadın sığınma evinde bugüne kadar 205 kadın ve 149 çocuğun kaldığı ifade edilmiştir.

Kadın Danışma Merkezinin 18 yaşın üstündeki kadınlara toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, kadına yönelik ayrımcılık, kadın erkek eşitliği ve kadının yasal hakları konusunda bilgilendirme yaptığı; kadın sığınma evinin ise fiziksel, cinsel, duygusal şiddete uğramış veya uğrama riski olan kadınlara ve çocuklarına psiko-sosyal, hukuksal ve ekonomik destek sunduğu ifade edilmiştir. Çankaya Belediyesi kadın sığınma evinde sosyal çalışmacıların, psikologların, çocuk birimi çalışanlarının, ev idarecilerinin, yemekhane ve temizlik görevlileri ile gözetmenlerin çalıştığı söylenmiştir.

Sığınma evinde kalan kadınlara ve çocuklara yönelik olarak, ruhsal destek programlarının, sosyal destek programlarının olduğu; hukuki ve istihdama ilişkin yönlendirmeler yapıldığı; çocuklara yönelik psiko-sosyal değerlendirme, bakım ve eğitim hizmetlerinin olduğu; sosyal etkinlikler düzenlendiği ve sanatla iyileşme çalışmalarının yapıldığı anlatılmıştır.

Didem Gelegen tarafından, kolluk kuvvetlerinin şiddete uğrayan kadınların başvurusunu, 22.10.2009 tarihli SHÇEK, KSGM ve Emniyet Genel Müdürlüğü protokolüne uygun olarak kabulü ve yönlendirmesi (barıştırmaktan vazgeçilmesi, sığınma evine nakil süreci...) gerektiğinden bahsedilmiş; ancak kolluk kuvvetlerinin araçlarını kullanmakta sorun yaşandığından, kolluğun sığınma evinin mahremiyetini yeteri kadar gözetmediğinden söz edilmiş ve kadınların güvenliğinin sağlanması için standart prosedürler oluşturulması gerektiği belirtilmiştir. Özellikle kadınların korunması noktasında polisle

tanımlanmış bir işbirliğinin bulunmadığından bahsedilmiş; polisin şiddet mağduru kadını direkt sığınma evine değil, kadın danışma merkezine yahut SHÇEK'e götürmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Şiddet mağduru kadın mahkemeye gittiği zaman koruma altında olmadığı, polisin mahkeme sürecinde kadını korumasının gerektiği söylenmiştir.

Baronun Adli Yardım Bürosu tarafından, şiddete uğrayan kadınlara ücretsiz avukat atıldığı, talep eden kadınların Baro Kadın Hakları Kuruluna yönlendirildiği söylenmiştir. Kadına yönelik şiddetle ilgili davalarda ilgili avukatların kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet konusundaki bakış açılarının, kadına yönelik şiddetle ilgili yasal mevzuata hâkim olmalarının çok önemli olduğu belirtilmiştir. Ancak her avukatın şiddet görmüş kadına nasıl yaklaşacağını bilmediği, bazı vakalarda kadınların tekrar tekrar travmatize olduğu, bunun önüne geçmek için bu konuda uzmanlaşmış avukatların bulunmasının gerektiği ifade edilmiştir. Sığınma evlerinde hukukçu kadrosunun bulunmasının gerektiği ancak bu avukatların konu hakkında eğitilmiş kimselerden seçilmesinin gerektiği belirtilmiştir.

Sığınma evlerinde maksimum altı aya kadar kalılabildiği, bu süre dolduktan sonra sığınma evinden ayrılan kadınların istihdam edilmesinin gerektiği, sığınma evinden ayrılıp iş bulan kadınların genellikle geçici, düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalıştıkları belirtilmiş; İŞKUR'un sığınma evinde bulunan kadınlara yönelik olarak istihdam garantili iş kursları açmasının gerektiği belirtilmiştir. İstihdam ve meslek edindirmede bu kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık yapılmasının gerektiği; bu kadınlar için özel sektör ve kamuda işe alınmada kota getirilmesinin gerektiği söylenmiştir.

Sığınma evinden ayrılan kadınlara Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından ayda 100 TL nakit yardım yapıldığı, ancak sigortalı bir işe giren kadına verilen bu yardımın kesildiği söylenmiş; yapılan bu yardımın kesilmesinin değil, verilen miktarın artırılmasının gerektiği ifade edilmiştir.

Sağlık kuruluşlarında şiddete maruz kalan kadına nasıl davranılacağına bilinmediği; hastanelerde karşılaşılan sorunların sosyal servis bölümlerinde çözülmeye çalışıldığı, ancak bunun daha çok çalışanların bireysel çabaları ile gerçekleştiği, bu konuda standart bir prosedürün izlenmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Sığınma evlerinde

kalan kadınların ve onların çocuklarının sağlık hizmetlerinden ücretsiz faydalanmalarının gerektiği, kadınların sığınma evine girer girmez sosyal güvencelerinin sağlanmasının gerektiği belirtilmiştir.

Sığınma evlerinden ayrılan kadınlar için Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) evlerinden kontenjan ayrılmasının gerektiği, bu evlerin en az bir yıl sığınma evinden ayrılan kadınlara tahsis edilmesinin gerektiği, uluslar arası örneklerde bu evlere “yarı yol evleri” denildiği ifade edilmiştir.

Sığınma evlerinde kalan kadınların çocuklarının, SHÇEK tarafından ücretsiz kreş hizmetinden faydalandırıldığı, ancak bu hizmetten faydalanan sayısının artmasının gerektiği; bu çocukların yerleştirildiği kreşlerdeki hizmetin niteliğinin aile içi şiddete tanıklık eden çocuklara uygun hale getirilmesinin gerektiği belirtilmiştir.

Sığınma evinde kalan ve sigortalı bir işte çalışan kadınların iş adreslerine SGK sitesinden ulaşılabilirdiği; güvenlik sorunu olan kadınlara ve çocuklarına, çocukların e-okul kayıtları üzerinden ulaşılabilirdiği belirtilmiş; bunun önüne geçebilmek için, il sosyal güvenlik müdürlüğünün güvenlik tehlikesi bulunan kadınların sigorta kayıtlarının gizli tutulmasına dair bir mekanizma geliştirmesinin gerektiği ve sığınma evinde kalan ve güvenlik sorunu bulunan kadınların çocuklarının e-okul kayıtlarının gizli tutulmasının gerektiği ifade edilmiştir. İşe girmek için aranan ikametgah belgesinde bu tür durumlara uygun adres gizliliğinin sağlanmasının gerektiği söylenmiştir.

Sığınma evlerine doğrudan gelen mektupların, sığınma evlerinin gizliliği noktasında sorun çıkardığı; bunun önüne geçebilmek için mektupların öncelikle başka bir yere gelmesi, sonrasında sığınma evine getirilmesinin gerektiği ifade edilmiştir.

Ankara’da kadın danışma merkezi ve sığınma evi olmayan belediyelerin, danışma merkezlerini ve sığınma evlerini açmalarının gerektiği ifade edilmiş; Ankara’da Altındağ Belediyesinin sığınma evini açmaya hazır olduğu, Keçiören Belediyesinin açacağını ifade ettiği ve Mamak Belediyesinin sığınma evi açmak için planlama yaptığı belirtilmiştir.

Ankara'da üç tane sığınma evi bulunduğu, bir tane de SHÇEK'e ait ilk istasyon bulunduğu ifade edilmiş; hafta sonları ve mesai saatleri dışında yapılan başvuruların, sığınma evlerine kabule uygun olup olmadığına ilişkin değerlendirme yapılanaya kadar acil yardım ve gereğinde tıbbi müdahale yapacak ve 1-2 günlük barınma hizmeti sunacak merkezlerin sayısının artırılmasının gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Ankara'da SHÇEK'e ait ilk istasyonun(kriz merkezinin) 24 saat açık olduğu, burada yer yataklarının bile dolu olduğu, gece sokakta kalan herkesin buraya geldiği söylenmiştir.

Zihinsel engelli kadınların, akli hastalığı olan kadınların, seks işçisi olan kadınların kadın sığınma evlerine kabul edilmediği; Ankara'da otobüs terminalinde 20 kadar zihinsel özürlü kadının barındığı, bu tür özel gruplar için özel sığınma evlerinin açılmasının gerektiği belirtilmiştir.

Şiddet mağduru kadınların sağlık kuruluşlarına daha çok şiddet uygulayan eşleri tarafından getirildikleri; oysa kadının sağlık personeliyle teke tek görüşmesinin gerektiği ve bu noktada hastanelerdeki polislerin konuya duyarlı olmasının gerektiği ifade edilmiştir.

4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanunun tam anlamıyla uygulama bulması durumunda, çoğu vakada erkeğin evden çıkarılacağı; bu durumda sığınma evine sadece isteyen kadınların geleceği söylenmiştir. 4320 sayılı kanunun yaptırımlarının izlenmesinin gerektiği, elektronik kelepçe uygulaması yapılabileceği ifade edilmiştir.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesinde belirtildiği şekilde kurumlar arası koordinasyonun sağlanmasının gerektiği; bu noktada ilk defa Kadın Dayanışma Vakfının belediyeleri bir araya getirdiği söylenmiş; kamu kurumları sığınma evi açmaya yanaşmazken, özellikle doğu illerinde STK'ların sığınma evi açtığı ifade edilmiştir.

Alo 183'ün sadece kadına yönelik şiddet için çalışmadığı, başka sosyal problemlerle ilgili olarak da çalıştığı; kadına yönelik şiddete özelleşmiş daha fazla ücretsiz hat kurulması gerektiği söylenmiştir.

Çankaya Belediyesinin kadın sığınma evinde kalan 20 kadar kadın olduğu, esasında sığınma evinin kapasitesinin 50 olduğu ancak önemli olan yatak kapasitesi değil hizmet verecek personel sayısının yeterliliği olduğu söylenmiştir. Çankaya Belediyesi kadın sığınma evinde 20'ye yakın kişi çalıştığı ifade edilmiştir.

Sığınma evine başvurup geri çevrilenlerin genellikle hem şiddete uğramış hem de psikiyatrik sorunları olan kadınlar olduğu; bu kadınlar için ayrı kurumların olmasının gerektiği, esasında SHÇEK'in özürlü bakım merkezi olmakla birlikte, burasının özür durumu %51'i aşan kadınları aldığı ifade edilmiştir.

Aile mahkemesi hakimlerinin 4320'ye dayanarak tedbir kararı olarak, aile terapisi yaptırmaya hükmettiği ancak şiddet vakalarında ortada çoğu zaman bir aile olmadığı ifade edilmiştir. Kadına yönelik şiddet durumlarında, şiddet uygulayanın cezalandırılmasının gerektiği ve kadına yönelik şiddetin suç olarak tanımlanmasının gerektiği belirtilmiştir.

Kadınların ataerkil sistemi ürettiği düşüncesinin yanlış olduğu, kadınların ataerkil sistemi değiştiremeyince onaylıyor pozisyonuna düştükleri söylenmiştir. Aile içi şiddet vakalarında kadınlara odaklanıldığı, şiddetin tanığı olan çocukların da koruma altına alınmasının gerektiğinin altı çizilmiştir. Her sığınma evinde bir çocuk biriminin kurulmasının gerektiği söylenmiştir. Şiddet uygulayan kişi genellikle baba olduğu için, şiddete tanık olan çocukların erkeklerden soğumasının önüne geçecek bir şekilde bakılmalarının gerektiği, bu çocuklara bakan ve çocukları eğiten kişilerin erkek olmasının gerektiği ancak bu eğiticilerin çok iyi eğitilmiş olmasının gerektiği ifade edilmiştir.

Ensest mağduru kadınların ağır travma yaşadıkları, bu kadınlar için tedavi merkezlerinin bulunması gerektiği ve ensest faillerinin cezalandırılmasının gerektiği belirtilmiştir.

Sığınma evi yerine konuk evi teriminin kullanılmasının doğru olmadığı, çünkü şiddet gören kadının konuk olmadığı, gerçekten de bir yere sığındığı ifade edilmiştir. Uluslar arası literatürde sığınma evi kelimesinin, "shelter" kelimesiyle karşılandığı belirtilmiştir.

Sığınma evinde kalan kadınlarla yapılan görüşmelerde, sadece şiddet değil, bir çok farklı sebepten kadınların sığınma evine geldikleri görülmüştür. Sığınma evinde kalan kadınların sığınma evine çok çeşitli yollardan ulaştıkları; belediyenin kadın dayanışma merkezi, polis, kaymakamlık, muhtarlıklar ve internet vasıtasıyla sığınma evine ulaşıldığı tespit edilmiştir. Şiddet mağduru kadınlarca, 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanundan faydalandıkları ve mahkemece verilen tedbir kararlarının korumasından fayda gördükleri ifade

edilmiştir. Şiddet mağduru kadınların değişik sosyo-ekonomik koşullardan ve farklı eğitim düzeylerinden geldikleri gözlemlenmiştir. Mağdur kadınların hemen hepsinin ortak kaygısının sığınma evinden çıktuktan sonra bir iş bulmak ve kendi hayatlarını kurmak olduğu gözlemlenmiş ve bu kadınların istihdam noktasında devletten beklenti içinde oldukları tespit edilmiştir. Mağdur kadınların bir diğer kaygısının da çocuklarının eğitimi ve sığınma evinden çıktuktan sonra kalacak bir yere duydukları ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Sığınma evindeyken ve sığınma evinden çıktuktan sonra iş bulana kadar temel ihtiyaçlarını karşılayacak kadar paranın devlet tarafından tahsisinin beklendiği ifade edilmiştir.

2. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Ankara Kadın Sığınma Evi Ziyareti

8 Nisan 2010 tarihinde SHÇEK'e ait kadın sığınma evi ziyaret edilmiştir. Ziyaret sırasında sığınma evi müdürü Seher Gündoğan'dan bilgi alınmıştır. Sığınma evinin kapasite üstü çalıştığı, sığınma evinin kapasitesinin 16 yatak ile 3 çocuk yatağından ibaret olduğu belirtilmiş, bu kapasitesinin Ankara için çok yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Sığınma evinde bir sosyal hizmetler uzmanı, bir çocuk psikologu, 6 çocuk eğiticisi ve 8 güvenlik görevlisinin hizmet verdiği belirtilmiştir. Sığınma evine zaman zaman ambulans ve polis arabası geldiği, sığınma evinin yerinin bu yüzden deşifre olduğu söylenmiştir.

Şiddet mağduru bir kadın tarafından yapılan ilk başvurunun, Aile Danışma Merkezine yapıldığı, kadının oradan ilk kabule gittiği ve boş sığınma evi arandığı; mesai saatleri içerisinde Çankaya Belediyesi ile Ankara Büyükşehir Belediyesi sığınma evlerinin arandığı, mesai saatleri dışında ise 183'ün arandığı ifade edilmiştir. Mağdur kadın için Ankara'da bulunan sığınma evlerinde ve ilk kabulde yer bulunmuyorsa Ankara dışındaki sığınma evlerinin arandığı söylenmiştir.

STK'ların ve Avrupa Birliği projelerinin kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin olduğu; STK'ların konu hakkındaki deneyimlerinin fazla olduğu çünkü STK'ların dünya deneyimlerini takip ettikleri ifade edilmiştir. STK-devlet işbirliğinin olmasının gerektiği, mücadelenin ortaklaşa yürütülmesi gerektiği söylenmiştir.

Sığınma evlerinde yaşanan en büyük sorunun kalifiye eleman eksikliği olduğu, şiddet mağduru kadına ilk etapta nasıl davranılması gerektiğini bilen çalışanların olmasının gerektiği belirtilmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarının ve profesyonellerin kadın sığınma evlerinde çalışmaları için teşvik edilmelerinin gerektiği söylenmiştir. SHÇEK'in kadro ve ücret politikasını değiştirmesinin gerektiği, geçici görevlilerin kadrolu hale getirilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Seher Gündoğan tarafından, Ankara'da kurulmuş olan şiddetle mücadele il kurulundan bahsedilmiş; il kurulunun içinde STK'ların, üniversitelerin, denetimli serbestlik biriminin, Milli Eğitimin, Sağlık Bakanlığının, Ankara Ticaret Odasının, Ankara Sanayi Odasının, TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun ve daha birçok katılımcının olduğu belirtilmiştir.

Sığınma evinden çıkan kadınların ucuz konuta ihtiyaç duydukları, devletin bu kadınların yaşamını asgari ölçüde sağlayacak kadar yardımda bulunmasının gerektiği, bu kadınların çocukları için ücretsiz yahut düşük ücretli kreşlerin sağlanmasının gerektiği söylenmiştir. SHÇEK ve İŞKUR arasında yapılan protokol uyarınca sığınma evinde kalan kadınlara meslek edindirme eğitimlerinin verildiği ifade edilmiştir. Kadın İstihdamı ve Emegini Değerlendirme Derneğinin sığınma evinde kalan kadınları işe yerleştirmek için çeşitli görüşmeler yaptığı, sığınma evinde kalan kadınların temizlik işleri ve güvenlik görevliliği gibi işlerde istihdam edildiği belirtilmiştir.

Sığınma evinde kalmayan ancak mahkemeye gelen kadının da sığınma evlerinin ilgi alanı içinde olması gerektiği, çünkü bu kadınların mahkeme safhasında da desteğe ihtiyaç duydukları ifade edilmiştir. Şiddet mağduru kadınların rehabilitasyonunun çok önemli olduğu, Sağlık Bakanlığının bu tür kadınlar için birimler kurmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Akli dengesi bozuk olan kadınlardan sığınma evinde kalanların bazen diğer kadınlara saldırdığı, bu tür durumlarda 112'nin arandığı ancak şayet kadın kabul etmezde kadına sakinleştirici yapılmadığı söylenmiştir. Sağlık Bakanlığının bu kadınlar için rehabilitasyon ve psikolojik müdahale merkezi açmasının gerektiği ifade edilmiştir.

Sığınma evine içeriden yahut dışarıdan saldırı olduğu zaman, saldırıya uğrayan kişinin şikayetçi olabildiği; ancak kurumsal şikayetin önünün açılmasının gerektiği, sadece kişisel şikayetin kabulünün personeli ciddi sıkıntıya soktuğu belirtilmiştir. Şikayetçi olması gereken kişiler mahkemeye gitmediği zaman takipsizlik kararı verildiği ifade edilmiştir.

Şiddet mağduru kadını polisin bir an önce SHÇEK'e yönlendirdiği, oysa öncelikle 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun hükümlerinin uygulanmasının gerektiği, sonrasında kadının sığınma evine getirilmesinin gerektiği belirtilmiştir. 4320'ye göre verilen tedbir kararlarının rehabilitasyon zorunluluğu içermesi gerektiği ifade edilmiş; bu rehabilitasyon eğitiminin içerisinde, öfke kontrolü, alkol-madde bağımlılığıyla mücadele, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinin olması gerektiği belirtilmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede işin sahibinin SHÇEK olduğu ancak SHÇEK'in bu sorumluluğu diğer kurumlarla paylaşmak istediği belirtilmiştir. SHÇEK'in kurumsallaşmasının ve yeterliliğinin sağlanmasının gerektiği, personel sayısının her sene azaldığı, SHÇEK'teki personel sayısının 13.000'den 8.000'e düştüğü, kurumun çalışma koşulları çok zor olduğu için personelin kurumdan kaçmaya çalıştığı ifade edilmiştir. Kurumda ücretlerin düşük olduğu, özellikle sığınma evlerinde çalışanların ücretlerinin artırılması gerektiği ve yapılan işin katlanılabilir hale getirilmesinin gerektiği söylenmiştir.

Emniyetin, sağlık birimlerinin, kreşlerin ve SHÇEK'in koordineli bir şekilde çalışmasının gerektiği söylenmiş; resmi sevk mekanizmasının kurulması gerektiği ifade edilerek, her şeyin SHÇEK'ten beklendiği ifade edilmiştir.

Sağlık Bakanlığının özürhüleri ve akıl sağlığı yerinde olmayanlar için ayrı birim açmasının gerektiği, bu durumda olan kadınların SHÇEK'e gelmemesinin gerektiği söylenmiştir. Huzur evi için sıra bekleyenlerin bile sığınma evlerine geldiği, bunların olmamasının gerektiği ifade edilmiştir.

Şiddet mağduru kadının sığınma evine gelmeden önce ilk kabul merkezinde kalmasının gerektiği, kadının durumunun ilk kabul merkezinde incelenmesinin gerektiği; sonrasında kadının yönlendirmesinin yapılmasının gerektiği belirtilmiştir. Kadın evine dönmek istiyorsa oraya, sığınma evine gitmek istiyorsa sığınma evine yönlendirmesinin yapılmasının gerektiği ifade edilmiştir. Kadının evine yahut sığınma evine gitmesi konusunda ilk kabul merkezinin yönlendirici olmasının gerektiği söylenmiştir.

Devletin işe alımlarda, sığınma evinden çıkan kadınlar için kontenjan ayırmasının gerektiği belirtilmiştir. Şiddet mağduru kadınlar için istihdam kontenjanı ayrılması durumunda; ilk kabul merkezlerinde kadının iş için gelip gelmediğinin ayrımının yapılmasının gerektiği ifade edilmiştir.

Sığınma evinden çıkan kadınlar için en azından bir yıl kalabileceği, yeni hayatına alışabileceği evler olması gerektiği, bu evlerin TOKİ tarafından yapılabileceği ifade edilmiştir.

Şiddet mağduru kadınların ikametgah kayıtlarında “gizli” ibaresinin bulunmasının gerektiği; kadınların çocuklarının e-okul kayıtlarının da bu şekilde olmasının gerektiği, bu sayede şiddet uygulayan eşin kadını ve çocuklarını bulamayacağı ifade edilmiştir.

Okul öncesi çocuklar için sığınma evleri bünyesinde kreşlerin açılmasının gerektiği ve çocuklara yönelik rehabilitasyonun buralarda yapılmasının gerektiği söylenmiştir.

SHÇEK personelinin süpervizyon almasının gerektiği ve sığınma evlerinde çalışanların da rehabilitasyona ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir.

Sığınma evinde kalan kadınlar tarafından, mahkeme esnasında güvenliklerinin sağlanmasında problem olduğu, verilen harçlıkların yeterli olmadığı, küçük çocuklar için kreşe ihtiyaç olduğu, sığınma evinden ayrıldıktan sonra valilikçe verilen 3 aylık kira yardımının devamlılığının olmasının gerektiği ifade edilmiş; en büyük problemlerinden bir tanesinin sığınma evinden çıktıktan sonra iş bulamamak olduğu söylenmiştir.

3. Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Sığınma Evi Ziyareti

03/06/2010 tarihinde Ankara Büyükşehir Belediyesi kadın sığınma evi ziyaret edilmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi kadın sığınma evinde, sığınma evi koordinatörü Emel Anar, idari yardımcı ve psikoterapist Kübra Özşahin ile diğer görevlilerden sığınma evi hakkında bilgi alınmıştır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi kadın sığınma evinin, yönetmelikte bir açıklık olmamasına rağmen, il dışından gelen şiddet mağduru kadınlara da baktığı ifade edilmiştir. Başka sığınma evlerinden yönlendirilen, Alo 118 vasıtasıyla gelen, SHÇEK'ten gelen kadınların başvurularının da kabul edildiği söylenmiştir.

Şiddet mağduru kadınla ilk görüşmenin, belediyenin danışma merkezinde yapıldığı, sonrasında gerekirse kadının sığınma evine naklinin belediyenin araçlarıyla yapıldığı ifade edilmiştir. Sığınma evine gelen kadına 3-4 gün boyunca soru sorulmadığı, kadının rahatlamasının sağlandığı, sonrasında psikolog ve sosyal çalışmacıların kadınla ilgilenmeye başladıkları belirtilmiştir.

Sığınma evine gelen kadınların ekseriyetinin meslek sahibi olmayan kadınlardan oluştuğu, bu kadınların meslek edindirme kurslarına gönderildiği belirtilmiş; bu kursların İŞKUR, halk eğitim, Ankara Büyükşehir Belediyesi Teknik Eğitim Kursları (BELTEK) tarafından verildiği ifade edilmiştir. Kurslar aracılığıyla meslek edinen kadınların hemen hemen hepsinin işe yerleştirildiği ifade edilmiştir. İŞKUR'un hasta ve yaşlı bakım kursu, çocuk bakım kursu vb. kurslar verdiği; bu kursların iş garantili kurslar olduğu belirtilmiştir. Bu tür kurslara ve sonrasında da işe giden kadınların, küçük çocuklarını bırakabilecekleri ücretsiz kreşlerin açılması gerektiği vurgulanmıştır.

Hollanda ve Avusturya örneğinde sığınma evi işletme işini belediyelerin yaptığı, belediyelerin kaynakları fazla olduğu için belediyelerin bu işi üstlenmesinin gerektiği söylenmiştir.

Sokağa atılmış olan kadınların sığınma evine alındığı, ancak sokakta yaşamayı tercih edenlerin sığınma evine alınmadığı; bunlar için rehabilitasyon ve evsizler yurdu benzeri birimlerin kurulması gerektiği ifade edilmiştir. Birkaç yıl öncesine kadar SHÇEK'e ait, Çocuk Eğitim ve Tedavi Merkezinin bulunduğu; burasının evsizleri, sağlık problemi olan, akıl hastası olan, yaşlı olan ve sokakta kalanları barındırdığı ifade edilmiş; ancak bu birimin binasının yıkıldığı ve tekrar açılmadığı, burasının mutlaka tekrar açılması gerektiği ifade edilmiştir.

Şiddet mağduru kadınların artık, şiddete uğradıkları zaman nereye başvuracaklarını bildikleri; dağıtılan broşürlerin, televizyonda yayımlanan bazı kadın programlarının kadınlar için farkındalık yarattığı söylenmiştir.

Aile içi şiddetle mücadelenin uzun soluklu bir mücadele olduğu, esas mücadele alanının aile olduğu, çocukların büyükleri rol model olarak büyüdükleri ifade edilmiş; lise müfredatına toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili ders konulması gerektiği söylenmiş; erkeklerin toplu olarak bulunduğu askeriye, cami, kahve vb. ortamlarda, erkeklere eğitim verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin, aile yaşam merkezleri ve hanım lokallerinde aile içi şiddetle mücadele konusunda eğitim verildiği ifade edilmiştir.

Sığınma evinde çalışan hemşirelerin, güvenlik görevlilerinin de, Kadının Statüsü genel Müdürlüğü ve SHÇEK’le yapılan toplantılara katıldığı, çalışanlarda konuya ilişkin farkındalığın bu şekilde yükseltildiği belirtilmiştir.

Karakolda şiddet mağdurları konusunda çalışan “şiddet asayiş birimi”nin olması gerektiği belirtilmiştir. Karakolla sığınma evi arasında özel bir telefon hattı kurulması gerektiği, ihtiyaç duyulduğunda polisin acilen sığınma evine gelmesinin gerektiği ifade edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Hukuki Alana Yönelik

1) 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun gereği, şiddet mağduru kadının şiddete uğradığını ispatlamasına gerek olmadığı için, kadından şiddete uğradığını kanıtlaması beklenmemelidir. 4320 sayılı kanuna “Koruma kararı verilmesi için belge aranmaz.” şeklinde bir ibare konulmalıdır.

2) Çocuk mahkemeleri ile aile mahkemeleri ayrı mahkemeler olmaktan çıkarılarak “Birleşik Aile Mahkemeleri” olarak birleştirilmelidir. Aile mahkemelerine daha fazla yetki verilmeli, aile mahkemeleri fiziksel olarak adliye binasından çıkarılmalıdır. 4320 sayılı kanun uyarınca aile mahkemesi hakimince verilen tedbir kararının ihlali durumunda, ihlal sebebiyle verilecek cezanın sulh ceza mahkemesinin görev alanından çıkması ve cezanın aile mahkemesi hakimince verilmesi gerekmektedir. Velayet ve vesayete ilişkin kararların sulh hukuk mahkemesinin yetki alanından çıkartılıp, aile mahkemelerinin görev alanına sokulması gerekmektedir. Şehrin her bir bölgesinden farklı aile mahkemesini sorumlu kılarak, aile mahkemelerinin o bölgeye ilişkin kurumsal hafızası oluşturulmalıdır.

3) Aile mahkemesi hakimlerinin seçiminde etkili olması gereken, konu hakkında akademik çalışma yapmış olma kriteri hayata geçirilmeli ve genç hakimler aile mahkemesi hakimi olmaya özendirilmelidir.

4) Aile mahkemesinde çalışan psikolog ve sosyal çalışmacılar sorun çözücü nitelikleri yüksek kişiler arasından seçilmelidir.

5) 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun şiddete uğrama tehlikesi bulunan bireyleri de korumalıdır. “Şiddete uğrama tehlikesinin varlığı” da mahkemece verilecek tedbir kararı için yeterli olmalıdır.

6) 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmelikte şiddetin, fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik ve sözel olarak ortaya çıkabileceği belirtilmiştir. Burada yer alan şiddet türleri 4320 sayılı kanun metnine taşınmalıdır. Ayrıca “sosyal şiddet” de bu şiddet türleri arasına eklenmelidir.

7) 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun daha kazuistik biçimde düzenlenmelidir.

8) Şiddet mağdurunun, mahkemenin verdiği tedbir kararına ilişkin tebligatın gönderilmesine rağmen tebligatı almaktan imtina eden kimsenin mahkeme kararını bildiğini ispatlaması halinde, tebligatın yapılmış sayılması gerektiğine ilişkin bir düzenleme yapılmalıdır.

9) 4320 sayılı kanun uyarınca verilen tedbir kararlarının bir örneği, tedbir kararı çıkartılmasını isteyen tarafa verilmelidir. Buna ilişkin düzenleme yönetmelikte değil 4320 sayılı kanunda yapılmalıdır.

10) Mesai saatleri dışında ve tatil günlerinde aile mahkemesi hakimleri çalışmadığı için; acil durumlarda savcıya 4320'den kaynaklanan tedbir kararlarını uygulama yetkisi verilmelidir. Savcının verdiği tedbir kararının sonradan aile mahkemesi hakiminin onayına sunulmasına ilişkin bir düzenleme yapılmalıdır.

11) 4320 sayılı kanuna göre verilen tedbir kararlarına karşı, aynı mahkemede yapılmak üzere "yeniden inceleme" başvurusu yolunun açılmasına yönelik düzenleme yapılmalıdır. Yeniden inceleme başvurusunun süresi Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa paralel bir şekilde 10 gün olarak düzenlenebileceği gibi; yeniden incelemenin duruşmalı yapılması sağlanmalı ve yeniden inceleme başvurusu, tedbir kararının infazını durdurmayacak şekilde düzenlenmelidir.

12) 4320 sayılı kanuna göre, koruma tedbirleri en fazla altı aylığına verilebilmekte ancak kanunun tekrar ihlali halinde yeniden koruma tedbirine hükmedilebilmektedir. Bu konuda farklı görüşlerin ortadan kaldırılması ve uygulamada birliğin sağlanabilmesi için, yasadaki süreye ilişkin hüküm "Bir kerede altı ayı geçemez." şeklinde düzenlenmelidir.

13) Şiddetin gerçekleştiğini tespit eden üçüncü kişilerin de aile mahkemesine ihbarda bulunabilecekleri ve ihbarın yazılı yahut sözlü şekilde yapılmasının mümkün olduğu yönetmelikte düzenlenmiş olmasına rağmen, bu düzenleme 4320 sayılı kanunda yapılmalıdır.

14) Aile mahkemesinde çalışan uzmanlara, karşılığında hakları verilecek şekilde, nöbet sistemi getirilmeli, ancak bu düzenleme, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'a dayanarak çıkarılması gereken ayrı bir yönetmelikte yapılmalıdır.

15) Şiddet mağduru kadının şikayetçi olduğu eşinin, 4320 sayılı kanun uyarınca nafaka ödeme tedbiri ile cezalandırılması mümkündür. Ayrıca şiddet uygulayan eşin tedbir kararı gereğince evden uzaklaştırılması da mümkündür. Bu tür durumlarda şiddet mağduru kadının nafakayı almaması veya evin temel ihtiyaçlarını karşılayamaması ihtimaline karşı, oluşturulacak bir fondan kendisine ödeme yapılması; daha sonra yapılan ödemenin kusurlu eşten rücu yoluyla tahsil edilmesine ilişkin bir düzenleme yapılmalıdır.

16) Kadına yönelik şiddetle mücadelede, Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. maddesi göz önünde tutulmalıdır.

17) Kadına karşı şiddetin önlenmesi için sadece aile içi şiddete uğrayanlar değil aynı zamanda boşanmış veya birlikte yaşayan - evlilik bağı olmayan- kişiler içinde 4320 sayılı kanunun sağladığı korumadan yararlanacak şekilde ilgili kanunlarda düzenlemelere gidilmelidir.

18) Ceza Muhakemesi Kanununda olduğu gibi, 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanunda yer alan bir kısım tedbir kararlarının, aile mahkemesi hakiminin onayı alınuncaya kadar savcı tarafından verilmesine ilişkin bir yasal düzenleme yapılmalıdır. Savcıya, 4320 sayılı Kanunda yer alan tedbir kararlarının bir kısmına, aile mahkemesi hakimince sonradan onaylamak üzere, hükmedebilme imkanı getirilmelidir.

19) Aile mahkemelerinde nöbet usulü getirilmeli, mesai saatleri dışında ve tatil günlerinde de polisin aile mahkemesi hakimine ulaşmasına olanak sağlanmalıdır.

20) 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanunda yer alan tedbirlerden bir tanesi de şiddet uygulayan eşin silah ve benzeri araçlarını kolluğa teslim etmesidir. Ancak bu yaptırıma maruz kalan kişinin taşıdığı silah özel değil, resmi silah ise (örneğin kişi polis ise), bu tedbirin uygulanmasında güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu duruma ilişkin düzenleme yapılmalıdır.

21) Sığınma evine içeriden yahut dışarıdan saldırı olduğu zaman, sadece saldırıya uğrayan kişi şikayetçi olabilmektedir. Bu durum ise sığınma evi personelini zor durumda bırakmaktadır. Bu tür vakalarda kurumsal şikayetin önü açılmalıdır.

2. Sığınma Evlerinde Kalan Kadınların Durumlarına ve Sığınma Evlerine İlişkin

1) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun(SHÇEK) altyapısının kuvvetlendirilmesi ve burada yeterli sayıda psikolog, sosyal çalışmacı benzeri kalifiye personel istihdam edilmesi gerekmektedir. Sığınma evlerinde çalışan personelin sayısının artırılması, bu personelin özlük haklarının iyileştirilmesi, geçici kadrolu personelin sürekli kadroya geçirilmesi ve bu personelin donanımlı hale getirilmesi sağlanmalıdır. SHÇEK, sığınma evlerinin bulunduğu illere ilk istasyon merkezleri açmalı, 7/24 esasına göre çalışmalı, şu anda var olan içapçı sistemin yerine nöbet sistemine geçilmelidir.

2) Şiddet mağduru kadınlara yönelik hizmet veren kurumlarda çalışan personel, mağdur kadına ne yapması gerektiğini söylemek yerine, neler yapabileceğine ilişkin alternatifleri göstermeli ve bu noktada ilgili personele eğitim verilmelidir.

3) Şiddet mağduru kadını mesai saatleri dışında ve tatil günlerinde sığınma evine yerleştirmenin önündeki bürokratik engeller kaldırılmalıdır.

4) Valilikte, başında bir vali yardımcısının bulunduğu bir birim kurulmalı ve sığınma evleri arasında koordinasyon ve bilgi akışı bu birim sayesinde sağlanmalıdır. Sığınma evlerinin yerlerinin gizli olması sebebiyle, valilikte oluşturulacak birim aracılığıyla sığınma evlerine gidecek postalar ulaştırılmalıdır.

5) Emniyet görevlileri, tarafların avukatları ve diğer kamu görevlilerinin, sığınma evlerinin yerlerini deşifre etmesinin önüne geçmek için gerekli tedbirler alınmalıdır.

6) Sığınma evi, polis merkezi, sağlık kuruluşu, adliye vb. kamu kurumları arasında kadının naklinin, hangi kurum tarafından yapılacağı netleştirilmelidir.

7) Yerel yönetimler kadın konuk evi açma, kadın sığınma evi açma konusunda teşvik edilmeli, aynı zamanda sığınma evlerinin bir kısmını evsiz ve düşkünler işgal ettiği için, yerel yönetimler daha fazla evsizler ve düşkünler evi açılmalıdır.

8) Akli dengesi bozuk ve sokakta yaşayan kadınlar sığınma evlerine alınmamaktadır. Bu kadınlar özel olarak tedavi edilmeli ve bakılmalıdır. Bu kadınlar için Sağlık Bakanlığı özel birimler kurmalıdır.

9) Tüm Avrupa örneklerinde olduğu gibi Türkiye’de de genel olarak sığınma evlerini sivil toplum örgütleri işletmeli, yerel yönetimlerin de sığınma evi işletmesi mümkün olmakla birlikte bu konuda uzmanlaşmış sivil toplum kuruluşlarından danışmanlık alınmalıdır.

10) Sığınma evlerinde ve kadın danışma merkezlerinde kadın merkezli yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir. Kadına şiddete uğraması durumunda önündeki alternatifler gösterilmeli, kadının eşyle barışması yönünde vb. yönlendirmeler yapılmamalı, kadının özgür iradesiyle seçim yapmasına olanak tanınmalıdır.

11) Şiddet mağduru ve sığınma evlerine gelen kadınlar ücretsiz sağlık ve hastane hizmetlerinden faydalanmalıdır. Bu konuda Sağlık Bakanlığı gerekli düzenlemeyi yapmalıdır.

12) Sığınma evi çalışanlarının, şiddet gibi ağır bir konuya ilişkin çalışmaları çok yıpratıcı olduğu için, daha çok izin, teşvik edici ikramiye, tatil gibi motive edici olanaklar bu çalışanlara sağlanmalıdır.

13) Türkiye’deki bütün sığınma evleri bilişim ağıyla birbirine bağlanmalı ve başka bir sığınma evinin doluluk boşluk oranı sistemde görünmelidir. Buna ilişkin altyapı SHÇEK’te olmakla beraber, ülkedeki bütün sığınma evleri bu ağa dahil edilmelidir.

14) İstasyon tipi sığınma evlerinin sayısı artırılmalıdır. Kadına yönelik şiddet daha çok akşamları ve hafta sonları yaşanmakta, dolayısıyla kadınların sığınma evine yerleştirene kadar barınma ihtiyaçları karşılanmalıdır. Kamu misafirhaneleri bu amaçla kullanılabilir.

15) 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. maddesinin (a) bendine göre Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50.000 aşan belediyeler yasal sorumluluklarını yerine getirerek, 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesinde tanımlandığı şekliyle kadın ve çocuklar için acilen sığınma evleri açmalıdır.

16) Kadına yönelik şiddetle ilgili davalarda görev alan avukatlar zaman zaman şiddet mağduru kadının tekrar travmatize olmasına yol açmaktadır. Şiddet görmüş kadına nasıl yaklaşacağını bilen uzmanlaşmış avukatlar bu tür davalara bakmalıdır. Sığınma evlerinde hukukçu kadrosu bulunmalı, bu avukatlar konu hakkında eğitilmiş kişiler arasından seçilmelidir.

17) Her Sığınma evinde bir çocuk birimi kurulmalıdır. Araştırmalar göstermektedir ki şiddet uygulayan kişi genellikle erkek, dolayısıyla çocukların erkeklere karşı olumsuz duygu, düşünce geliştirmelerinin önüne geçmek için çocuklara bakan ve eğiten özellikle erkeklerin çocuk psikolojisi alanında eğitim almış kişilerden seçilmesine özen gösterilmelidir.

18) Her il merkezinde nüfus kriteri göz önünde bulundurulmaksızın bir sığınma evi açılmalıdır.

3. Medyaya İlişkin

1) RTÜK ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle uygulanmaya başlanan “Medya Okuryazarlığı Dersi”nin içeriği cinsiyet ayrımcılığı ve kadın-erkek eşitliği temelinde yeniden düzenlenmelidir.

2) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü(KSGM), çalışmalarına konu hakkında çalışan sivil toplum örgütlerini de katmalı ve “Medya Dönüşüm Planı” hazırlayıp, uygulamasını yapmalıdır. Medya içeriğine “toplumsal cinsiyet”i bir ana akım olarak yerleştirecek somut önlemler için KSGM harekete geçmelidir.

3) Medya alanına ilişkin çıkarılan yasalarda, toplumsal cinsiyet eşitliği ana akım olarak benimsenmeli ve buna yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

4) RTÜK tarafından uygulanan yaptırımlarda, toplumsal cinsiyete duyarlılık gösterilmeli ve cinsiyetçi dil kullanılması da cezalandırılmalıdır. Bu aynı zamanda iç hukukumuzun bir parçası olan Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi(CEDAW)’ninde yüklediği bir yükümlülüktür.

5) Medyada karar alma süreçlerine kadınların katılımı artırılmalıdır.

6) Medya ve reklam ajanslarına, yayın ve şirket ruhsatları verilirken ya da yenilenirken, CEDAW konusunda bilinci arttıracak özel programlar geliştirmeye yönlendirmek amacıyla, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminin geçmeleri şart olarak konulmalıdır.

7) RTÜK bünyesinde ilgili devlet kuruluşları ile bu konuda çalışan sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve üniversitelerin “Kadın Çalışmaları” bölümlerinden uzmanların katılımı ile “Medyada Kadının Durumunu İzleme Komisyonu” kurulmalıdır.

8) Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun’un, RTÜK’ü düzenleyen hükümlerine, diğer daire başkanlıklarına ek olarak “Toplumsal Cinsiyet Başkanlığı” yada “Kadın-Erkek Eşitliği Dairesi Başkanlığı” eklenmelidir.

9) RTÜK’ün “akıllı işaretler” arasına, “Dikkat bu program, film vb. cinsiyet ayrımcılığı içermektedir.” ibaresi eklenmelidir. Bu işaretin kullanım oranına göre ilgili medya kuruluşuna yaptırım uygulanmalıdır.

10) Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun’un 4. maddesinin (m) bendinde yer alan “Siyasi partiler ve demokratik gruplar arasında fırsat eşitliği sağlanması; tek yönlü, taraf tutan yayın yapılmaması; seçim dönemlerinde belirlenen seçim yasaklarıyla ilgili ilkelere aykırı davranılmaması” ifadesindeki ilk cümlelerin “Siyasi partiler, demokratik gruplar ve kadınlarla erkekler arasında fırsat eşitliği sağlanması” şeklinde değiştirilmelidir.

11) Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun’un 4. maddesinin (u) bendinde yer alan “Kadınlara, güçsüzlere, özürllülere ve çocuklara karşı şiddetin ve ayrımcılığın teşvik edilmemesi” ifadesinde yer alan ‘kadınlar’ ibaresi, güçsüz ve özürllülerden ayrılarak ayrı bir madde altında düzenlenmelidir.

12) RTÜK Uzman Yardımcılığı Giriş ve Yeterlilik Sınavları ile Uzmanlığa Atanma, Yetiştirilme, Görev, Yetki ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 8. maddesine “...ilanda belirtilen puan türlerinden en yüksek puanı alan adaylar, kadın-erkek eşitliği gözetilerek ve sınav şartları gereği fırsat eşitliği yaratılarak...” ibaresi eklenmelidir. Uzman yardımcılarının uzmanlığa geçiş sürecinde kurum içi, “toplumsal cinsiyet eşitliği” eğitimi almaları sağlanmalıdır.

4. Kamu Kurumlarının Görevleri ve Koordinasyonu İle Genel Politikalara İlişkin

1) Kadınların uğradıkları şiddeti rahatça söyleyebilmeleri ve saklamamaları için sağlık kuruluşu çalışanları, emniyet çalışanları, sosyal hizmet çalışanları ve konuyla ilgili diğer kişilerin, mağdur kadına yaklaşım tekniklerini öğrenmeleri gerekmektedir.

2) Kadına yönelik şiddetle mücadele ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda aile mahkemelerinde çalışan bütün hakimler ile savcılarının ve aile mahkemelerinde çalışan sosyal hizmet uzmanları ile psikologların konuya ilişkin eğitimleri tamamlanmalı ve verilen eğitimler belirli aralıklarla devam etmelidir.

3) Aile içi şiddet konusunda uzmanlaşmış aile savcısı, aile polisi birimleri kurulmalıdır.

4) Sağlık personelinin fark ettiği şiddet olaylarını ihbarla yükümlü olmasına rağmen, can güvenlikleri olmadığı için bu ihbarlarda sıkıntı yaşanması sebebiyle, (a) Sağlık personelinin can güvenliği sağlanmalıdır. (b) Sağlık personelinin ihbar yükümlülüğü hafifletilmelidir. (c) Sağlık personeli bu tür durumlarda ihbar yükümlülüğünün gereklerini yerine getirmelidir. Çünkü ihbar mükellefiyeti yerine getirilmeyip, mahkemece kadını koruyacak tedbir kararı verilmediği zaman, daha ağır sonuçlar ortaya çıkabilmekte, ölümler olabilmektedir.

5) Sağlık kurumlarında şiddet mağduru kadına seçeneklerini gösteren bilgilendirici broşürler dağıtılmalıdır.

6) Aile mahkemesi hakimi tarafından verilen tedbir kararlarından olan, şiddet uygulayan bireyin rehabilitasyonunun sağlanması kararlarının hayata geçebilmesi için Sağlık Bakanlığınca buna yönelik birimler yahut kurumlar kurulmalıdır.

7) İl özel idareleri tarafından Sosyal Destek ve Danışma Merkezleri kurulmalıdır. Bu birimlerde şiddet mağduru kadına ilişkin izleme, önleme ve müdahale bir arada yapılmalı, önerilen Merkezde adli tıp uzmanları, psikologlar, sosyal çalışmacı görevlendirilmeli ve bu birim polis merkezleriyle ortak çalışmalıdır.

8) Emniyette diğer birimlerden ayrı bir şekilde kurulmuş olan çocuk şube müdürlüklerinin yapısı biraz daha genişletilerek, “Aile Koruma Birimi” haline getirilmelidir.

9) Ekonomik durumu kötü ailelere sosyal ve ekonomik yardımı sistematik hale getirmek için kurumsallaşmış bir mekanizma kurulmalıdır.

10) Kadına yönelik şiddetle mücadele, Sağlık Bakanlığına bağlı Kronik Ruhsal Bozukluklar Şubesinin alanına tam olarak girmemektedir bu sebeple konuyla ilgili mücadele AÇSAP(Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü) tarafından yürütülmelidir.

11) Kadına yönelik şiddetle mücadele bir halk sağlığı sorunu olduğu için bununla mücadele etmek için, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına ilişkin politikalar üretilmeli ve kadına yönelik sosyal destek artırılmalıdır.

12) Kadına yönelik şiddetle mücadelede istatistiki bilgi toplanması noktasında sıkıntılar meydana gelmekte, her kurum (Emniyet, Sağlık Bakanlığı, SHÇEK vb.) kendisine gelen müracaatların istatistiğini tutmaktadır. Bu istatistiki bilgiler birleştirilmeli ve ülke geneli için sağlıklı bilgi elde edilmelidir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede başarılı olmak için, suç araştırma sonuçlarına göre, il ve belediye bazında stratejik eylem planları hazırlanmalıdır. Polis Merkezlerinden aylık olarak, il ve belediye bazında işlenen suç istatistikleri istenmeli, suç analizleri yapılarak, kadına yönelik şiddet suçlarının genel suçlar içindeki oranı tespit edilmeli ve yerele özel stratejik eylem planları hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. İzleme ve denetimi “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Komiteleri” yapmalıdır.

13) Emniyet personeline verilen eğitim çok önemli olmakla beraber, özellikle aile içi şiddet durumlarında müracaat alan ve bütün evrakları hazırlayan mukayyit polis memurları bu konu hakkında çok iyi yetiştirilmelidir.

14) Polis merkezlerinde kadına yönelik şiddetle ilgilenen ve konu hakkında eğitilmiş kadın polislerin bulunduğu birimler kurulmalı ve şiddet mağduru kadını görür görmez şiddete uğradığını anlayacak ve ona destek olacak elemanlar yetiştirilmelidir.

15) Şiddet uygulayan ve hakkında tedbir kararı uygulanan kişinin tedbir kararını ihlali durumunda, ne tür yaptırımlara maruz kalabileceği konusunda kolluk tarafından uyarı yapılmalıdır.

16) Emniyet teşkilatında kadına yönelik şiddetle mücadele eğitimi alan personel sık sık yer değiştirdiği için verilen eğitimlerden beklenen fayda sağlanamamaktadır. Buna ilişkin önlemler alınmalıdır.

17) 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca kurulması gereken il koordinasyon kurulları bütün illerde kurulmalıdır. Bir şehirde şiddet gören kadının başka bir şehirdeki hizmetten faydalanması noktasında büyük fayda sağlayacak olan, kadına yönelik şiddet eş güdüm koordinasyon kurulu ülke genelinde kurulmalıdır.

18) SHÇEK'in işlettiği Alo 183, kadına yönelik şiddete özgü bir hat olmayıp, genel olarak bütün sosyal hizmetlerle ilgilidir. Şiddet mağduru kadına yaklaşım tekniklerini bilen çalışanların olduğu ve sadece bu konuda uzmanlaşmış bir özel hat kurulmalıdır. Bu konuda sorumlu kuruluş 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca SHÇEK'tir.

19) Kadına yönelik şiddetle mücadele eden STK'lar için yerel yönetimler ve merkezi hükümet bütçe ayırmalıdır. Ancak STK'lar desteklenirken bağımsızlıklarına müdahale edilmemelidir. Hem yerel yönetimler hem de merkezi hükümet her sene, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapmalıdır.

20) Ülke genelinde Kadın Danışma Merkezleri kurulmalı, kurulacak bu merkezlerde özel görüşme odaları ve profesyonel çalışanlar bulundurulmalıdır.

21) Sığınma evinden çıkıp kendi hayatını kurmak isteyen kadınlara barınacak yer sağlanmalı, bu amaçla geçiş evleri kurulmalıdır. Bu evlerin sağlanmasında Toplu Konut İdaresi Başkanlığı rol almalıdır.

22) Şiddete uğrayan ve özellikle sığınma evlerindeki ihtiyacı olan kadınları ve danışma merkezleri ile sığınaklara başvuran kadınları ekonomik olarak güçlendirmek, yeniden ev kurlmalarını sağlamak amacıyla bir "Kadın Destek Fonu" oluşturulmalı ve kadınların uygun işlere yerleştirilmesi sağlanmalıdır. Bu noktada 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca yerel yönetimler ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığı görev üstlenmelidir.

23) 2007/8 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi uyarınca, illerde ve ilçelerde mülki amirlerin başkanlığında; kolluk kuvvetleri, mahalli idareler, sosyal hizmet birimleri, meslek kuruluşları, sağlık müdürlükleri, milli eğitim müdürlükleri, sivil toplum kuruluşlarının ve gerekli görülmesi halinde diğer kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımı ile kadına yönelik şiddetle mücadele yerel eylem komiteler oluşturulmalıdır. Yerel bazda eylem planları hazırlanmalı ve acil müdahale birimleri kurulmalıdır.

24) 2007/8 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi uyarınca, Kadınlara yönelik şiddet olaylarına ilişkin soruşturma sürecinde görev alan genel kolluk kuvvetleri ve şiddet mağdurlarıyla doğrudan karşılaşan adalet, sağlık, kadın danışma merkezi/birimi, sığınma evi personeline, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, mağdurla iletişim teknikleri ve yasal haklar konusunda eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.

25) Baroların Adli Yardım Bürolarındaki hizmetten ve adli müzaheretten yararlanmak isteyen, şiddete uğramış kadınlar için; geçici özel önlem olarak şiddete uğramış olma kıstası yeterli bulunarak, asgari ücretin üstünde ücret alan mağdurların da bu hizmetlerden yararlanması sağlanmalıdır.

26) İşe alınmada eşitliği sağlayıcı önlemler alınmalı, işyerinde cinsiyete dayalı ayrımcılığın olmaması için işverenler ve yöneticiler duyarlı davranmalıdır. Kadınların istihdam olanakları ve iş kurmak için gereksinim duydukları kredi almalarını kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmalıdır.

27) Konuyla ilgili olarak toplantı yapan kamu kurumları, konuyla ilgili STK'ları bu toplantılara çağırılmalıdır.

28) Şiddet mağduru kadının her gittiği kurumda benzer soruların yer aldığı formları tekrar tekrar doldurması, kadının tekrar travmatize olmasına yol açtığı için, bir kurumda tek bir form doldurulmalı ve o kurum bu formu diğer kurumlara iletmelidir.

29) Tecavüze uğramış, cinsel şiddete maruz kalmış kadınların Adli Tıptan 24 saat içinde hizmet görmesi gerekmektedir; tecavüz

vakalarında 24 saat geçirildiği zaman deliller kaybolmaktadır. Bunun önüne geçmek için, aile mahkemeleri 24 saat çalışmalı ve bu mahkemelerde nöbetçilik sistemine geçilmelidir.

30) Toplumsal cinsiyet eşitliği dersi okul müfredatlarına girmelidir.

31) Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı kadına yönelik aile içi şiddet konusunda ailelere yönelik eğitim çalışmalarına ağırlık vermelidir.

